

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

БІЛА КНИГА 2014

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

БІЛА КНИГА 2014

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

Видання “Біла книга – 2014. Збройні Сили України” підготовлене авторським колективом працівників Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України.

Голова робочої групи:
Іван РУСНАК

Робоча група:
Сергій ВДОВЕНКО, Оксана ГАВРИЛЮК, Юрій ГУСЄВ, Петро МЕХЕД, Віктор МУЖЕНКО,
Ігор ПАВЛОВСЬКИЙ, Віктор ПАЛІЙ, Павло ЩИПАНСЬКИЙ

Секретар робочої групи:
Віктор КРАВЧУК

Щорічник “Біла книга” видається відповідно до Закону України “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави” для систематичного інформування громадськості про діяльність Збройних Сил України, а також про оборонну політику держави, проблеми, що виникають у цій сфері, та шляхи їх розв’язання.

Десяте видання щорічника “Біла книга – 2014. Збройні Сили України” присвячене питанням оптимізації та реорганізації Збройних Сил України. У виданні висвітлюються поточний стан Збройних Сил та головні напрями подальшого військового будівництва.

Матеріали щорічника призначені для цивільних і військових фахівців у галузі військового будівництва, оборонної політики та політики безпеки, журналістів, викладачів і студентів профільних вузів та факультетів, а також для всіх, хто цікавиться станом і напрямками розвитку Збройних Сил України.

ВСТУПНЕ СЛОВО МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

2014 рік став для Збройних Сил України перевіркою на мужність, витривалість, вірність Військовій присязі та відданість державі. 2014 увійшов в історію як рік відродження української армії.

Анексія Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, підтримка нею сепаратистського руху на значній частині Донецької і Луганської областей призвели до порушення територіальної цілісності України та державного суверенітету. Розв'язана гібридна війна проти суверенної української держави. Сьогодні Збройні Сили України ведуть реальні бойові дії з добре озброєним і навченим ворогом. Існуючий конфлікт вже забрав життя тисяч наших громадян, призвів до величезних руйнувань інфраструктури на тимчасово окупованих територіях.

В умовах напруженої, багатопланової боротьби – збройної, інформаційної, економічної та за іншими напрямками нам довелося вирішувати проблему відновлення боєздатності військових частин (з'єднань) та створення угруповань військ (сил), здатних забезпечити оборону держави.

Для виконання першочергових заходів щодо зміцнення обороноздатності держави було майже вдвічі збільшено оборонний бюджет 2014 року. З урахуванням реальної воєнно-політичної ситуації та прогнозу її змін переглянуто й уточнено плани підготовки і застосування Збройних Сил України, для реалізації яких проведено кілька черг часткової мобілізації. Загалом призвано понад 110 тисяч осіб та мобілізовано майже 6,2 тисяч одиниць транспортних засобів з національної економіки, і ця робота продовжується. Загальну чисельність Збройних Сил України збільшено до 250 тисяч осіб. Значно нарощено угруповання військ на Сході України, сформовано 5 міжвидових угруповань військ (сил) та угруповання Повітряних Сил, додатково розгорнуто 10 бригад і полк. Створюється нова система управління військ (сил), впроваджено нові стандарти підготовки військ (сил) і органів військового управління, при цьому використовуються досвід участі підрозділів Збройних Сил України в антитерористичній операції та найкращі досягнення армій країн НАТО.

Спільними зусиллями органів державної влади удосконалено систему відновлення, модернізації та ремонту озброєння і військової техніки, що дало змогу

закупити, відремонтувати та поставити у війська близько 3 тисяч одиниць озброєння й техніки. Загалом на третину підвищені темпи оснащення Збройних Сил України модернізованими і новими зразками озброєння, військової і спеціальної техніки та матеріально-технічними засобами. Щиро вдячний волонтерам, які часом роблять неможливе, щоб допомогти українському війську.

Діяльність керівництва держави щодо захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України має потужну дипломатичну, експертну і гуманітарну підтримку провідних демократичних держав Європейського Союзу й Організації Північноатлантичного договору. Протягом 2014 року 14 держав-партнерів надали Україні необхідну матеріально-технічну допомогу.

Міністерство оборони України розпочало кардинальні зміни, покликані модернізувати та зміцнити оборонне відомство. Для визначення напрямів реформ у сфері оборони проведено оборонний огляд і за його результатами підготовлено проекти основних документів оборонного планування в оновленій редакції, які складуть основу для розроблення програм розвитку Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки і оборони.

За активної участі Ради волонтерів при Міністерстві оборони України, інших громадських об'єднань започатковані реформи, які кардинально змінять ситуацію щодо забезпечення житлом військовослужбовців і членів їх сімей, управління військовим нерухомим майном, продовольчого забезпечення і харчування, речового забезпечення та військової медицини.

Вже спрощено процедуру та запроваджено електронну систему державних закупівель. Прийнято рішення про змішану форму комплектування Збройних Сил України військовослужбовцями (за призовом та за контрактом). Таке рішення забезпечить формування надійного кадрового резерву армії.

На законодавчому рівні вирішені питання, які ускладнювали проведення мобілізаційних заходів, розширено межі участі підрозділів військ (сил) у антитерористичній операції, поліпшено матеріально-технічне забезпечення, а також соціальна, фінансова і правова захищеність військовослужбовців та членів їхніх сімей.

Ми показали, що готові захищати свою державу, ми навчилися воювати, і у нас є чим обороняти свою країну. Попереду на нас чекає багато напруженої та відповідальної роботи щодо виконання кожного із завдань, визначених стратегічними державними документами: Угодою про коаліцію депутатських фракцій “Європейська Україна”, Стратегією сталого розвитку “Україна – 2020” та Програмою діяльності Кабінету Міністрів України.

Спільними зусиллями ми створимо Збройні Сили України нового зразка: оптимальні за чисельністю, добре оснащені, якісно підготовлені, всебічно забезпечені та укомплектовані справжніми професіоналами – надійними захисниками України.

Не маю жодних сумнівів: разом ми переможемо!

генерал-полковник Міністр оборони України
Степан ПОЛТОРАК

РОЗДІЛ 1

ПІДСУМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА УЧАСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ В АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ,
ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ
ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ

ПІДСУМКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЩОДО
ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ
В ОКРЕМИХ РАЙОНАХ ДОНЕЦЬКОЇ
ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, ЗАПОБІГАННЯ
ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ

ПІДСУМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА УЧАСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ В АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ

У 2014 р. основні зусилля в діяльності Збройних Сил були зосереджені на забезпеченні підготовки та участі визначених сил і засобів в антитерористичній операції, проведенні заходів мобілізації, підвищенні рівня бойової готовності та боєздатності військ (сил), відновленні технічної справності озброєння та військової техніки.

Важливим фактором підвищення боєздатності Збройних Сил стало прийняття воєнно-політичним керівництвом держави комплексу невідкладних рішень щодо їх всебічного забезпечення, структурних і кадрових змін, удосконалення законодавства у військовій сфері.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ, ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Удосконалення засад державної політики у воєнній сфері

Україна опинилася у найбільш складному становищі з часів проголошення її незалежності. Сплановане тривале втручання Російської Федерації у внутрішні справи України, підтримка нею терористичної діяльності незаконних збройних формувань в окремих районах Донецької і Луганської областей призвели до порушення територіальної цілісності, недоторканності кордонів України та ескалації ситуації на сході держави. Конфлікт, що виник унаслідок цього, коштував життя тисячам громадян, а також призвів до величезних руйнувань інфраструктури на тимчасово окупованих територіях.

Позаблоковий статус України, який був закріплений у 2010 р. у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», виявився неефективним у контексті забезпечення держави від зовнішньої агресії та тиску. Міжнародні зобов'язання стосовно поваги незалежності, суверенітету і недоторканності кордонів України не стали достатніми інструментами, здатними гарантувати зовнішню безпеку нашої держави.

У результаті у 2014 р. виникла необхідність проведення докорінних змін у підходах до формування засад державної політики у сфері оборони, а саме:

- відмінено позаблоковий статус України, що дало змогу реалізувати більш дієві механізми захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності держави з урахуванням незворотності зовнішнього курсу, спрямованого на набуття членства в Європейському Союзі¹;
- зупинено виконання заходів Державної комплексної програми реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року, як такої, що не відповідає сучасній воєнно-політичній обстановці та не забезпечує спрямування наявних державних ресурсів на пріоритетні напрями розвитку Збройних Сил²;

¹ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості» № 35-VIII від 23 грудня 2014 р.

² Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року «Про заходи щодо підвищення ефективності планування в секторі безпеки і оборони»» № 468/2014 від 13 травня 2014 р.

Врізка 1.1. Керівництво у сфері національної безпеки і оборони України

Загальне керівництво у сфері національної безпеки і оборони держави здійснюється главою держави Президентом України як Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України та Головою Ради національної безпеки і оборони України.

Верховна Рада України визначає політику національної безпеки і оборони, загальну структуру, чисельність, функції Збройних Сил, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, видатки Державного бюджету України на потреби безпеки і оборони, здійснює законодавче регулювання у сфері національної безпеки і оборони держави, визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики, затверджує укази Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану, про загальну або часткову мобілізацію, оголошує за поданням Президента України стан війни та укладення миру.

Рада національної безпеки і оборони України координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони держави, вносить Президентові України пропозиції щодо уточнення Стратегії національної безпеки України та Воєнної доктрини України.

Кабінет Міністрів України забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю, зосереджує можливості національної економіки на задоволенні потреб оборони, координує реалізацію оборонного замовлення, визначає потреби у витратах на безпеку і оборону, забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою Державного бюджету щодо фінансування заходів у сфері національної безпеки і оборони.

- удосконалено законодавчі засади виконання Радою національної безпеки і оборони України її конституційних повноважень³ (врізка 1.1);
- визначено основним стратегічним напрямом реалізації державної політики у сфері оборони – забезпечення готовності сектору безпеки і оборони, економіки та суспільства до відбиття збройної агресії проти України⁴.

Актуальними і своєчасними стали проведені у липні 2014 р. парламентські слухання на тему «Обороздатність України в XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання»⁵. Учасники парламентських слухань висловилися про необхідність вжиття системних заходів щодо радикального поліпшення стану справ у сферах оборони і національної безпеки, налагодження діяльності оборонно-промислового комплексу держави, першочергового забезпечення потреб Збройних Сил та інших складових сектору безпеки і оборони в матеріально-технічних, фінансових ресурсах, озброєнні та військовій техніці, посилення соціального захисту учасників антитерористичних операцій та членів їх сімей⁶.

Протягом року були переглянуті положення основних документів в рамках проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони України, за результатами якого відпрацьовувалися проекти документів оборонного планування, зокрема: Стратегія національної безпеки України, Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, Воєнна доктрина України, Стратегічний оборонний бюлетень України, Державна програма розвитку оборонно-промисло-

вого комплексу, Державна цільова оборонна програма оптимізації та реорганізації Збройних Сил на 2015-2017 роки, Державна цільова оборонна програма розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил.

До підготовки проектів документів оборонного планування активно залучалися представники спільної робочої групи Україна – НАТО з питань воєнної реформи, іноземні радники Міністерства оборони та Генерального штабу, вітчизняні експерти та представники волонтерських організацій.

З набуттям чинності зазначених документів буде створена загальнодержавна система забезпечення обороноздатності держави, яка дасть змогу розв'язати проблеми набуття необхідних спроможностей Збройними Силами та іншими складовими сектору безпеки і оборони щодо захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України.

³ Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» щодо вдосконалення координації і контролю у сфері національної безпеки і оборони» № 43-VIII від 25 грудня 2014 р.

⁴ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності»» № 744/2014 від 24 вересня 2014 р.

⁵ Постанова Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань на тему: «Обороздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання»» № 1513-VII від 18 червня 2014 р.

⁶ Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Обороздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання»» № 1639-VII від 12 серпня 2014 р.

Удосконалення нормативно-правової бази у сфері оборони

Законодавство у сфері оборони і національної безпеки, зокрема в частині організації і порядку діяльності військових формувань та правоохоронних органів, у 2014 р. зазнало значних позитивних змін.

У 2014 р. за результатами законопроектної та нормотворчої роботи, проведеної в Міністерстві оборони, ухвалено 8 законів України, 15 указів Президента України, 31 постанову і 20 розпоряджень Кабінету Міністрів України (Додаток 1), які дали змогу:

- врегулювати правові аспекти у сфері оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності;
- унормувати необхідний в умовах особливого періоду та у разі залучення до проведення АТО рівень соціального захисту військовослужбовців і членів їхніх сімей;
- уточнити завдання Міністерства оборони, органів військового управління та вдосконалити порядок залучення Збройних Сил до проведення АТО;
- вдосконалити порядок забезпечення потреб Збройних Сил матеріально-технічними засобами, справними зразками озброєння і військової техніки.

ПІДСУМКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ В ОКРЕМИХ РАЙОНАХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Виходячи з необхідності захисту прав та інтересів громадян України, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів України, недопущення втручання в її внутрішні справи, з огляду на порушення російською стороною положень Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року, Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 року та Угоди між Україною і Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28 травня 1997 року, а також зважаючи на рішення Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації щодо використання збройних сил Російської Федерації на території України 1 березня 2014 р. Збройні Сили були приведені у бойову готовність ПОВНА⁷, а 17 березня 2014 р. оголошено часткову мобілізацію в Україні⁸. З цього часу держава почала функціонувати в умовах особливого періоду⁹ (врізка 1.2).

Врізка 1.2. Визначення терміну “особливий період”

Особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій

Через агресивні дії незаконних збройних формувань окремих районів Донецької та Луганської областей, які призвели до припинення діяльності місцевих органів влади, керівництво держави прийняло рішення щодо проведення на цих територіях антитерористичної операції¹⁰ та виконання завдань територіальної оборони.

Для безпосереднього управління силами і засобами, які залучалися до участі у проведенні антитерористичної операції, був створений оперативний штаб на чолі з керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України.

З початком антитерористичної операції від Збройних Сил брали участь близько 1 500 військовослужбовців та понад 170 од. озброєння та військової техніки. В основному це були підрозділи високомобільних десантних військ та сил спеціального призначення.

⁷ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 1 березня 2014 року “Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України”» № 189/2014 від 2 березня 2014 р.

⁸ Закон України «Про затвердження Указу Президента України “Про часткову мобілізацію”» № 1126-VII від 17 березня 2014 р.

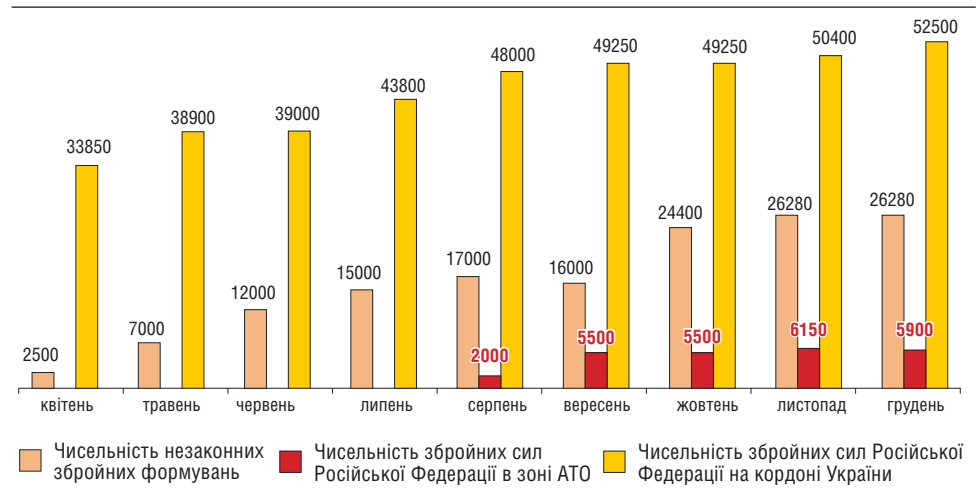
⁹ Закон України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” № 3543-XII від 21 жовтня 1993 р.

¹⁰ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року “Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України”» № 405/2014 від 14 квітня 2014 р.

¹¹ Закон України “Про боротьбу з тероризмом” № 638-IV від 20 березня 2003 р.

Разом з тим адекватно нарощенню чисельності збройних сил Російської Федерації та незаконних збройних формувань на державному кордоні України та в окремих районах Донецької та Луганської областей, динаміка якого наведена на схемі 1.1, зростала чисельність Збройних Сил у районі проведення операції.

Схема 1.1. Динаміка нарощування чисельності збройних сил Російської Федерації та незаконних збройних формувань у 2014 р.

Протягом 2014 р. проведено три черги часткової мобілізації. У боєздатний стан приведено 159 військових частин Збройних Сил та 39 військових частин (установ) інших військових формувань і правоохоронних органів спеціального призначення.

Для доукомплектування визначених військових частин (установ) із запасу призвано близько 110 тис. осіб та майже 6,2 тис. од. транспортних засобів національної економіки України, з них для потреб Збройних Сил – 95,4 тис. військовозобов’язаних та 5,5 одиниць техніки.

Оптимізовано систему військових комісаріатів та удосконалено порядок комплектування військовослужбовцями за контрактом, який має три послідовні та взаємопов’язані між собою рівні відбору (районний військовий комісаріат – обласний військовий комісаріат – військова частина). При цьому військові комісаріати здійснювали лише залучення на військову службу, а за якість відбору та прийняття відповідав виключно командир. Здійснено ротацію військових комісарів, які направлялися на посади керівного складу до відмобілізованих військових частин.

На законодавчому рівні було уточнено умови залучення (використання) сил і засобів Збройних Сил (особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв’язку, інші матеріально-технічні засоби) до широкомасштабних, складних антитерористичних операцій у районі їх проведення¹².

Протягом травня – вересня 2014 р. сили та засоби Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів провели більше 40 операцій, звільнили понад ста населених пунктів Донецької та Луганської областей. Під час проведення антитерористичної операції загинуло 1 373 військовослужбовці, 5419 отримали поранення, близько 300 зникли безвісти, близько 800 знаходилися у полоні.

Було враховано негативний досвід перших черг часткової мобілізації з відправлення мобілізаційних ресурсів на поповнення підрозділів та військових частин безпосередньо у район проведення антитерористичної операції, унаслідок чого через невідповідність особового складу, слабку навченість і недостатню психологічну стійкість мало місце дезертирство до 30 % військовозобов’язаних. Надалі, завдяки організації попередньої підготовки призваних за мобілізацією військово-

¹² Закон України “Про внесення змін до законів України щодо боротьби з тероризмом” № 1313-VII від 5 червня 2014 р.

службовців у навчальних центрах, кількість осіб, які відмовлялися брати участь у проведенні антитерористичної операції, стало менше 1%.

Загалом у 2014 р. до Єдиного реєстру досудових розслідувань за фактами ухилення від військової служби було розпочато кримінальні впровадження відносно 8490 військовослужбовців, з яких, відповідно до статті 407 Кримінального кодексу України “Самовільне залишення військової частини” – відносно 2287 військовослужбовців, відповідно до статті 408 Кримінального кодексу України “Дезертирство” – відносно 4880 військовослужбовців, відповідно до статті 409 Кримінального кодексу України “Ухилення від військової служби шляхом самокаліцтва або іншим способом” – відносно 1323 військовослужбовців.

Проте переважна більшість військовослужбовців Збройних Сил виявили особисту мужність і героїзм у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане служіння Українському народові. У 2014 р. нагороджено державними нагородами понад 6,5 тис. військовослужбовців (докладніше див. у Розділі 6).

З метою припинення конфлікту на території Донецької та Луганської областей України 5 вересня і 19 вересня 2014 р. були підписані Мінський протокол і Мінський меморандум. За підсумком тривалих переговорів прийнято Декларацію Президента України, Президента Французької Республіки, Президента Російської Федерації і Канцлера Федеративної Республіки Німеччина з підтримки Комплексу заходів з імплементації Мінських домовленостей.

Матеріально-технічне забезпечення

Одночасно із збільшенням угруповання військ (сил) в окремих районах Донецької та Луганської областей здійснювався перехід системи матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил, побудованої за територіальним принципом, на функціонування в умовах проведення антитерористичної операції.

Врізка 1.3. Харчування військовослужбовців Збройних Сил

Базова військова частина, з урахуванням прикріплених підрозділів на продовольче забезпечення замовляє у суб'єкта господарювання необхідну кількість продуктів харчування (на 7–10 діб залежно від умов виконання завдань), а суб'єкт господарювання здійснює закупівлю продуктів згідно із заявкою та доставляє їх до базового табору.

У базових таборах приготування їжі здійснюється штатними військовими кухарями на польових технічних засобах. До блокпостів готова їжа доставляється в термосах.

Якщо відстань до блокпоста велика, то приготування їжі здійснюється безпосередньо на блокпосту. Для цього кожний блокпост укомплектований малолітражними кухнями (на 10, 20, 30, 75 осіб), цистернами для води (на 320, 1000, 1200 літрів), наметами для зберігання продуктів. У разі неможливості приготувати гарячу їжу створюються запаси сухого пайка на 3–5 діб.

Забезпечення продовольством підрозділів, виконуючих завдання у відриві від головних сил, здійснюється повітряним або наземним транспортом за рішенням оперативного штабу

На етапі розгортання системи матеріально-технічного забезпечення вирішення значної частини проблем Збройних Сил взяв на себе волонтерський рух (докладніше див. розділи 2, 6).

Завдяки рішучим діям керівництва держави військова (сили) були повністю забезпечені *пально-мастильними матеріалами*. Передбачений ресурс у розмірі 2,7 млрд грн це дозволив. Додатково Кабінет Міністрів України з державного резерву надав Міністерству оборони для задоволення потреб Збройних Сил 61,3 тис. тонн пального¹³.

Для поліпшення харчування військовослужбовців вжито таких заходів (врізка 1.3):

- організовано безкоштовне харчування офіцерів органів військового управління на пунктах управління та в польових умовах;
- змінено організаційно-штатну структуру військових частин та введено до їх штатів посад кухарів;
- надано право на харчування особового складу,

який безпосередньо бере участь в антитерористичній операції, за загальновійськовою нормою з видачею додаткових продуктів за нормою № 2 (льотна)¹⁴;

- організовано безкоштовне харчування громадян, призваних по мобілізації, з дня прибуття їх до обласного (районного) військового комісаріату¹⁵.

¹³ Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про відпуск матеріальних цінностей з державного резерву” № 448-р від 23 квітня 2014 р.

¹⁴ Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 р. № 158” № 259 від 2 липня 2014 р.

¹⁵ Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення зміни до норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань” № 189 від 18 червня 2014 р.

Протягом року *речовим майном* забезпечено 104,5 тис. військовослужбовців, у тому числі у повному складі польовим обмундируванням нового зразка.

На постачання Збройних Сил за результатами випробувань у бойових умовах були прийняті сучасні індивідуальні засоби захисту (бронежилети нового зразка, шоломи кулезахисні кевларові) та засоби екіпірування (розвантажувальні системи, наколінники, налокітники, рюкзаки рейдові, окуляри захисні, чоботи гумові, намети, спальні мішки, каремати тощо).

На кінець 2014 р. військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції, забезпечено речовим майном на 100%, бронежилетами – 95%, шоломами кулезахисними сталевими – 100%, шоломами кулезахисними кевларовими – 23%.

Медичне забезпечення

Головним завданням медичної служби було забезпечення медичних підрозділів військових частин і військово-медичних закладів необхідним обладнанням, медикаментами, перев'язувальними та індивідуальними засобами медичного захисту, спроможності здійснювати евакуацію поранених осіб з поля бою.

Основними проблемами медичного забезпечення військ (сил) у районі проведення антитерористичної операції були відсутність стаціонарних військово-медичних закладів, відірваність та ізольованість військових підрозділів, які виконують бойові завдання, від основних сил.

Це зумовило необхідність наближення медичної допомоги до районів бойових дій та залучення до евакуації поранених авіаційного транспорту. Лікування військовослужбовців було організовано у найближчих військових або цивільних лікувально-профілактичних закладах, у яких за погодженням з Міністерством охорони здоров'я передбачено 30 % ліжкового фонду для потреб Збройних Сил. Для екстреної евакуації використовували вертольоти Мі-8 та літак Ан-26 "ВІТА", якими із зони бойових дій було переміщено до 90% поранених.

Для надання кваліфікованої медичної допомоги у районах проведення антитерористичної операції підготовлено 31 мобільну медичну бригаду та розгорнуто два військові мобільні госпіталі. Крім того, два військові мобільні госпіталі знаходилися у резерві. Загалом кваліфікована та спеціалізована медична допомога надавалася у 23 військових лікувальних закладах із загальною місткістю 5830 ліжок.

Проведеними заходами вдалося розв'язати основні проблеми медичного забезпечення підрозділів, військових частин і з'єднань, які беруть участь у проведенні антитерористичної операції.

ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У Державному бюджеті України на 2014 р. Міністерству оборони були передбачені асигнування в сумі 27 069,3 млн грн (1,78 % валового внутрішнього продукту), у тому числі за загальним фондом – 13 677,5 млн грн (50,5 % видатків), за спеціальним – 1 473,6 млн грн (5,5 %), за резервним – 11 918,2 млн грн (44 %).

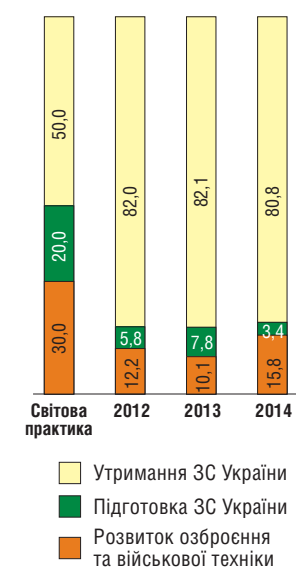
Фактично надійшло 26 967,7 млн грн (1,77 % ВВП) або 99,6 % річних призначень. З них за загальним фондом – 13 677,5 млн грн (100 % надходжень), за спеціальним – 1 372,0 млн грн (93,1 %), за резервним – 11 918,2 млн грн (100 %) (Додаток 2).

Порівняльний аналіз фінансування Збройних Сил протягом 2012–2014 рр. (схема 1.2) показує, що обсяг фінансування щорічно зростає, однак, через інфляцію це зростання значною мірою нівелювалося.

Схема 1.2. Стан фінансування потреб Збройних Сил у 2012–2014 рр., млрд грн

¹⁶ Служба внутрішнього аудиту Збройних Сил України складається з Департаменту внутрішнього аудиту та фінансового контролю Міністерства оборони України та п'яти його територіальних управлінь на окремих штатах.

Схема 1.3. Структура видатків Міністерства оборони у 2010–2014 рр., %

У 2014 р., (порівнянно з 2013 р.) для виконання першочергових заходів щодо зміцнення обороноздатності держави та забезпечення участі Збройних Сил в антитерористичній операції фінансовий ресурс збільшено на 11,8 млрд грн.

Виділені кошти були розподілені за такими напрямками:

- утримання Збройних Сил – 21 802,1 млн грн (80,8% загальної суми);
- підготовка Збройних Сил – 911,8 млн грн (3,4 % загальної суми);
- озброєння та військова техніка – 4 253,8 млн грн (15,8 % загальної суми).

Аналіз розподілу видатків (схема 1.3) показує, що в основному вони були спрямовані на утримання Збройних Сил та не відповідали практиці розподілу в провідних країнах світу. Зростання частки витрат на озброєння та військову техніку (на 5,7 %) було недостатньо для належного забезпечення Збройних Сил.

В умовах постійного багаторічного недостатнього фінансування Збройних Сил збільшення у 2014 р. фінансового ресурсу Міністерства оборони за рахунок резервного фонду на 11,9 млрд грн не забезпечило відчутного підвищення рівня боєздатності Збройних Сил. Фінансування заходів щодо розвитку ОВТ, відновлення непорушних запасів, забезпечення системи підготовки військ (сил) здійснювалося на мінімальному рівні.

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ

У 2014 р. збільшення обсягів та диверсифікація джерел фінансування (загальний, резервний та спеціальний фонди державного бюджету, благодійна допомога) Міністерства оборони України потребувало концентрації зусиль на максимально ефективному і прозорому управлінні державними ресурсами, усуненні умов для

Таблиця 1.1. Пріоритети діяльності Служби внутрішнього аудиту Збройних Сил України у 2014 р.¹⁶

Пріоритети	Види діяльності і функції
Запобігання порушенням законодавства та корупційним проявам	<ul style="list-style-type: none"> • аудит (попередній моніторинг) ризикових операцій; • попередній аналіз проектів нормативно-правових актів та управлінських рішень щодо управління державними фінансовими, матеріальними та іншими ресурсами
Виявлення порушень, моніторинг заходів щодо їх усунення та притягнення до відповідальності винних	<ul style="list-style-type: none"> • планування аудитів; • проведення аудитів (відповідності, ефективності, фінансових, змішаних, комплексних); • участь у перевітках, службових розслідуваннях, роботі комісій; • передача матеріалів до правоохоронних органів; • моніторинг виконання пропозицій за результатами контрольних заходів
Побудова доброчесності	<ul style="list-style-type: none"> • поширення і підтримання етичних цінностей; • допомога військовим і цивільним керівникам у запровадженні систем внутрішнього контролю й управління ризиками; • моніторинг результатів впровадження аудиторських рекомендацій; • підготовка внутрішніх нормативно-правових актів та методології; • міжнародна співпраця, обмін досвідом та впровадження кращої практики; • навчання і підвищення кваліфікації, безперервний професійний розвиток

їх неправомірного та нерационального використання з додержанням визначених пріоритетів діяльності (таблиця 1.1).

Дієвим інструментом для забезпечення законного, економічного, результативного та прозорого управління державними ресурсами, запобігання порушенням законодавства та зменшення корупційних ризиків стало запровадження аудиту та попереднього моніторингу проектів управлінських рішень щодо ризикових операцій (таблиця 1.2).

У 2014 р. соціально-політична ситуація в країні потребувала швидкого реагування на ризики, що виникали у сфері фінансового та матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил. У наслідок цього 641 контрольний захід проведено у позаплановому порядку.

Заходи, вжиті для зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни, включаючи операційний аудит і попередній моніторинг, мали дієві практичні результати (таблиця 1.3).

Таблиця 1.2. Економічний ефект від упереджувальних заходів Служби внутрішнього аудиту Збройних Сил у 2013 – 2014 рр.

Показники	2013	2014
Опрацьовано пакетів документів щодо ризикових операцій, на суму, (млрд грн)	1 678 (3,4)	3 446 (17,4)
За результатами попереднього моніторингу розподілів коштів та реєстрів платежів: повернуто на доопрацювання документів на, млн грн	520,6	150,6
економічний ефект становив, млн грн	37,1	10,8
Попереджено завищення вартості предметів закупівель на, млн грн	20,4	23,1
Попереджено заниження вартості майна, що визначено до реалізації на, млн грн	35,0	23,7
Попереджено зайвих витрат на капітальне будівництво, сплату кредиторської заборгованості та постачання ПММ на, млн грн	13,5	–
Попереджено втрат завдяки антикорупційного аналізу ризикових сфер діяльності на, млн грн	24	–

Таблиця 1.3. Результати внутрішніх аудитів у 2012 – 2014 рр.

Показники	2012	2013	2014
Проведено контрольних заходів, у тому числі аудитів	920 833	1041 886	816 417
За результатами аудитів відшкодовано втрат та збитків, млн грн	21,8	58,2	39,6
Усунуто наслідків неефективних управлінських рішень, млрд грн	1,25	0,53	1,3
Забезпечено погашення заборгованості: дебіторської, млн грн	–	79,0	58,7
кредиторської, млн грн	–	2,0	2,6
Передано до правоохоронних органів матеріалів, на суму втрат та збитків, млн грн	193 103	171 173,9	224 210
Притягнуто осіб до дисциплінарної та матеріальної відповідальності, з них звільнено із займаних посад	1007 1	1583 59	1365 6

Зменшенню втрат оборонного бюджету, виявленню та усуненню загроз прийняття неправомірних управлінських рішень сприяла робота щодо запобігання та протидії корупції, зокрема:

- утворено постійно діючу робочу групу з питань взаємодії з Генеральною прокуратурою України;
- сформовано Науковий центр запобігання та протидії корупції;
- проведено антикорупційний аналіз дев'яти сфер діяльності Міністерства оборони, зокрема у відчуженні та реалізації військового майна; закупівлі товарів, робіт та послуг за державні кошти; утилізації компонентів ракетного палива та ракет і боєприпасів; постачанні до Збройних Сил пально-мастильних матеріалів та котельного палива; забезпеченні речовим майном; орендних відносин; лазне-прального забезпечення; медичного забезпечення; харчового забезпечення;
- визначено Перелік посад у Міністерстві оборони з високим корупційним ризиком;
- перевірено фактичний стан діяльності п'яти структурних підрозділів економічного блоку Міністерства оборони щодо забезпечення організації проведення процедур державних закупівель, постачання матеріальних ресурсів і виконання робіт (послуг) для потреб Збройних Сил, провадження економічної діяльності, здійснення капітального будівництва, придбання та розподілу житла.
- проведено службові розслідування щодо процедур закупівлі та контролю за якістю бронежилетів, кондиційності пально-мастильних матеріалів, фактів корупції в діяльності військових комісаріатів під час проведення мобілізації;
- опрацьовано 246 звернень громадян з питань запобігання та виявлення корупції, у тому числі 17 анонімних.

За результатами перевірок і службових розслідувань до правоохоронних органів передано відповідні матеріали та попереджено можливих фінансових порушень на суму понад 30 млн грн.

Підсумком реалізації заходів щодо зміцнення обороноздатності держави у 2014 р. стало проведення трьох черг часткової мобілізації, приведення у боєздатний стан військових частин Збройних Сил та забезпечення їх участі в антитерористичній операції, локалізації дій незаконних збройних формувань окремих районів Донецької та Луганської областей і започаткування стабілізаційних дій на південному сході України.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ, ЇХ СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

ОРГАНІЗАЦІЙНА
СТРУКТУРА ТА ЧИСЕЛЬНІСТЬ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

43 84

43 84 P

ΑΝΤΙΒΕΛΟΣ
ΟΥΡΥΤΑ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ, ЇХ СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ

Система управління Збройними Силами України у 2014 р. була переведена на функціонування в умовах особливого періоду. Протягом року виконано комплекс заходів щодо підвищення ефективності оперативного і бойового управління силами та засобами, насамперед залученими до проведення антитерористичної операції.

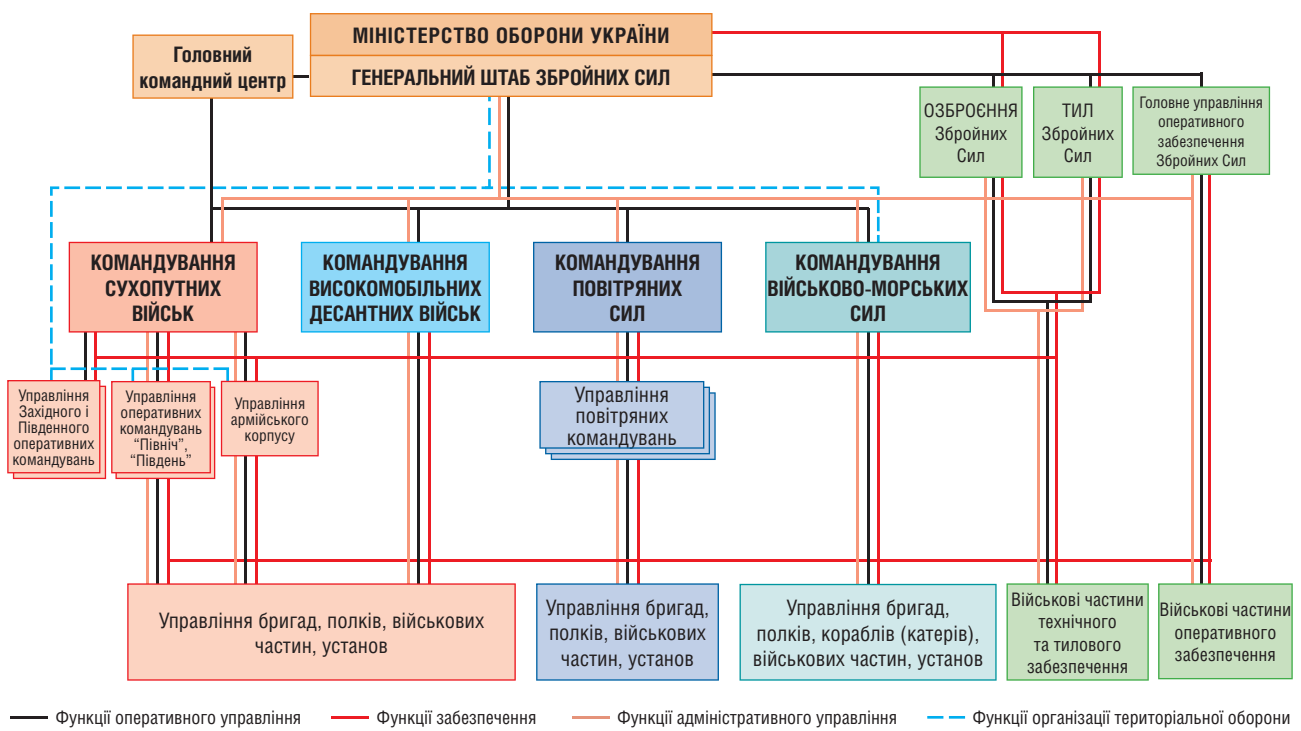
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

На кінець 2014 р. система управління Збройними Силами включає (схема 2.1):

- *стратегічний рівень* – Міністерство оборони, Генеральний штаб Збройних Сил, Тил, Озброєння, Головне управління оперативного забезпечення, Головний командний центр;
- *оперативно-стратегічний рівень* – командування видів, командування високомобільних десантних військ Збройних Сил;
- *оперативний рівень* – управління оперативних командувань “Північ”, “Південь”, 8-го армійського корпусу, управління повітряних командувань Повітряних Сил;
- *тактичний рівень* – управління бригад, полків, баз, складів, арсеналів та інших військових частин, рівних названям.

Протягом останніх років у Збройних Силах відбулися значні структурні перетворення, уточнено розподіл оперативних, адміністративних функцій та функцій всебічного забезпечення військ (сил) між органами військового управління всіх ланок.

Схема 2.1. Структура органів військового управління Збройних Сил України, на кінець року

Однак не вдалося запровадити якісно нову систему управління військами (силами), зокрема у частині інформаційного забезпечення бойових дій, яка б дала змогу застосовувати високоточну зброю.

Досвід участі визначених підрозділів Збройних Сил у проведенні антитерористичної операції в окремих районах Донецької та Луганської областей показав обмежені технічні можливості органів військового управління щодо управління військами (силами), низький рівень їх укомплектованості підготовленим особовим складом.

Для приведення системи управління військами (силами) відповідно до існуючих викликів і загроз вжито таких заходів:

- створено оперативні штаби міжвидових угруповань військ (сил) для забезпечення участі визначених підрозділів Збройних Сил в антитерористичній операції, розгорнуто підсистему стаціонарних та рухомих пунктів управління військами (силами): допоміжний пункт управління оперативного штабу, пункти управління секторів;
- нарощено стаціонарні мережі дротовими, радіорелейними і тропосферними лініями зв'язку. Розгорнуто засоби радіо- і супутникового зв'язку. Загалом залучено понад 100 вузлів зв'язку, оснащено їх сучасною апаратурою та військовою технікою;
- оснащено цифровими засобами зв'язку стаціонарні інформаційно-телекомунікаційні вузли пунктів управління;
- забезпечено Збройні Сили цифровими короткохвильовими та ультракороткохвильовими радіозасобами, радіорелейними станціями, засобами супутникового і транкінгового зв'язку;
- сформовано єдину телекомунікаційну мережу спеціального призначення, до якої підключено інформаційно-телекомунікаційні вузли усіх рівнів.

Крім того, тривало створення Єдиної автоматизованої системи управління Збройними Силами. Виконано такі роботи:

- впроваджено в Міністерстві оборони та Генеральному штабі систему електронного документообігу;
- створено акредитований центр сертифікації ключів Збройних Сил;
- проведено випробування окремих елементів автоматизованих систем управління тактичної ланки Сухопутних військ, авіацією та протиповітряною обороною держави.

Стратегічна ланка управління

Для забезпечення адекватного реагування на фактичні і прогнозовані виклики та загрози і підвищення ефективності роботи *Міністерства оборони* як центрального органу виконавчої влади розроблено і затверджено нову редакцію Положення про Міністерство оборони України¹.

Протягом року організаційно-штатну структуру Міністерства оборони оптимізовано за функціональним принципом, реорганізовано дев'ять структурних підрозділів апарату:

- підвищено рівень реалізації повноважень Міністерства оборони у сферах відчуження і утилізації військового майна, екологічної безпеки та протидії корупції. Створено Департамент відчуження та утилізації військового майна (об'єднанням Департаменту відчуження військового майна та Департаменту утилізації компонентів ракетного палива та ракет і боєприпасів), Управління екологічної безпеки та протимінної діяльності, Управління з питань запобігання та виявлення корупції;
- для оперативного вирішення нагальних проблем в умовах складної воєнно-політичної обстановки у трьох структурних підрозділах створено нові компоненти: у Департаменті кадрової політики – відділ з питань виконання Закону України “Про очищення влади”, у Департаменті воєнної політики та

¹ Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство оборони України” № 671 від 26 листопада 2014 р.

- стратегічного планування – відділ стратегічних оцінок, в Управлінні преси та інформації – сектор інформаційного забезпечення (прес-службу);
- удосконалено механізм взаємодії з центральними органами виконавчої влади: в Адміністративному департаменті відділ взаємодії з Верховною Радою України реорганізовано у відділ координації взаємодії з органами державної влади України;
  - відповідно до актуальних потреб Збройних Сил та нового розподілу функцій на стратегічному рівні виведено з-під юрисдикції Міністерства оборони та передано до Генерального штабу Збройних Сил Управління організації і супроводження ремонту озброєння та військової техніки;
  - у зв'язку з передаванням завдань щодо спрямування і координації діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій Міністру внутрішніх справ України розформовано Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій.

Для вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення військ (сил) у відповідних департаментах та управліннях Міністерства оборони, а також Тилу Збройних Сил на штатні посади призначено представників волонтерських організацій, які відповідають за вирішення таких завдань:

- у Департаменті кадрової політики – нагородження особового складу та формування кадрового резерву з числа військовослужбовців-учасників антитерористичної операції;
- у Департаменті державних закупівель та постачання матеріальних ресурсів – оперативного моніторингу переліку цінових пропозицій та інформації щодо постачання і своєчасної закупівлі майна, пально-мастильних матеріалів, продовольства;
- в службах Тилу Збройних Сил – продовольчого, речового забезпечення, постачання пально-мастильних матеріалів і контролю за постачанням до військових частин закупленого майна та матеріально-технічних засобів.

Усі організаційні заходи проведено в межах чисельності апарату Міністерства оборони, яка становить 770 штатних посад².

Структура *Генерального штабу* в цілому відповідала цілям і завданням, визначеним Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, щодо забезпечення проведення заходів часткової мобілізації, підвищення рівня бойової готовності та боєздатності військ (сил), підготовки та участі визначених сил і засобів в антитерористичній операції.

Разом з тим для реалізації різнобічного співробітництва з громадськими організаціями, насамперед волонтерськими, було сформовано Управління цивільно-військового співробітництва.

Структуру апарату Міністерства оборони та Генерального штабу на кінець 2014 р. наведено у Додатку 3.

Оперативно-стратегічна ланка управління

Проведено комплекс заходів щодо відновлення боєздатності системи управління Збройними Силами, за результатами якого було відокремлено оперативно-стратегічну ланку управління військами (силами).

До складу ланки увійшли чотири складові:

- командування трьох видів Збройних Сил – Сухопутних військ, Повітряних Сил та Військово-Морських Сил;
- командування високомобільних десантних військ.

У 2014 р. істотно погіршилася ситуація у *Військово-Морських Силах*, які внаслідок анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополь втратили значну кількість корабельного та авіаційного складу, майже всі запаси флотського озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріальних резервів тощо.

² Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів" № 85 від 5 квітня 2014 р.

Військово-Морські Сили залишилися без облаштованих місць базування, ремонтних органів і устаткування, навчальних закладів, полігонів, житлового і казарменого фонду.

Протягом року виконано комплекс заходів щодо передислокації командування Військово-Морських Сил до м. Одеса і приведення його організаційно-штатної структури у відповідність до завдань та наявних сил і засобів.

Оперативна ланка управління

У 2014 р. продовжено розвиток органів військового управління оперативної ланки, зокрема вжито таких заходів:

- на основі оперативних командувань “Північ” та “Південь” сформовано вертикалі оперативного управління силами і засобами, які беруть участь в антитерористичній операції. Загалом створено п’ять міжвидових угруповань військ (сил) та угруповання Повітряних Сил;
- зупинено заходи щодо розформування управлінь Західного та Південного оперативних командувань;
- скасовано заходи щодо реформування повітряних командувань “Центр”, “Захід” і “Південь” та управління 8-го армійського корпусу;
- підвищено роль та повноваження командувань оперативної ланки управління під час ведення бойових дій.

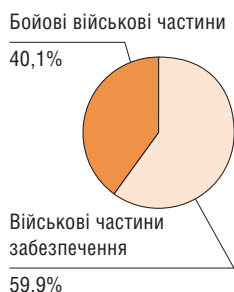
Тактична ланка управління

Елементи системи управління військами (силами) тактичної ланки протягом року істотних змін не зазнали. Вищими органами військового управління цієї ланки залишаються бригади (полки). Основною бойовою одиницею є військові підрозділи рівня “батальйон”.

Протягом року за підсумками мобілізаційного розгортання військ (сил) сформовано 4 бригади та 29 батальйонів територіальної оборони, які згодом були перформовані в окремі мотопіхотні батальйони.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Схема 2.2. Співвідношення між бойовими військовими частинами та військовими частинами забезпечення, на кінець 2014 р.

На кінець 2014 р. після проведених організаційних заходів чисельність Збройних Сил становила 250,0 тис. осіб, у тому числі 204,0 тис. військовослужбовців. Збільшення на 84,5 тис. осіб здійснено у межах показників, визначених законодавством України (Додаток 3).

Співвідношення між бойовими військовими частинами та частинами забезпечення наведено на схемі 2.2.

Протягом року тривала планова реалізація заходів щодо формування високомобільних десантних військ та Сил спеціальних операцій.

Виходячи з необхідності збереження життя, здоров’я, забезпечення інтересів і законних прав військовослужбовців, працівників Збройних Сил військові частини (підрозділи), установи та організації Збройних Сил з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя передислоковано в інші регіони України³.

Протягом року відновлено боєготовність органів військового управління, утворено вертикалі оперативного і бойового управління силами та засобами, залученими до проведення антитерористичної операції, забезпечено управління військами (силами) щодо відсічі збройної агресії проти держави.

Удосконалення організаційної структури Збройних Сил України забезпечило своєчасне доукомплектування особовим складом, озброєнням і військовою технікою, відновлення боєздатності військ (сил) та виконання покладених завдань щодо захисту незалежності держави.

³ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2014 року “Про передислокацію військових частин (підрозділів), установ та організацій Збройних Сил України, інших військових формувань і правоохоронних органів України з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в інші регіони України”» № 339/2014 від 24 березня 2014 р.

РОЗДІЛ 3

ПІДСУМКИ РОЗРОБЛЕННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЇ, ПОСТАЧАННЯ, ВІДНОВЛЕННЯ Й УТИЛІЗАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

ОСНАЩЕННЯ ОЗБРОЄННЯМ
ТА ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ

УТИЛІЗАЦІЯ РАКЕТ, БОЄПРИПАСІВ
ТА КОМПОНЕНТІВ РАКЕТНОГО ПАЛИВА

ПІДСУМКИ РОЗРОБЛЕННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЇ, ПОСТАЧАННЯ, ВІДНОВЛЕННЯ Й УТИЛІЗАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

Головною проблемою забезпечення Збройних Сил України озброєнням та військовою технікою залишається критичне відставання темпів оснащення військ (сил) новими (модернізованими) зразками на заміну озброєнь, що зазнали морального і фізичного старіння.

ОСНАЩЕННЯ ОЗБРОЄННЯМ ТА ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ

Для виконання заходів із розвитку озброєння та військової техніки у 2014 р. був передбачений фінансовий ресурс в 2,5 раза менший за показники 2013 р. (11,9% від потреби). Водночас завдяки додатковому виділенню Кабінетом Міністрів України коштів на нагальні потреби Збройних Сил частка загального фонду на озброєння і військову техніку була збільшена до 61 %, що забезпечило виконання запланованих робіт.

За цих умов понад 98% виділених коштів було спрямовано на модернізацію наявного та закупівлю нового озброєння та військової техніки, а 2% – на фінансування дослідно-конструкторських робіт, які перебувають на етапі проведення державних (попередніх) випробувань та виготовлення дослідного зразка.

Основні зусилля були зосереджені на поліпшенні стану найпроблемніших озброєнь та військової техніки. На початок проведення антитерористичної операції на Сході України підрозділи Збройних Сил не мали жодного справного комплексу звукометричної та радіолокаційної розвідки, що унеможливило використання артилерії у складі розвідувально-вогневих комплексів. Літаки та вертольоти не були обладнані сучасними комплексами захисту від зенітних керованих ракет. Наявне модернізоване та нове озброєння, отримане в одиничних екземплярах, не впливало на боєздатність частин і підрозділів.

Щоб забезпечити виконання запланованих заходів, запроваджено низку управлінських рішень, спрямованих на удосконалення виробництва та поста-

чання озброєння і військової техніки, зокрема:

- спрощено порядок попередньої оплати на закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової та спеціальної техніки під час особливого періоду, введення надзвичайного стану та у період проведення антитерористичної операції¹;
- врегульовано порядок прийняття на озброєння (постачання) Збройних Сил України озброєння та військової техніки іноземного виробництва²;
- визначено механізм вилучення і передачі озброєння, бойової та іншої техніки, боєприпасів³.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2011р. № 464 і від 23 квітня 2014 р. № 117" № 619 від 12 листопада 2014 р.

² Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Інструкції про порядок прийняття на озброєння (постачання) Збройних Сил України озброєння та військової техніки іноземного виробництва" № 803 від 11 листопада 2014 р.

³ Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання вилучення і передачі озброєння, бойової техніки та іншого військового майна" № 376 від 26 серпня 2014 р.

У результаті проведених робіт значно підвищено рівень забезпечення Збройних Сил озброєнням і військовою технікою, а саме:

- прийнято на озброєння (постачання) 13 зразків ОВТ, зокрема бойові літаки Су-27С1М та Су-27П1М, учбово-бойові літаки Су-27УБ1М та Су-27УП1М, десантно-транспортний вертоліт Мі-8МСБ-В, автоматизований комплекс радіоперешкод Р-330УМ, наземний програмно-апаратний комплекс контролю та обробки польотної інформації літаків;
- закуплено та постачено 371 новий та модернізований зразок ОВТ. Крім того, для забезпечення участі військ (сил) у проведенні антитерористичної операції додатково закуплено та постачено 1724 зразки, у тому числі модернізовані літаки та вертольоти, танки “Булат”, бронетранспортери БТР-3 та БТР-4, самохідні установки 2С1, протитанковий ракетний комплекс “Стугна-П”, малі броньовані артилерійські катери, техніку радіоелектронної боротьби, засоби навігації та інше озброєння (таблиця 3.1);

Таблиця 3.1. Стан закупівлі основних зразків нового та модернізованого ОВТ у 2012 – 2014 рр.

Зразки ОВТ	2012	2013	2014
Модернізовані літаки та вертольоти	9	2	8
Бронетанкове озброєння та техніка	–	–	54
Самохідні артилерійські установки	–	–	18
Протитанкове озброєння	–	–	10
Стрілецька зброя	–	–	508
Засоби протиракетного захисту авіації	–	–	52
Броньовані автомобілі	–	–	15
Автомобільна техніка	2	11	100

- завершено державні випробування військово-транспортного літака Ан-70.

Головні заходи з оснащення Збройних Сил озброєнням та військовою технікою у 2014 р. наведено у Додатку 4.

Відновлення технічної готовності озброєння і військової техніки

Невідкладність і терміновість забезпечення підрозділів Збройних Сил, які беруть участь в антитерористичній операції, озброєнням та військовою технікою потребували удосконалення механізмів його відновлення. Для вирішення цього питання:

- узгоджено з Державним концерном “Укроборонпром” заходи оперативного реагування на стан відновлення і постачання у війська ОВТ та організовано взаємодію Міністерства оборони з підприємствами вітчизняного оборонно-промислового комплексу;
- налагоджено співпрацю з органами виконавчої влади, благодійними організаціями, волонтерами щодо матеріально-технічного забезпечення військ (сил);

- прийнято рішення щодо ремонту та повернення до бойового складу ОВТ, що зберігається на базах, складах, у центрах. Це дало змогу в короткі терміни та з меншими затратами відновити і постачити у війська (сили) артилерійські системи, бронетанкову й іншу техніку;
- безпосередньо в районі проведення антитерористичної операції за рахунок ремонтно-відновних органів Збройних Сил та виїзних ремонтних бригад від підприємств оборонно-промислового комплексу сформовано понад 50 ремонтно-евакуаційних та ремонтних груп, розгорнуто 5 польових складів.

Загалом за результатами проведеної роботи до боєздатного стану приведено близько 20 тис. одиниць ОВТ, з державних підприємств отримано понад 900 одиниць відремонтованого ОВТ (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2. Стан відновлення озброєння та військової техніки Збройних Сил у 2014 р.

Типи ОВТ	Кількість, од.
Літаки	67
Вертольоти	42
Безпілотні літальні апарати	24
Зенітні ракетні комплекси	2
Техніка радіотехнічних військ	54
Ракетно-артилерійське озброєння	670
Бронетанкове озброєння та техніка	4 088
Автомобільна техніка	12 582
Техніка радіоелектронної боротьби	54
Інженерна техніка	833
Техніка радіаційного, хімічного та біологічного захисту	478
Топогеодезична техніка	116

УТИЛІЗАЦІЯ РАКЕТ, БОЄПРИПАСІВ ТА КОМПОНЕНТІВ РАКЕТНОГО ПАЛИВА

Утилізація надлишкових ракет, боєприпасів та компонентів ракетного палива, не придатних для подальшого використання і зберігання, залишається однією з головних проблем реорганізації та оптимізації Збройних Сил, вирішення якої безпосередньо залежить від обсягів фінансування.

Утилізація ракет і боєприпасів

У 2014 р. на виконання заходів Державної цільової оборонної програми утилізації звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання, на 2008–2017 рр. (Державна програма утилізації) отримано 74,2 млн грн (15 % від обсягів, передбачених Державною програмою утилізації).

Протягом року утилізовано понад 6,5 тис. тонн боєприпасів (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3. Результати утилізації боєприпасів у 2010–2014 рр.

За напрямами	Утилізовано (знищено), тис. тонн		
	2012	2013	2014
За бюджетні кошти	31,68	2,08	0,77
За кошти виконавців робіт	6,38	4,58	0,29
Силами ЗС України	6,18	38,16	1,43
Міжнародна допомога	6,16	4,20	4,09
УСЬОГО	50,40	49,02	6,58

Загалом за результатами виконання Державної програми утилізації у 2008–2014 рр. утилізовано близько 219 тис. тонн звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання, що становить 45,2 % від програмних показників (484,2 тис. тонн).

Значне зниження обсягів утилізації у 2014 р. пов'язане з перерозподілом боеприпасів, що підлягають утилізації у 2012–2016 рр.⁴, а також перебуванням безпосередньо біля району проведення антитерористичної операції основних підприємств, які здійснюють утилізацію.

Утилізація компонентів рідкого ракетного палива

У 2014 р. тривали заходи щодо реалізації Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010–2014 рр.⁵

У межах реалізації міжнародного Контракту щодо надання послуг, пов'язаних з утилізацією окислювача ракетного палива (меланжу), між Міністерством оборони, Секретаріатом ОБСЄ та російськими компаніями “Техноазот”, “Завод імені Я. М. Свердлова”, “Бійський олеумний завод” на утилізацію до підприємств Російської Федерації відправлено останні 1,191 тонн меланжу.

У 2008–2014 рр. на утилізацію вилучено 15,682 тис. тонн меланжу. Спільний проект ОБСЄ – Україна з утилізації запасів компонентів рідкого ракетного палива типу меланж реалізовано⁶.

Крім того, нейтралізовано (утилізовано):

- силами Збройних Сил – 37,39 тонн некондиційного меланжу та 15,7 тонн некондиційного амілу;
- за договорами з виконавцями робіт на підприємствах України – 11,1 тонн ізоніту та 53,4 тонн саміну.

Загалом протягом року утилізовано близько 1,309 тис. тонн компонентів рідкого ракетного палива (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4. Результати утилізації компонентів рідкого ракетного палива у 2010–2014 рр.

За напрямками	Утилізовано, тонн				
	2010	2011	2012	2013	2014
Силами ЗС України	–	–	–	–	53,09
За внутрішніми договорами	–	–	–	–	64,5
За міжнародними договорами	2 698,0	3 186,2	2 377,4	4 982,7	1 190,9
УСЬОГО	2 698,0	3 186,2	2 377,4	4 982,7	1 308,49

Разом протягом 2008–2014 рр. утилізовано близько 15,8 тис. тонн компонентів рідкого ракетного палива, що становить 94,6 % від загальних запасів (16,7 тис. тонн).

Підсумком року стало підвищення ефективності реалізації державної військово-технічної політики, що дало змогу максимально завантажити замовленнями з ремонту і модернізації зразків озброєння підприємства оборонно-промислового комплексу. У результаті виконаних заходів Збройні Сили забезпечені справним озброєнням і військовою технікою на 80 % від потреби.

⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про затвердження переліку боеприпасів, що підлягають утилізації у 2012–2016 роках” № 57-р від 1 лютого 2012 р.;

Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про затвердження додаткового переліку боеприпасів, що підлягають утилізації” № 1001-р від 2 грудня 2012 р.;

Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про затвердження додаткового переліку боеприпасів, що підлягають утилізації” № 999-р від 21 листопада 2013 р.

⁵ Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010–2014 роки” № 874 від 28 вересня 2010 р.

⁶ Меморандум про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України та Організацією з безпеки і співробітництва в Європі щодо проекту ОБСЄ – Україна стосовно утилізації запасів меланжу (компонента рідкого ракетного палива). Меморандум ратифіковано Законом України № 1264-VI від 15 квітня 2009 р.

РОЗДІЛ 4

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬК (СИЛ)

ПІДСУМКИ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬК (СИЛ)

МІЖНАРОДНІ НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНІЙ
СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

У 2014 р. вперше в історії Збройних Сил головним критерієм ефективності та дієвості системи підготовки військ (сил) стали результати бойових дій та їх відповідність поставленим завданням.

Особливістю 2014 навчального року була реалізація бойового досвіду та спрямування підготовки Збройних Сил на набуття (підвищення) органами військового управління та військами (силами) оперативних (бойових) спроможностей щодо ведення операцій (бойових дій) і територіальної оборони у взаємодії з іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

Протягом року підготовка Збройних Сил була виключно практичною і проводилася для набуття військовими частинами, підрозділами та військовослужбовцями навичок із виконання реальних бойових завдань, тому бойове навчання екіпажів відбувалося на військовій техніці, а бойові стрільби – штатним пострілом з індивідуального озброєння військовослужбовців та колективного озброєння підрозділів.

У 2014 р. пріоритетними напрямками підготовки військ (сил) були:

- злагодження оперативного складу штабів, забезпечення їх спроможності оперативно планувати застосування та якісно управляти угрупованнями військ (сил) під час ведення операцій (бойових дій) у взаємодії з іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами;
- підтримання готовності визначених військових частин і підрозділів до виконання конкретних завдань у районах бойового призначення, набуття (вдосконалення) практичних навичок особового складу щодо підготовки озброєння і військової техніки до бойового застосування, проведення його ремонту в польових умовах, інженерного обладнання позицій, обладнання блокпостів, здійснення бойової охорони та оборони базових таборів;
- відновлення навченості підрозділів після часткової втрати боєздатності та проведення їх ротації в районах ведення бойових дій, забезпечення здатності військових частин Сил резерву щодо відмобілізування у визначені терміни та набуття ними необхідних бойових спроможностей;
- забезпечення визначеного рівня готовності підрозділів, які несуть бойове чергування з протиповітряної оборони важливих державних об'єктів;
- відновлення (підтримання) вишколу льотного складу авіаційних частин.

Незважаючи на збільшення у 2014 р. загальних обсягів фінансування потреб Збройних Сил, ресурсне забезпечення підготовки військ (сил) залишилося на рівні минулих років. Загалом на підготовку військ (сил) отримано 292,6 млн грн – 93,6 % від запланованих обсягів (таблиця 4.1).

Таблиця 4.1. Фінансування підготовки Збройних Сил, млн грн

2012			2013			2014		
план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%
Сили постійної готовності								
382,3	369,4	96,6	391,3	376,1	96,1	312,5	292,6	93,6
Сили резерву								
163,9	158,3	96,6	53,4	51,3	96,1	–	–	–
Загалом за Збройні Сили								
546,2	527,7	96,6	444,7	427,4	96,1	307,0	307,0	100

Фінансові ресурси переважно були зосереджені на забезпеченні підготовки військових частин і підрозділів до виконання завдань у районах проведення антитерористичної операції.

Розподіл фінансування за складовими підготовки Збройних Сил наведено у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2. Фінансування складових підготовки Збройних Сил, млн грн

Складові підготовки	Призначено			Виділено			% від плану
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	
Оперативна підготовка	3,63	-	3,63	3,63	-	3,63	100
Бойова підготовка	306,5	1,21	307,7	286,35	1,46	287,81	93,5
Фізична підготовка	1,17	-	1,17	1,17	-	1,17	100
УСЬОГО	311,3	1,21	312,51	291,15	1,46	292,61	93,6

ПІДСУМКИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

Врізка 4.1. Основні напрями підготовки військових частин і підрозділів ЗС України

- перший – для тих, які входять до складу угруповань військ (сил);
- другий – для тих, які відмобілізуються та приводяться у бойову готовність;
- третій – для тих, які забезпечують життєдіяльність військ (сил) та виконують інші завдання

У 2014 р. на формування умінь і навичок військ (сил) позитивно вплинули проведена у попередні роки реорганізація системи підготовки Збройних Сил¹, а також своєчасне уточнення планів їх підготовки та бойового злагодження (відновлення боєздатності). Усі заходи з підготовки військ (сил) мали цільову спрямованість, яка відповідала бойовому призначенню військових частин (підрозділів) та конкретним завданням, покладеним на них (врізка 4.1).

В основу підготовки було покладено міжвидовий принцип, який гарантовано забезпечує формування і розвиток бойової майстерності фахівців військових підрозділів у взаємодії з іншими видами і родами військ (сил), органами спеціального призначення, формуваннями Національної гвардії та Державної прикордонної служби. Активно впроваджувався набутий усіма військовими формуваннями України бойовий досвід.

Тактичні навчання з метою набуття органами військового управління та військовими частинами (підрозділами) оперативних (бойових) спроможностей були активізовані лише після початку воєнної агресії Російської Федерації проти України. До цього тактичні навчання у складі підрозділів, частин та з'єднань, насамперед з бойовою стрільбою, проводилися в недостатній кількості та значно менших масштабах.

Загалом у *Збройних Силах* проведено: 18 батальйонних тактичних навчань, 192 ротних тактичних навчання, 6 льотно-тактичних навчань ескадрилій, 325 бойових стрільб взводів, здійснено понад 16 тис. стрибків з парашутом та 258 десантувань повітряних десантів. Авіаційні екіпажі здійснили 507 практичних бомбометань і 326 практичних стрільб по наземних цілях. Кораблі і катери виконали 96 артилерійських стрільб по повітряних цілях, 110 артилерійських стрільб по морських цілях (Додаток 5).

У *Сухопутних військах* важливими нормативами з оцінювання рівня підготовки, які опанували військові частини і підрозділи, були часові показники висунування у визначені райони, розгортання на нових позиціях, проведення заходів щодо інженерного обладнання позицій і місць дислокації, їх охорони та оборони. Порівняно з 2013 р. в 2,4 раза зросла кількість батальйонних тактичних навчань, майже в 5,5 раза – кількість ротних тактичних навчань, у 4 рази – кількість бойових стрільб взводів. Середній наліт на один авіаційний екіпаж армійської авіації збільшився удвічі. Високу якість підготовки та професійну майстерність продемонстрували підрозділи високомобільних десантних військ.

¹ Концепція удосконалення підготовки Збройних Сил (2012 р.).

У *Повітряних Силах* визначеним складом сил та засобів забезпечено протиповітряну оборону та авіаційне прикриття важливих об'єктів. З огляду на практичну спрямованість значно підвищилася інтенсивність підготовки льотного складу. Кількість проведених практичних стрільб по наземних цілях зросла у 2,9 раза, а практичних бомбометань – у 4,5 раза. Поряд із цим у 3,5 раза зменшилася кількість проведених льотно-тактичних навчань ескадрилій та у 4,2 раза – десантувань повітряних десантів.

У *Військово-Морських Силах* організовано оперативний обмін інформацією з підрозділами Морської охорони Державної прикордонної служби України щодо охорони територіального моря України, протидії морським диверсійним розвідувальним групам та безпілотним літальним апаратам. Протягом року виконано майже 50 протидиверсійних бойових вправ. Загальний час роботи водолазів під водою перевищив 1,5 тис. годин. Середня наплавність кораблів (катерів) залишилася на рівні минулих років. Екіпажі морської авіації виконали понад 800 спеціальних вильотів та близько 50 посадок на палубу фрегата “Гетьман Сагайдачний”. Показник середнього нальоту на один екіпаж морської авіації збільшився у 2,2 раза.

Підготовка органів військового управління

Протягом року підвищено оперативні спроможності структурних підрозділів Генерального штабу, інших органів військового управління Збройних Сил із планування застосування, організації забезпечення та керівництва військами (силами). Загалом на єдиному оперативно-стратегічному фоні проведено 69 заходів оперативної підготовки, найважливішими з них були:

- комплекс штабних тренувань у Генеральному штабі, оперативних командуваннях, командуванні Військово-Морських Сил та управліннях військових частин (січень – лютий 2014 р.);
- командно-штабне навчання з практичним залученням військ (сил) “Весняна злива – 2014” (березень 2014 р.);
- командно-штабне тренування з органами військового управління та військами (силами) (травень 2014 р.);
- командно-штабна воєнна гра з органами військового управління Збройних Сил (грудень 2014 р.).

Головним заходом підготовки військ (сил) у 2014 навчальному році стало проведення командно-штабного навчання “Весняна злива – 2014” із залученням військ (сил). Його метою була перевірка реального стану бойової готовності Збройних Сил, рівня їх підготовки та всебічного забезпечення. До участі у навчанні були залучені представники державних органів влади, органів місцевого самоврядування, а також інших військових формувань та правоохоронних органів. Практичними діями були охоплені всі наявні військові полігони.

Проведені заходи дали змогу перевірити готовність органів військового управління та підвищити рівень набутих ними оперативних спроможностей щодо планування та управління міжвидовим угрупованням військ (сил).

Завершальним етапом підготовки Міністерства оборони та Збройних Сил стало проведення у грудні 2014 р. воєнно-економічного навчання “Концентрація – 2014”, завданнями якого були:

- вироблення чіткого алгоритму злагоджених дій суб’єктів державного управління в організації та веденні оборони України;
- визначення змісту, обсягів, виконавців, порядку і строків реалізації заходів із переведення національної економіки, органів державної влади, фінансових

структур, підприємств оборонно-промислового комплексу і всієї системи забезпечення життєдіяльності держави на функціонування в умовах особливого періоду.

До участі в навчаннях були залучені члени Ради Національної безпеки і оборони України, керівники центральних органів виконавчої влади, правоохоронних органів, голови обласних державних адміністрацій та обласні військові комісари. За масштабами і складом учасників таке навчання було проведено вперше в історії України.

Висновки, зроблені за результатами проведення воєнно-економічного навчання “Концентрація – 2014”, враховано в документах, що регламентують переведення національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду, проведення заходів мобілізації, організації територіальної оборони та виконання умов правового режиму воєнного стану.

МІЖНАРОДНІ НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

Головною метою участі підрозділів Збройних Сил у міжнародних військових навчаннях було сприяння зміцненню довіри міжнародної спільноти до України, підвищенню рівня безпеки навколо кордонів держави, а також забезпечення підготовки національних військових підрозділів до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки.

У 2014 р. передбачалося проведення 15 багатонаціональних військових навчань (8 – на території України, 7 – поза її межами)².

З огляду на воєнно-політичну ситуацію навколо держави було скасовано п’ять навчань за участю українських підрозділів (два навчання на території України, три – за межами держави). Крім того, за ініціативою держав-партнерів було скасовано проведення п’яти багатонаціональних навчань.

Протягом року підрозділи Збройних Сил взяли участь у п’яти запланованих багатонаціональних навчаннях, із них на території України проведено три, поза межами України – два.

Водночас за запрошенням країн-членів НАТО представники Збройних Сил України позапланово взяли участь у трьох командно-штабних навчаннях Північноатлантичного альянсу, проведених за межами України (схема 4.1).

Загалом до участі у військових навчаннях було залучено понад 1,5 тис. військово-вослужбовців Збройних Сил України (Додаток 6).

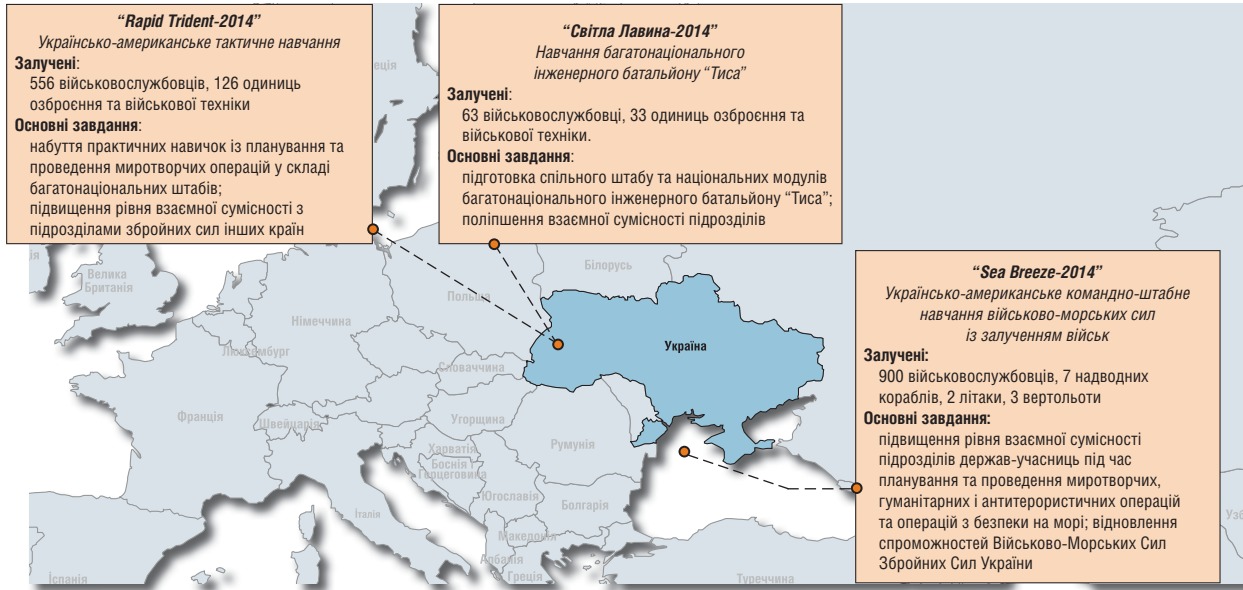
² Указ Президента України “Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України у 2014 році і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях” № 341/2014 від 25 березня 2014 р.

³ Закон України “Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях” № 1182-VII від 1 квітня 2014 р.

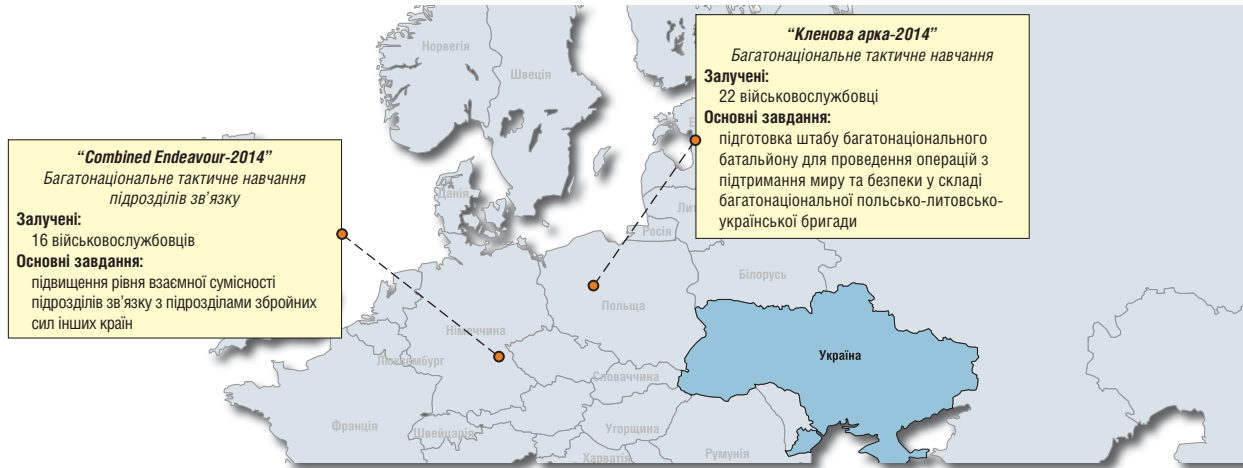

Схема 4.1. Великі багатонаціональні військові навчання за участю Збройних Сил України у 2014 р.

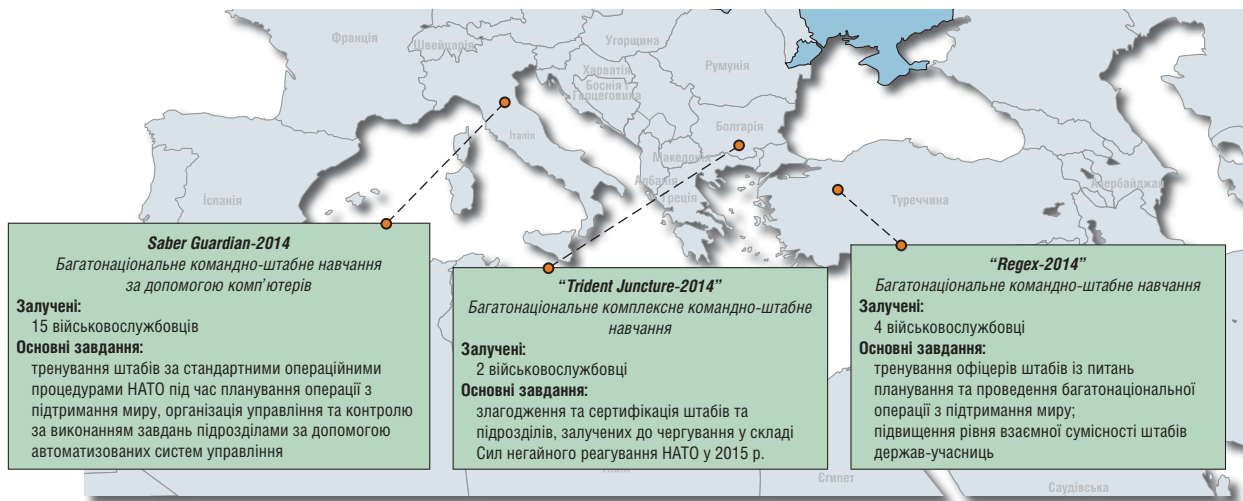
А. На території України або поблизу її кордонів

Б. Поза межами України

Б. Під егідою країн-членів НАТО (за межами України, позапланові)

Разом з тим українські підрозділи, заявлені до участі в Процесі планування та оцінки сил та Спільного фонду оперативних сил і можливостей Концепції оперативних можливостей, у 2014 р. у заходах підготовки за стандартами НАТО участі не брали.

На кінець року п'ять підрозділів Збройних Сил України (інженерно-саперна рота, рота РХБ захисту, фрегат “Гетьман Сагайдачний” і два транспортних літаки Іл-76МД) розглядалися як легітимно спроможні брати участь у навчаннях та операціях під проводом НАТО, а також здатні бути залученими до складу багатонаціональних військових формувань високої готовності.

Проведені заходи з підготовки Збройних Сил забезпечили набуття військами (силами) необхідних бойових та оперативних спроможностей. Завдяки проведеному комплексу заходів бойового злагодження у ході відмобілізування Збройних Сил підтримано (відновлено) навченість військовослужбовців, підрозділів і військових частин на рівні, достатньому для виконання завдань за призначенням.

РОЗДІЛ 5

КОМПЛЕКТУВАННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ

ПІДСУМКИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

КОМПЛЕКТУВАННЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

КОМПЛЕКТУВАННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Зважена кадрова політика держави стосовно її Збройних Сил є одним із основних елементів зміцнення обороноздатності країни, виконання військами (силами) завдань за призначенням та забезпечення здатності особового складу адаптуватися до нових умов ведення бойових дій.

ПІДСУМКИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

На початку 2014 р. формування і реалізація кадрового забезпечення у військах (силах) здійснювалися через відповідні кадрові технології та принципи, визначені у Концепції кадрової політики у Збройних Силах України¹.

Водночас практична реалізація заходів щодо приведення Збройних Сил у бойову готовність ПОВНА² та часткової мобілізації (березень 2014 р.) потребувала перегляду правових норм ведення кадрової роботи, спрямованої на доукомплектування Збройних Сил військовослужбовцями.

Для підвищення ефективності кадрового забезпечення в умовах особливого періоду вжито таких заходів:

1. Врегульовано права і свободи громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України³, зокрема:

- військовослужбовцям Збройних Сил, які в особливий період прибули з тимчасово окупованої території України та мають відповідні підстави, надано право звільнитися з військової служби;

- командирам надано право зараховувати у розпорядження військовослужбовців Збройних Сил, які не прибули до Міністерства оборони у визначений строк до визначених пунктів збору, виключати їх зі списків особового складу військових частин, а також надавати інформацію щодо їх розшуку до правоохоронних органів;

- визначено порядок виключення зі списків особового складу Збройних Сил України військовослужбовців військових частин, що були дислоковані в

Автономній Республіці Крим, м. Севастополь та тривалий час перебувають за межами України.

2. Удосконалено систему кадрового забезпечення проведення мобілізації⁴. Визначено як новий окремий вид служби військову службу за призовом під час мобілізації. Крім того, врегульовано проходження військової служби громадянами України, призваними під час мобілізації, а саме:

¹ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Концепції кадрової політики в Збройних Силах України на період до 2017 року" № 843 від 4 грудня 2013 р.

² Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 1 березня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України"» № 189/2014 від 2 березня 2014 р., схвалений Постановою Верховної Ради України № 846-VII від 2 березня 2014 р.

³ Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" № 1207-VII від 26 квітня 2014 р.

⁴ Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення проведення мобілізації" №1169-VII від 27 березня 2014 р.

- надано можливість громадянам до 60 років реалізувати конституційний обов'язок щодо захисту Батьківщини та її територіальної цілісності;
- встановлено виплати в повному обсязі, з урахуванням усіх надбавок та премій, на рівні військовослужбовців контрактної служби, а не військовослужбовців строкової служби, як передбачалося раніше;
- збережено місце роботи, посаду, середній заробіток на підприємстві, в установі, організації незалежно від підпорядкування та форми власності;
- збережено права на підприємницьку діяльність для приватних підприємців, при цьому державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців не припиняється;
- збережено виплати пенсій пенсіонерам на час такої служби.

3. Регламентовано особливі випадки проходження військової служби військовослужбовцями, зокрема:

- конкретизовано порядок повернення військовослужбовців із тимчасово окупованої території України;
- визначено механізм переміщення офіцерів, які беруть участь в антитерористичній операції, на посади військових комісарів, військових комісарів – на посади до органів військового управління;
- встановлено порядок зарахування в розпорядження посадових осіб важко поранених військовослужбовців та оперативного доукомплектування вивільнених посад.

КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Протягом року вдосконалено окремі елементи системи комплектування Збройних Сил та порядок проходження військової служби⁵:

- створено гнучку систему контрактів, запроваджено короткостроковий контракт на проходження військової служби (до завершення особливого періоду);
- врегульовано порядок прийняття на військову службу за контрактом в особливий період військовозобов'язаних, звільнених із військової служби через накладені дисциплінарні стягнення;

Врізка 5.1. Зміни в порядку присвоєння первинних військових звань

Отримано право на присвоєння:

- військових звань до полковника (капітана 1 рангу) включно незалежно від займаної посади та строків вилуги у відповідному званні – в порядку заохочення військовослужбовцям під час проведення антитерористичної операції;
- первинних офіцерських звань – сержантам (старшинам) з вищою освітою;
- звання сержантів – солдатам (матросам) після їх підготовки у військових частинах

- визначено особливості присвоєння військовослужбовцям чергових військових звань, а громадянам України первинних військових звань офіцерського і сержантського (старшинського) складу⁶, що дає можливість оперативно доукомплектувати вакантні посади у військових частинах (підрозділах) військовослужбовцями, які відзначилися під час виконання бойових завдань, мають очевидні лідерські якості (врізка 5.1);
- спрощено процедуру проведення спеціальної перевірки під час прийняття громадян на військову службу.
- створено кадровий резерв чисельністю близько 1,5 тис. військовослужбовців – учасників антитерористичної операції для заміщення посад керівного складу у структурах Міністерства оборони та Збройних Сил України;
- запроваджено обов'язкове психофізіологічне обстеження офіцерів, які претендують на посади вищого керівного складу Збройних Сил (номенклатура Президента України і Міністра оборони України), та врахування результатів цього обстеження під час прийняття кадрового рішення про призначення.

⁵ Закон України "Про внесення змін до Законів України "Про військовий обов'язок і військову службу" та "Про засади запобігання і протидії корупції" №1634-VII від 12 серпня 2014 р.

⁶ Указ Президента України "Про заохочення військовослужбовців – учасників антитерористичної операції" № 480/2014 від 19 травня 2014 р., Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України" № 782 від 3 листопада 2014 р.

У результаті вжитих заходів у 2014 р. було зараховано на військову службу для комплектування (доукомплектування) посад у військах (силах) офіцерського складу запасу 0,5 тис. осіб за контрактом та більше 10 тис. осіб за призовом, а також рядового, сержантського та старшинського складу – 12 тис. осіб за контрактом та 72 тис. осіб за призовом.

Служба у військовому резерві

Із початком приведення Збройних Сил у бойову готовність 498 громадян, що проходять службу у військовому резерві, прибули до військових частин на навчальні збори, були призвані на військову службу під час мобілізації і направлені у складі своїх штатних підрозділів у райони бойового призначення.

Для зміцнення кадрового потенціалу резервістів змінено організаційні основи проходження громадян служби у військовому резерві⁷, зокрема уточнено порядок:

- підготовки, обліку, приймання на службу резервістів, у тому числі на посади рядового складу;
- виклику резервістів для виконання обов'язків служби у військовому резерві та призову резервістів на військову службу під час оголошення мобілізації;
- присвоєння первинного офіцерського звання особам, що проходять службу у військовому резерві.

Це дало змогу у 2014 р. підготувати 547 громадян до виконання обов'язків служби у військовому резерві для високомобільних десантних військ та Сил спеціального призначення. Надалі передбачено наростити чисельність резервістів до 13,7 тис. осіб та утримувати визначений оперативний резерв за рахунок військовозобов'язаних, які демобілізовані з військової служби та мають бойовий досвід.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Діяльність Міністерства оборони у сфері військової освіти та науки була спрямована на відновлення підготовки військовослужбовців за військово-морськими спеціальностями, досягнення високого рівня практичної підготовки військових фахівців з урахуванням досвіду бойових дій, вирішення актуальних наукових завдань щодо реорганізації, оптимізації та застосування Збройних Сил.

У результаті анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя рішенням Кабінету Міністрів України було ліквідовано Академію військово-морських сил імені П. С. Нахімова та Військово-морський коледж старшинського складу зазначеної академії. Натомість на базі кафедри військової підготовки

⁷ Указ Президента України "Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України" № 502/2014 від 6 червня 2014 р.

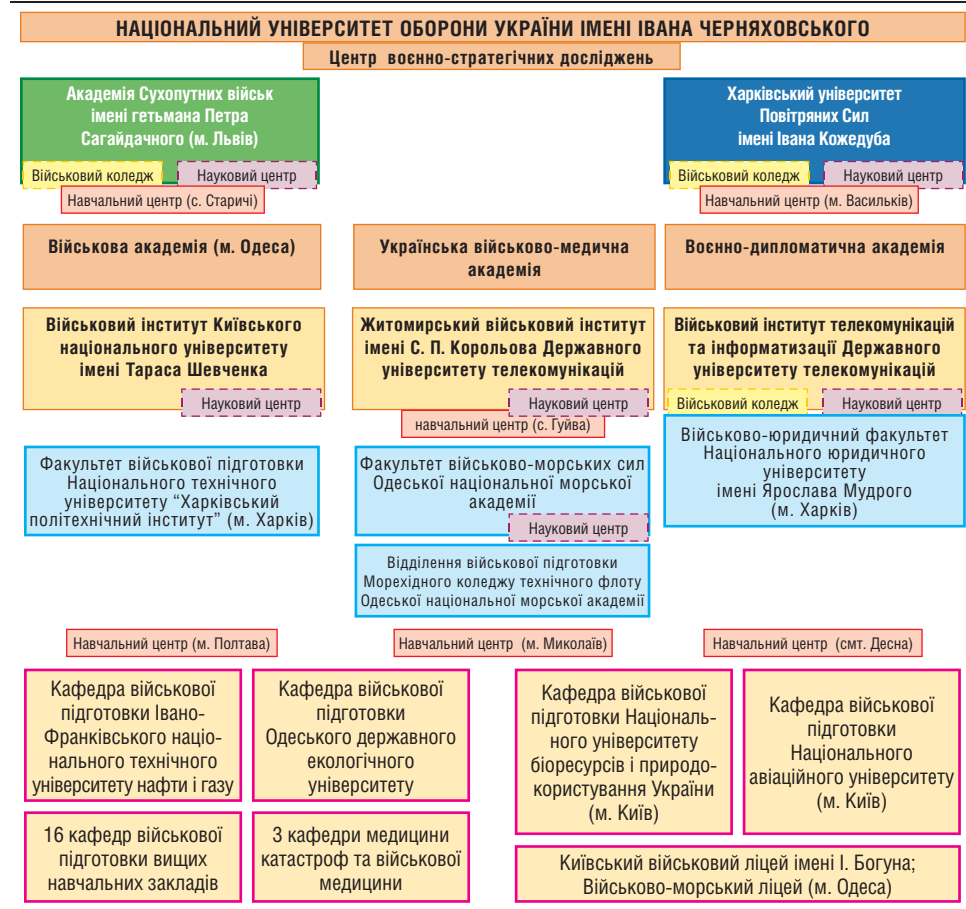
Одеської національної морської академії утворено факультет військово-морських сил, а у складі Морехідного коледжу технічного флоту – відділення військової підготовки⁸.

1 вересня 2014 р. в м. Одеса відновлено навчально-виховний процес у передислокованому з м. Севастополь Військово-морському ліцеї – державному загальноосвітньому навчальному закладі з військово-професійною спрямованістю навчання.

До мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів на кінець 2014 р. входили: 2 університети, 4 академії, 3 військових інститути, 3 факультети, 20 кафедр військової підготовки, 3 кафедри медицини катастроф та військової медицини, відділення військової підготовки.

Чинна система підготовки військових фахівців дає змогу готувати для Збройних Сил потрібну кількість військовослужбовців (схема 5.1).

Схема 5.1. Система підготовки військових фахівців Збройних Сил, на кінець 2014 року

Показники державного замовлення на підготовку військових фахівців були відкориговані та приведені у відповідність до реальних потреб Збройних Сил.

За рішенням керівництва Міністерства оборони військові навчальні заклади провели набір слухачів із числа військовослужбовців, які під час антитерористичної операції отримали поранення, несумісні з подальшим проходженням військової служби. Загалом понад 60 військовослужбовців навчається за заочною формою навчання за цивільними напрямками підготовки.

Для підвищення якості підготовки військових фахівців у навчальний процес активно впроваджувався бойовий досвід військ (сил), зокрема:

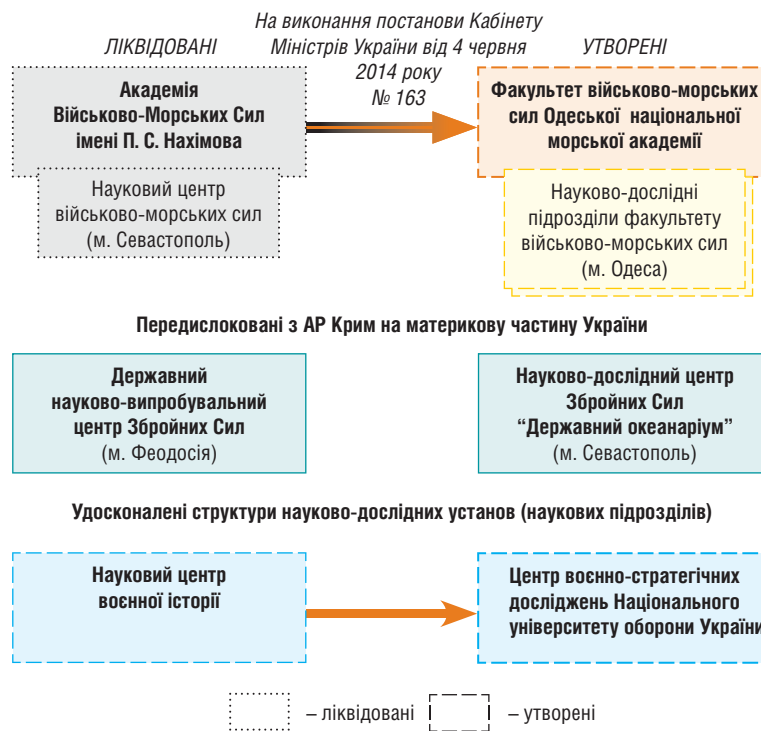
⁸ Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення факультету військово-морських сил Одеської національної морської академії та відділення військової підготовки Морехідного коледжу технічного флоту Одеської національної морської академії" № 163 від 4 червня 2014 р.

- до навчальних закладів доведено понад 280 інформаційних довідок та 20 збірок аналітичних матеріалів застосування військ (сил), за результати аналізу яких внесені зміни до програм навчальних дисциплін тактичної та тактико-спеціальної спрямованості гуманітарного блоку, якими посилені практична складова підготовки військових фахівців;
- до виконання завдань безпосередньо в районі проведення антитерористичної операції у складі мобільних груп було залучено понад 120 наукових та науково-педагогічних працівників;
- у Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського проведено науково-практичну конференцію “Проблемні питання підготовки військових фахівців в сучасних умовах та шляхи їх вирішення з урахуванням досвіду застосування Збройних Сил в антитерористичній операції”, за результатами якої визначено основні напрями поліпшення якості навчання військових фахівців усіх рівнів.

Реорганізація системи військової науки в основному була спрямована на відновлення наукової підтримки діяльності Військово-Морських Сил. Протягом року вжито таких заходів (схема 5.2):

- ліквідовано Науковий центр Військово-Морських Сил Академії військово-морських сил імені П. С. Нахімова;
- утворено науково-дослідні підрозділи факультету військово-морських сил Одеської національної морської академії;
- на материкову частину України передислоковано Науково-дослідний центр Збройних Сил “Державний океанаріум” та Державний науково-випробувальний центр Збройних Сил України;
- утворено науковий центр воєнної історії у складі Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

Схема 5.2. Зміни у мережі науково-дослідних установ у 2014 р.

Науково-дослідні установи та наукові підрозділи вищих військових навчальних закладів вирішили пріоритетні завдання керівництва Генерального штабу щодо вдосконалення форм і способів застосування Збройних Сил, супроводження розроблення новітніх і модернізації існуючих видів озброєння та військової техніки, удосконалення систем оперативного, технічного, тилового та інших видів забезпечення з урахуванням досвіду бойового застосування військ (сил).

Протягом року виконано комплекс заходів, спрямований на кадрове забезпечення Збройних Сил в умовах особливого періоду. За рахунок підготовлених військовослужбовців, які набули досвіду в ході виконання бойових завдань, накопичено кадровий потенціал Збройних Сил.

Систему військової освіти і науки адаптовано до функціонування в умовах особливого періоду, спрямовано на розширення практичних навичок військовослужбовців для ведення бойових дій та створення (модернізацію) озброєння і військової техніки, що перебуває на кінцевому етапі виконання робіт.

РОЗДІЛ 6

РЕАЛІЗАЦІЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНА РОБОТА
ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)

ГРОМАДСЬКА ПІДТРИМКА ДІЯЛЬНОСТІ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

ЗАДОВОЛЕННЯ ДУХОВНИХ
ПОТРЕБ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ГАРАНТІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

РЕАЛІЗАЦІЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Особливості сучасного етапу становлення Збройних Сил потребують подальшого розвитку системи виховної роботи та морально-психологічного забезпечення діяльності особового складу. Боездатність військ (сил) вирішальною мірою залежить від людського фактора.

Практична реалізація соціальної та гуманітарної політики була спрямована на мобілізацію військовослужбовців на виконання конкретних бойових завдань та створення умов для виконання військовослужбовцями конституційного обов'язку щодо захисту територіальної цілісності України.

ВІЙСЬКОВО- ПАТРІОТИЧНА РОБОТА ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)

Вагомим інструментом морального виховання військовослужбовців є військово-патріотична робота, головною метою якої полягає у усебічному і гармонійному розвитку військовослужбовців, готових захистити свою Батьківщину, свій народ, його свободу, мову та культуру.

Підсумки військово-патріотичної роботи та культурологічного забезпечення

Головним напрямом військово-патріотичної роботи у 2014 р. було увічнення пам'яті про військовослужбовців-героїв, які загинули, захищаючи територіальну цілісність та незалежність української держави, для виховання на їх прикладі захисників України. Для цього протягом року було вжито таких заходів:

- відкрито 55 пам'ятних знаків (меморіальних дошок) на будівлях у населених пунктах України (з них одна інтерактивна) та дві пам'ятні стели, змінено назву двох вулиць та одного провулка, однієї загальноосвітньої школи на честь військовослужбовців-героїв;
- присвоєно статус “Почесний громадянин міста” 13 військовослужбовцям Збройних Сил;
  - започатковано 7 телевізійних проєктів, присвячених героїзму воїнів. Спільно з обласними державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та засобами масової інформації за місцем народження військовослужбовців-героїв знято 22 відеофільми та 55 відеороликів. Забезпечено трансляцію 458 відео-сюжетів та 25 спеціальних репортажів з місць ведення бойових дій, прикладів проявлення мужності, героїзму військовослужбовцями Збройних Сил;
  - започатковано радіопрограму “Український протіп” на Національному радіо, де записано 19 радіорепортажів та 3 радіорепортажі для обласних державних телерадіокомпаній;
- підготовлено 64 інформаційних матеріали про героїзм військовослужбовців для висвітлення через інформаційно-аналітичний центр Ради національної безпеки і оборони України;
- забезпечено публікацію у центральних, регіональних та військових друкованих засобах масової інформації 384 аналітичних матеріалів, статей, інтерв'ю про приклади героїзму, відваги та мужності військовослужбовців Збройних Сил;

- виготовлено та розміщено у громадських місцях на території Дніпропетровської, Харківської, Херсонської, Миколаївської областей 550 військово-патріотичних поліграфічних плакатів та 50 банерів.

Протягом року Міністерство оборони спільно з органами державної влади провело понад 2,5 тисяч культурно-мистецьких заходів (схема 6.1).

Схема 6.1. Заходи культурологічного забезпечення військ (сил) у 2014 р.

Культурологічне забезпечення військ (сил) було організовано в зоні проведення антитерористичної операції, в інших районах виконання завдань (у т. ч. на блок-постах), на полігонах, у місцях відновлення боєздатності та формування (доукомплектування) військових частин, пунктах постійної дислокації, військових шпиталях. Проведено більше 1400 заходів

У ході акції “Підтримай наших” компанії “Євромедіа компанії” було проведено 16 концертних виступів учасників конкурсів “Євробачення”, “Голос країни”, “Х-фактор”

Організовано більше 70 виступів відомих українських гуртів та окремих виконавців (“Океан Ельзи”, “ТІК”, “Гайдамаки”, “Друга ріка”, Надія Крутова-Шестак та ін.).

Військово-музичні установи та підрозділи: Ансамбль пісні і танцю ЗС України, Національний президентський оркестр, центри військово-музичного мистецтва (Чернігів, Одеса, Вінниця), Зразково-показовий оркестр, оркестри ВВНЗ (Одеса, Харків, Львів, Київ) провели більше 300 заходів

Творчі колективи 22 будинків офіцерів організували 628 заходів, з яких 80% – виїзних. Більше 100 виступів проведено творчими об'єднаннями Міністерства культури України (“Народна філармонія”, КП “Укрдержконцерт”, “Кордони наші вкаже пісня” та ін.)

Відзначення державними нагородами військовослужбовців

Таблиця 6.1. Кількість нагороджених військовослужбовців Збройних Сил державними нагородами України у 2014 р.

Державні нагороди	Усього	З них помертньо
Герой України	8	5
Орден Б.Хмельницького	I ступеня	4
	II ступеня	11
	III ступеня	504
Орден “За мужність”	I ступеня	4
	II ступеня	6
	III ступеня	1287
Орден княгині Ольги III ст.	1	–
Орден Д.Галицького	39	–
Медаль “За військову службу Україні”	154	1
Медаль “За бездоганну службу” III ст.	22	–
Медаль “Захиснику Вітчизни”	1	–
Почесні звання	7	–
РАЗОМ	2048	422

Героїзм і особиста мужність, високий професіоналізм особового складу, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України відзначені державою. Усього нагороджено 6548 військовослужбовців, із них: 456 загиблих та 694 поранених, зокрема:

- звання Герой України присвоєно 8 військовослужбовцям, з них 5 – помертньо (Додаток 7);
- державними нагородами України відзначено 2048 осіб, з них 422 – помертньо та 368 – пораненим (таблиця 6.1);
- чергове військовоє службовцям присвоєно 1337 особам, 31 з них – помертньо та 326 – пораненим;
- нагороджено Міністром оборони 2544 особи, з них 15 – помертньо;
- відзначено начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил 1373 особи.

ГРОМАДСЬКА
ПІДТРИМКА
ДІЯЛЬНОСТІ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

У 2014 р. переосмислено роль і місце інститутів громадянського суспільства у вирішенні питань забезпечення потреб Збройних Сил, відновленні та нарощуванні бойових спроможностей військ (сил).

Діяльність Громадської ради при Міністерстві оборони

Діяльність Громадської ради при Міністерстві оборони була спрямована на розвиток партнерства з громадськими організаціями для забезпечення обороноздатності держави. Головним у цій роботі було налагодження взаємодії з волонтерами та представниками благодійних громадських організацій, які надають підтримку і допомогу військовослужбовцям – учасникам антитерористичної операції, залучення представників громадськості до формування та моніторингу державної політики у сфері європейської інтеграції тощо.

Для реалізації цієї мети:

- представників Громадської ради, до складу якої на кінець року входило 66 інститутів громадянського суспільства, включено до експертних груп Міністерства оборони з питань реалізації державної інформаційної політики, житлової комісії Київського гарнізону та комісії Міністерства оборони з питань розгляду матеріалів, пов'язаних із наданням статусу учасників бойових дій та спірних питань щодо зарахування до вслуги років окремих періодів військової служби;
- з ініціативи Громадської ради організовано громадський контроль за використанням благодійних внесків від вітчизняних юридичних осіб для забезпечення боєздатності та повсякденної діяльності Збройних Сил¹;
- Всеукраїнський союз громадських об'єднань учасників бойових дій, ветеранів військової служби та правоохоронних органів запровадив волонтерський проект “Громадський конвой”, метою якого є транспортування поранених та доставка необхідного вантажу до місць ведення бойових дій;

- у травні 2014 р. утворено громадську спілку “Всеукраїнський Народний фронт”, діяльність якого спрямовувалася на аналітичну, інформаційну роботу серед громадськості, волонтерську діяльність, сприяння призову військовослужбовців на військову службу, організацію охорони об'єктів та патрулювання, а також сприяння організації матеріально-технічного забезпечення батальйонів територіальної оборони;

- громадська організація «Всеукраїнське об'єднання “Союз учасників миротворчих операцій”» організовано збір коштів та закуплено необхідне майно для забезпечення батальйонів територіальної оборони, переклад з англійської на українську мову семи посібників стосовно завдань, які виконуються в ході антитерористичної операції, та навчання військовослужбовців за спеціальностями спеціальних підрозділів;

- благодійною громадською організацією “Зерно любові” впроваджено проєкт соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців на базі військових шпиталів м. Рівне та Рівненської області, який включає новітні програмні розробки з питань надання психологічної, психотерапевтичної та соціальної допомоги військовослужбовцям.

Загалом громадськими об'єднаннями, які є членами Громадської ради, надано благодійної допомоги на суму понад 7 млн грн.

¹ Наказ Міністерства оборони України “Про оголошення Складу комісії Громадської ради при Міністерстві оборони України з контролю за розподілом та витратчанням благодійних внесків” № 412 від 23 червня 2014 р.

Благодійна допомога та шефська робота

За сприяння благодійних фондів, волонтерських організацій та особисто громадянами України надано значну матеріальну та фінансову допомогу військовим частинам, військовослужбовцям, сім'ям військовослужбовців, які загинули або були поранені під час виконання завдань у районі проведення антитерористичної операції. На хвилі патріотизму цей рух набув загальнодержавного характеру та був підтриманий як виконавчою, так і законодавчою владою України.

Для забезпечення скоординованих дій волонтерських організацій та Збройних Сил з питань забезпечення обороноздатності та мобілізаційної готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану, контролю за використанням благодійної допомоги та удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення створено Раду волонтерів при Міністерстві оборони. У листопаді 2014 р. відбулося установче засідання, обрано керівний склад Ради волонтерів та затверджено Положення про Раду волонтерів при Міністерстві оборони України².

Для розширення можливостей щодо залучення благодійних пожертв та використання отриманої благодійної допомоги:

- внесено зміни до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»³;
- тимчасово, на час проведення антитерористичної операції, благодійну допомогу звільнено від оподаткування податком на доходи фізичних осіб⁴;
- врегульовано відповідним Порядком фінансове забезпечення потреб національної оборони держави (Збройних Сил) за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності і функціонування Збройних Сил⁵.

До благодійної діяльності та шефської роботи залучалися органи державної влади та місцевого самоврядування, громадські організації та об'єднання, волонтери й окремі громадяни.

Шефська робота органів влади над військовими частинами здійснюється відповідно до річних планів⁶. Розмір шефської допомоги Збройним Силам у 2014 р. становив 12,45 млн грн.

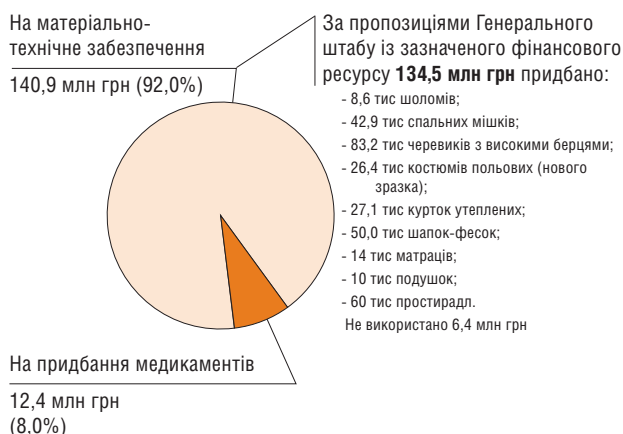
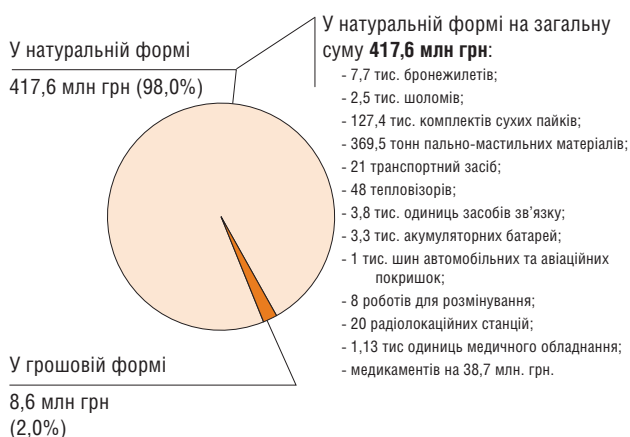
² Положення схвалено Міністром оборони України 4 грудня 2014 р.

³ Закон України «Про внесення змін до статті 7 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»» № 1663-VII від 2 вересня 2014 р.

⁴ Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо деяких питань оподаткування благодійної допомоги» № 1668-VII від 2 вересня 2014 р.

⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку фінансового забезпечення потреб національної оборони держави (Збройних Сил) за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності і функціонування Збройних Сил» № 222 від 2 липня 2014 р.

⁶ План Кабінету Міністрів України з організації виконання Указу Президента України від 27 вересня 2010 р. № 918/2010 «Питання шефства над Збройними Силами України», схвалений 12 жовтня 2010 р.

Схема 6.2. Стан використання коштів у рамках акції “Підтримай Українську армію”, на кінець 2014 р.**Схема 6.3.** Стан використання благодійної допомоги, отриманої та облікованої військовими частинами, на кінець 2014 р.

Із загального обсягу наданої допомоги: 69 % коштів становить вартість матеріальних засобів, 17 % придбання запасних частин та обладнання для ремонту військової техніки та військових споруд, 6 % – фінансування повсякденної діяльності, 5 % – придбання будівельних матеріалів, 3 % – ліки, медичне обладнання та продовольчі товари, інші роботи.

Крім того за сприяння органів виконавчої влади і місцевого самоврядування з підшефними військовими частинами⁷ та загальноосвітніми закладами проведено понад 1,8 тис. військово-патріотичних і культурно-виховних заходів та майже 800 заходів з допризовної підготовки.

У рамках акції “Підтримай Українську армію” на рахунки Міністерства оборони протягом року надійшло 153,3 млн грн., у тому числі від:

- юридичних осіб – 69,5 млн грн.;
- фізичних осіб – 43,2 млн грн.;
- мобільних операторів – 37,4 млн грн.;
- від обов’язкового продажу іноземних валют – 3,2 млн грн.

За рахунок цього фінансового ресурсу придбано матеріальні засоби, перелік яких наведено на схемі 6.2.

Загальна сума благодійної допомоги, яка протягом року безпосередньо отримана військовими частинами, становила 426,2 млн грн, у тому числі у натуральній формі – на суму 417,6 млн грн та 8,6 млн грн – у грошовій формі (схема 6.3).

Таким чином, у 2014 р. надання благодійної допомоги розширено формами благодійних пожертв фізичних і юридичних осіб та благодійною допомогою в натуральній формі, а загальний обсяг допомоги, отриманої та облікованої Збройними Силами на кінець року, становив майже 580 млн грн.

ЗАДОВОЛЕННЯ ДУХОВНИХ ПОТРЕБ ВІЙСЬКОВО- СЛУЖБОВЦІВ

У 2014 р. діяльність Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони була зосереджена на наданні духовної, матеріально-технічної, інформаційної, соціальної підтримки та допомоги військовослужбовцям та членам їхніх сімей, які дислокувалися в Автономній Республіці Крим, а також тим, хто бере участь у проведенні антитерористичної операції.

Зокрема представники Церков – членів Ради у справах душпастирської опіки:

- брали активну участь в організації “живих щитів” перед пунктами постійної дислокації військових частин Збройних Сил;
- доставляли бронежилети, медикаменти та предмети першої необхідності, воду, продукти, акумулятори підрозділам, поповнювали телефонні рахунки військовослужбовцям;
- організовували виїзд військових та їхніх сімей, займалися їх розміщенням в релігійних центрах та при парафіях (релігійних організаціях).

⁷ Указ Президента України “Питання шефства над Збройними Силами України” № 918/2010 від 27 вересня 2010 р.

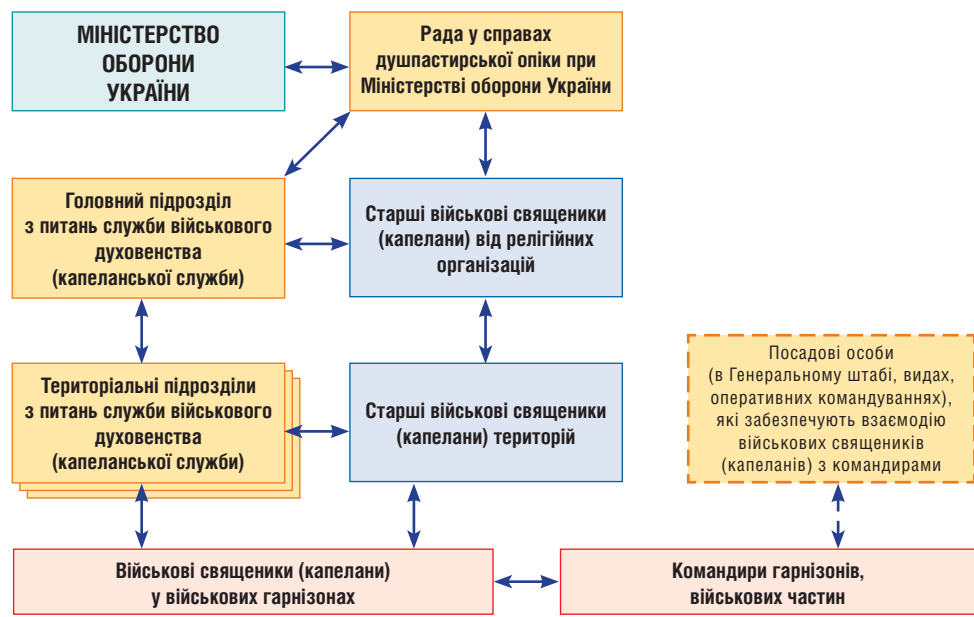

Протягом року зроблені дієві кроки щодо запровадження у Збройних Силах служби військового духовенства (капеланської служби), необхідність якої була підтверджена під час загострення ситуації в Автономній Республіці Крим та проведення антитерористичної операції, зокрема:

- у квітні 2014 р. проведено навчальні збори військових священників (капеланів). У зборах взяли участь 44 священнослужителі Української греко-католицької церкви, Української автокефальної православної церкви, Римо-католицької церкви, Всеукраїнського союзу об'єднань євангельських християн-баптистів;
- з ініціативи Міністерства оборони та сприяння Ради у справах душпастирської опіки Кабінет Міністрів України прийняв рішення щодо запровадження служби військового духовенства (капеланської служби) у Збройних Силах⁸;
- врегульовано діяльність служб військового духовенства (капеланської служби) відповідним Положенням⁹ та розпочато практичні кроки зі становлення інституту військових священників (капеланів) як працівників Збройних Сил.
- у грудні 2014 р. проведено навчальний курс з питань надання психологічної допомоги військовослужбовцям, які отримали посттравматичні стресові розлади внаслідок бойових дій. Курс прослухали більше 100 військових та цивільних психологів, психотерапевтів, лікарів-психіатрів, священнослужителів, капеланів-волонтерів.

Структура служби військового духовенства (капеланської служби), яку пропонується створити у Збройних Силах, наведена на схемі 6.4.

Схема 6.4. Структура служби військового духовенства (капеланської служби) у Збройних Силах України

⁸ Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах, Національній гвардії та Державній прикордонній службі" № 677-р від 2 липня 2014 р.

⁹ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України" № 40 від 27 січня 2015 р.

Наприкінці 2014 р. у районі проведення антитерористичної операції постійно перебували більше 20 священнослужителів, а також здійснювалася нештатна душ-пастирська опіка поранених військовослужбовців.

За весь час проведення антитерористичної операції посадові обов'язки військових священників (капеланів) виконували більше 70 священнослужителів, з яких 9 – отримали поранення, один – загинув. Загалом район антитерористичної операції відвідали більше 200 священнослужителів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ВІЙСЬКОВО- СЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Головні зусилля Міністерства оборони були зосереджені на підвищенні престижу військової служби та соціального статусу військовослужбовця в суспільстві за рахунок відновлення раніше призупинених соціальних гарантій та пільг, надання спеціальних прав громадянам, які призвані під час мобілізації та беруть участь в антитерористичній операції.

Соціальні гарантії військовослужбовців – учасників антитерористичної операції

У 2014 р. внормовано набуття статусу учасників бойових дій та передбачено їм пільги для військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції¹⁰.

Для оптимізації цього процесу в органах військового управління різних ланок створено одинадцять комісій з визначення статусу учасника бойових дій, оптимізовано розподіл завдань та функцій між кадровими органами Збройних Сил щодо видачі посвідчень учасника бойових дій¹¹. Алгоритм надання статусу учасника бойових дій наведено в Додатку 8. Наприкінці 2014 р. 4577 військовослужбовців Збройних Сил отримали статус учасника бойових дій.

Стан грошового забезпечення

Із 1 січня 2014 р. військовослужбовцям Збройних Сил була встановлена щомісячна додаткова грошова винагорода у розмірі 60 %¹². Подальше підвищення грошового забезпечення не було реалізовано через незабезпеченість бюджетними коштами.

Крім того, починаючи з травня 2014 р. була встановлена винагорода¹³, військовослужбовцям, які беруть безпосередню участь в антитерористичній операції, у розмірі 100 % місячного грошового забезпечення пропорційно дням участі від місячного грошового забезпечення, але не менше 3000 грн. Розмір грошового забезпечення військовослужбовців, у тому числі тих, які беруть участь в антитерористичній операції, за основними посадами та видами Збройних Сил наведено на схемі 6.5.

¹⁰ Закон України «Про внесення зміни до статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»» № 1547-VII від 1 липня 2014 р.

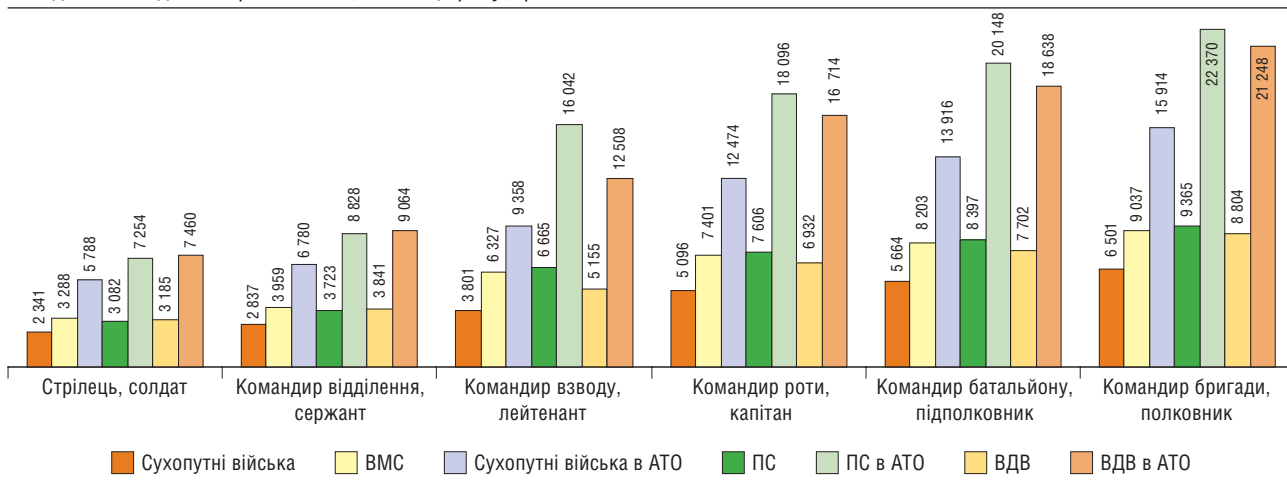
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» № 413 від 20 серпня 2014 р.

¹¹ Наказ Міністерства оборони України «Про внесення змін до наказу Міністра оборони України від 08.04.2009 № 158» № 800 від 10 листопада 2014 р.

¹² Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2010 р. № 889» № 161 від 13 березня 2013 р.

¹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2014 р. та виділення коштів з резервного фонду державного бюджету» № 158 від 4 червня 2014 р.

Схема 6.5. Розмір грошового забезпечення військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції за основними посадами та видами Збройних Сил, на кінець року, грн

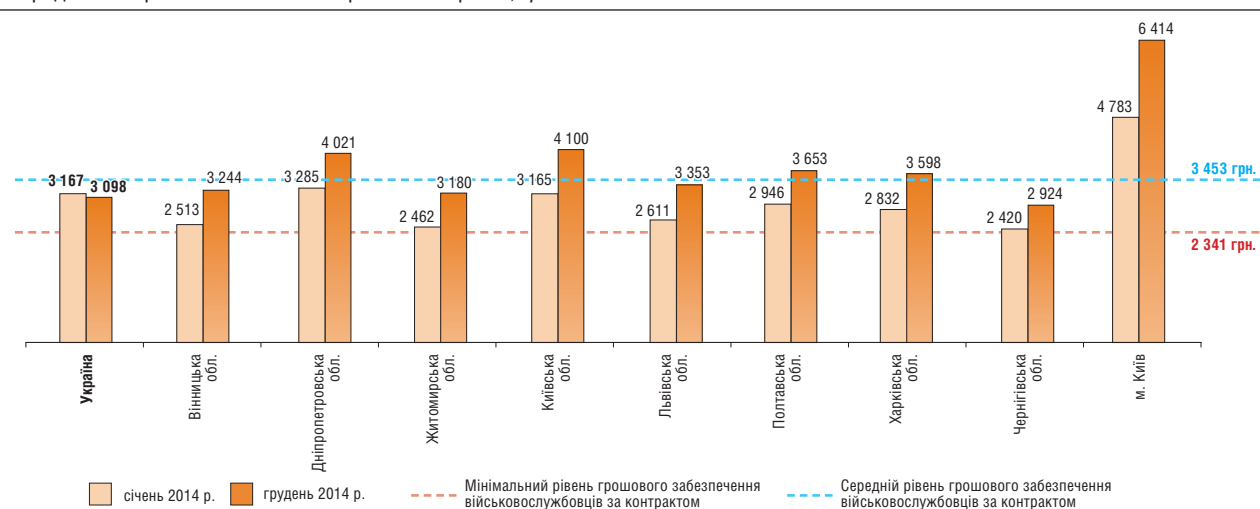
Заходи з підвищення грошового забезпечення дали змогу частково поліпшити ситуацію із забезпеченням конкурентоспроможності військової служби на ринку праці України та зменшити різницю між мінімальним грошовим забезпеченням та середньою заробітною платою.

Мінімальне грошове забезпечення контрактника першого року служби¹⁴ (2341 грн) менше, ніж середня заробітна плата в регіонах України¹⁵, та найнижча порівняно із середньою заробітною платою в інших галузях¹⁶.

Наприкінці 2014 р. середній розмір грошового забезпечення осіб рядового та сержантського складу за контрактом становив 3 453 грн та вперше за останні роки перевищив рівень середньої заробітної плати по деяких регіонах України (Схема 6.6), а саме: у Вінницькій, Житомирській, Львівській та Чернігівській областях.

Схема 6.6. Порівняльний аналіз рівня грошового забезпечення осіб рядового та сержантського складу за контрактом із середньою заробітною платою по регіонах України, грн

¹⁴ Рівень мінімального грошового забезпечення військовослужбовців за контрактом (2341 грн) є нижчим від середньої заробітної плати по регіонах України.

¹⁵ За даними Державної служби статистики: у січні 2014 р. – 3167 грн, а грудні 2014 р. – 4012 грн.

¹⁶ За даними Державної служби статистики – це текстильне виробництво: у грудні 2014 р. – 2712 грн.

Медичне забезпечення

Надання медичної допомоги пораненим і хворим (окрім першої медичної та долікарської допомоги) та їх лікування здійснюється в Головному військово-медичному клінічному центрі (м. Київ), Військово-медичному клінічному центрі професійної патології особового складу (м. Ірпінь), військово-медичних клінічних центрах регіонів (м. Вінниця, м. Харків, м. Львів, м. Одеса) 19 військових госпіталів (з них 4 військові мобільні госпіталі)¹⁷, 3 Центрах медичної реабілітації та санаторного лікування (військових санаторіях) та інших військово-медичних закладах¹⁸.

Для поліпшення медичного забезпечення військові лікувальні заклади отримали із резервного фонду Державного бюджету України 34,6 млн грн на закупівлю сучасного хірургічного обладнання для оснащення реанімаційних, операційних блоків, палат інтенсивної терапії, а також обладнання для екстреної медичної допомоги.

Протягом року у військових лікувальних закладах пройшли стаціонарне лікування 163,4 тис. осіб (схема 6.7). Кількість звернень за амбулаторно-поліклінічною допомогою становила близько 1,23 млн випадків¹⁹.

Реабілітацію військовослужбовців, поранених у ході проведення антитерористичної операції, організовано у створених у військово-медичних клінічних центрах регіонів та санаторно-курортних закладах спеціальних реабілітаційних відділеннях. Загалом санаторно-курортне лікування та медичну реабілітацію отримали більше 8,2 тис. військовослужбовців, ветеранів військової служби, членів їх сімей та працівників Збройних Сил, із них майже 82 % – військовослужбовці, ветерани, інваліди війни та учасники бойових дій (схема 6.8).

Збільшено штатну кількість ліжко-місць та штатну чисельність особового складу клінік психіатричної допомоги у Головному військово-медичному клінічному центрі, Військово-медичному клінічному центрі Західного регіону, Військово-медичному клінічному центрі Південного регіону, у військовому госпіталі (м. Старокостянтинів Хмельницької обл.), у 385 військовому госпіталі (м. Дніпропетровськ) – на 210 ліжко-місць. У військових госпіталів зі штатною кількістю на 100–200 ліжко-місць введені до штатів психіатричні кабінети у складі лікарів психіатра та психолога.

Особлива увага надавалася військовослужбовцям з обмеженими можливостями. Наприкінці 2014 р. 214 військовослужбовців отримали інвалідність внаслідок поранень. Військово-медичні заклади забезпечили їх належне лікування та підготовку до протезування на протезно-ортопедичних державних підприємствах та за кордоном.

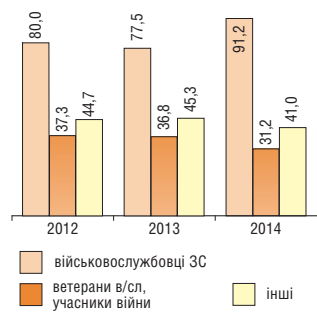
Забезпечення житлом

На квартирному обліку для отримання житла на початок року перебувало 44,4 тис. осіб, у тому числі 28,9 тис. осіб – для забезпечення постійним житлом та 15,5 тис. осіб – для забезпечення службовим житлом.

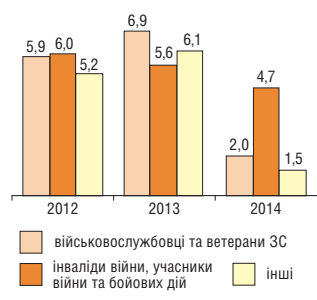
Наприкінці 2014 р. кількість військовослужбовців, які потребують поліпшення житлових умов, становила близько 41,9 тис. сімей військовослужбовців, у тому числі у списках першочергового забезпечення житлом перебувають 8,3 тис. сімей військовослужбовців (19,8%), позачергового забезпечення житлом – 10,7 тис. осіб (25,5%) (схема 6.9).

Кількість безквартирних військовослужбовців, що перебувають на квартирному обліку у пільгових списках, становить 22,9 тис. осіб (45,3%).

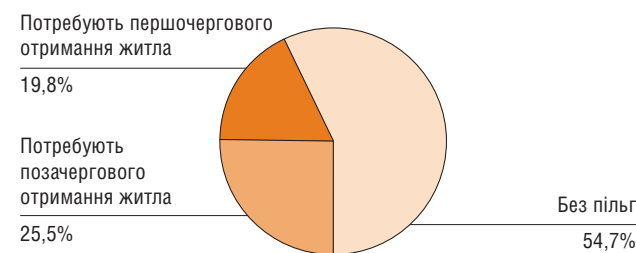
Схема 6.7. Результати стаціонарного лікування у 2012–2014 рр., тис. осіб

Схема 6.8. Результати санаторно-курортного лікування у 2012–2014 рр., тис. осіб

Схема 6.9. Структура сімей військовослужбовців, що потребують забезпечення житлом, за пільговими категоріями, %

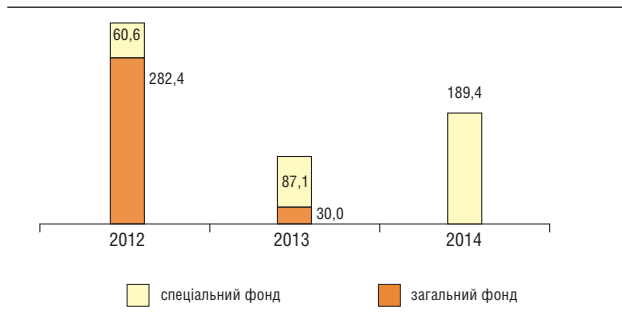

¹⁷ Місткість військово-медичних клінічних центрів, військових госпіталів та військових лазаретів становить 6230 ліжок (2013 р. – 5625 ліжок).

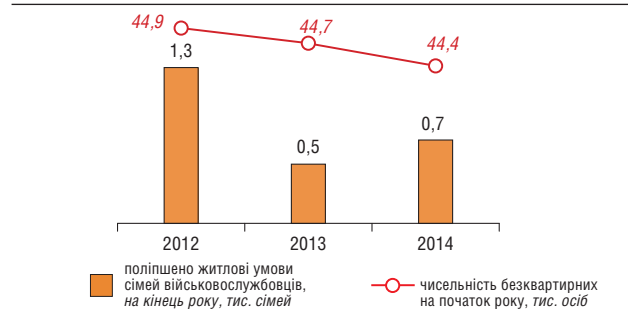
¹⁸ Місткість санаторно-курортних закладів становить 1300 ліжок (2013 р. – 5650 ліжок).

¹⁹ Загальна чисельність осіб, що мають право на медичне та санаторно-курортне забезпечення у медичних закладах Міноборони, становить близько 1 млн осіб (2013 р. – 1 млн 89 тис. осіб).

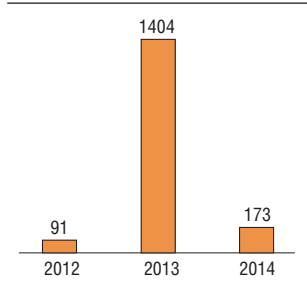
Схема 6.10. Стан фінансування будівництва (придбання) житла у 2012–2014 рр., млн грн

Схема 6.11. Стан забезпечення житлом військовослужбовців, членів їх сімей у 2012–2014 рр.

Схема 6.12. Стан забезпечення військовослужбовців за контрактом службовим житлом у 2012–2014 рр., ліжка-місць

Протягом року Міністерству оборони на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України та членів надійшло коштів за спеціальним фондом у сумі 189,4 млн грн. (схема 6.10).

За рахунок виділеного ресурсу було збудовано (придбано) 701 квартиру (схема 6.11). Житло отримали військовослужбовці переважно у Рівненській, Миколаївській, Одеській, Львівській, Житомирській, Тернопільській та Закарпатській областях, містах Чернігів, Рівне та Київ.

Крім того Міністерство оборони для розміщення військовослужбовців за контрактом переобладнало 2 казарми під житло на 173 ліжка-місця у м. Миколаїв та м. Очаків (схема 6.12).

Водночас для підрозділів Військово-Морських Сил та Повітряних Сил, що були виведені з Автономної Республіки Крим та м. Севастополь, підготовлено фонди 32 військових містечок, які розміщені у Миколаївському, Кіровоградському, Одеському, Очаківському, Херсонському, Дніпропетровському, Мелітопольському, Житомирському, Сумському, Полтавському, Васильківському та Броварському гарнізонах.

Реалізація соціальної та гуманітарної політики у Збройних Силах та забезпечення соціальних гарантій військовослужбовців здійснювалися з урахуванням участі військ (сил) в антитерористичній операції. Завдяки вжитим заходам були підвищені мотиваційні чинники військової служби, спрямовані на підтримання бойового духу військовослужбовців та готовності громадян України до захисту територіальної цілісності держави.

РОЗДІЛ 7

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМИ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

ДВОСТОРОННЄ СПІВРОБІТНИЦТВО

БАГАТОСТОРОННЄ
СПІВРОБІТНИЦТВО

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМИ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО. МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ. КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМИ

Міжнародне співробітництво є практичним інструментом реалізації національних інтересів України у сфері безпеки і оборони на зовнішній арені. Порушення Російською Федерацією зобов'язань за міжнародними договорами України зумовили Міністерство оборони спрямувати співробітництво на підвищення спроможностей Збройних Сил України, головним чином за рахунок отримання консультативної, гуманітарної і матеріально-технічної допомоги від країн-партнерів, та розширення взаємодії з ООН, ОБСЄ, ЄС та НАТО.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

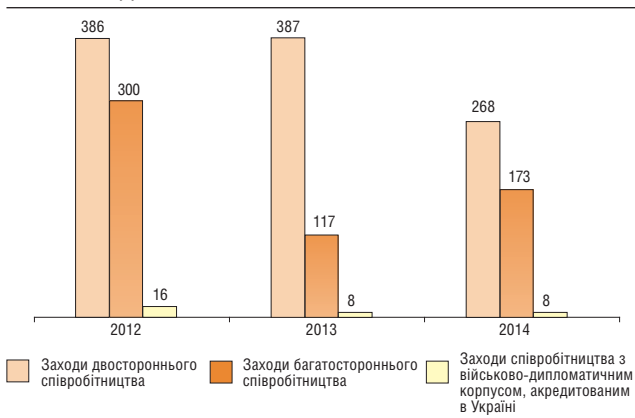
У 2014 р. Міністерство оборони України забезпечило практичну реалізацію основних засад зовнішньої політики держави, основою якої було відмова від позаблоковості, поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору та забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі.

За своїм змістом міжнародне співробітництво мало такі напрями:

- активізація воєнно-політичного діалогу щодо забезпечення захисту суверенітету, безпеки, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів України, здійснення реформ у Збройних Силах України;
- забезпечення фахової (професійної) підготовки військовослужбовців;
- сприяння лікуванню (реабілітації) військовослужбовців, які постраждали під час антитерористичної операції;
- забезпечення отримання, оформлення та контролю за цільовим використанням матеріально-технічної допомоги.

Загалом проведено 449 заходів міжнародного співробітництва (схема 7.1).

Схема 7.1. Кількісні показники міжнародного співробітництва у 2012–2014 рр.

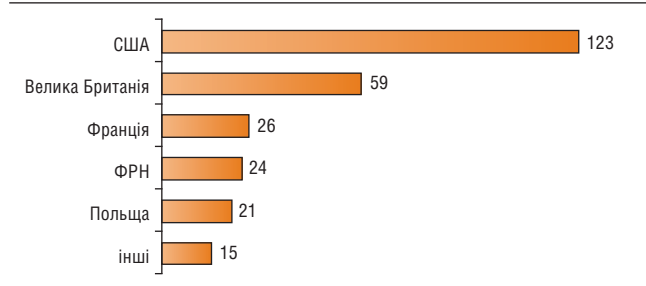

Активізації діалогу з провідними демократичними країнами світу та політичними і воєнно-політичними органами НАТО та ЄС сприяли особисті зустрічі та телефонні розмови керівництва Міністерства оборони України з керівниками дипломатичних установ, акредитованих в Україні, делегаціями оборонних відомств Сполучених Штатів Америки, Королівства Нідерландів, Австралії, ФРН, Литовської Республіки, Республіки Польща, Турецької Республіки, Французької Республіки, Великої Британії та Канади. Усього відбулося 83 таких зустрічі.

ДВОСТОРОННЄ СПІВРОБІТНИЦТВО

У 2014 р. Міністерство оборони України продовжувало реалізовувати заходи двостороннього міжнародного співробітництва відповідно до двосторонніх планів (програм). Держави-партнери продемонстрували повну підтримку європейських та євроатлантичних прагнень України і виявили готовність підтримати нашу державу у боротьбі з тероризмом та сепаратизмом.

Схема 7.2. Двостороннє співробітництво з оборонними відомствами країн світу у 2014 р.

Протягом року проведено 268 заходів двостороннього співробітництва (схема 7.2).

Ефективним було співробітництво в галузі оборонних та військових відносин з **Сполученими Штатами Америки**. Проведено найбільшу кількість заходів на вищому рівні за останні роки.

Відбулися численні зустрічі між керівництвом Міністерства оборони України та керівництвом Міністерства оборони США, збройних сил США, делегаціями Сенату та Конгресу США,

Надзвичайним і Повноважним Послом США в Україні, представниками неурядових організацій США та представниками аналітичного центру “Атлантична Рада” (неурядовою організацією, яка об’єднує колишніх державних діячів та політичних лідерів США).

На порядку денному цих зустрічей були актуальні питання безпеки, пошуку шляхів врегулювання конфлікту в Україні, можливої допомоги Збройним Силам України від американської сторони, визначення подальших напрямів і ефективних форм двостороннього співробітництва на перспективу.

Врізка 7.1. Українсько-американський Об’єднаний координаційний комітет з питань військового співробітництва та оборонного реформування

Об’єднаний координаційний комітет з питань військового співробітництва та оборонного реформування створено з метою надання Україні сприяння у реформуванні силового блоку держави. Головним завданням ОКК є розроблення та впровадження ефективних механізмів взаємодії силових відомств України та США у процесі їх реформування, розпочато роботу в 10 підкомітетах та виділено в окремий напрямок співробітництво з рамках медичного забезпечення

Важливими заходами двостороннього співробітництва було проведення у квітні 2014 р. українсько-американських консультацій з питань оборони та створення у червні 2014 р. за результатами засідання українсько-американської робочої групи з питань оборонного планування Українсько-американського Об’єднаного координаційного комітету з питань військового співробітництва та оборонного реформування. До участі в роботі у рамках комітету запрошено представників Великобританії та Канади (врізка 7.1).

Активно розвивається співпраця з оборонними відомствами **Республіки Польща та країн Балтії**. Важливою подією року стало підписання у вересні 2014 р. тристоронньої Угоди між Кабінетом Міністрів України, Урядом Литовської

Республіки та Урядом Республіки Польща стосовно створення спільної військової частини. Підрозділи спільної військової частини будуть дислоковані на територіях країн, а під час участі в навчаннях та операціях застосовуватися у складі спільної військової частини.

За ініціативи оборонного відомства **Литовської Республіки** проведено низку заходів як на вищому рівні, так і на рівні експертних груп, спрямованих на реалізацію заходів щодо двостороннього співробітництва та надання допомоги українській стороні.

Головними напрямками співробітництва були координація діяльності держав з вирішення конфлікту на Сході України, надання засобів особистого захисту для військовослужбовців і ліків, а також проведення лікування та реабілітації поранених військовослужбовців Збройних Сил України у медичних закладах на території Литовської Республіки.

Воєнно-політичний діалог та практична співпраця оборонних відомств України та **Канади** набули більш динамічного та сталого розвитку. Канадська сторона значно розширила обсяги допомоги за напрямками:

- проведення підготовки українських військовослужбовців;
- матеріально-технічна допомога канадського уряду та Міністерства національної оборони Канади.

У грудні 2014 р. керівниками оборонних відомств України та Канади підписано Декларацію про наміри продовжувати співпрацю заради зміцнення уряду та сил безпеки і оборони України, з метою захисту територіальної цілісності України та збереження її народу. Передбачається подальший розвиток співробітництва у сфері зміцнення обороноздатності держав наданням підтримки у підготовці військової поліції, удосконаленні медичного забезпечення та забезпеченні засобами індивідуального захисту.

Міністерством оборони України забезпечено виконання зобов'язань України в рамках укладених міжнародних договорів. Так, у березні–квітні 2014 р. вже вшосте проведено спільну операцію Повітряних Сил Збройних Сил України та **Королівства Данія** “Північний сокіл–2014”, основною метою якої є перевезення авіаційного

пального та вантажів на полярну станцію “Норд” на острові Гренландія. Для виконання операції з української сторони залучався літак Іл-76МД, льотний та інженерно-технічний склад. Наліт екіпажу у полярному небі становив понад 90 годин. Загалом було здійснено майже 40 рейсів і перевезено близько 360 тис. літрів пального, 140 пасажирів та 191 тону вантажу.

Співпраця з Міністерством оборони **Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії** традиційно має важливе місце у двосторонньому співробітництві.

У 2014 р. головні зусилля були зосереджені на таких напрямках:

- відновлення воєнно-політичного діалогу на стратегічному рівні;
- використання консультативно-дорадчої та матеріально-технічної допомоги з метою підвищення оперативних спроможностей Збройних Сил України. Так, було започатковано ініціативи з підготовки підрозділів легкої піхоти, тактичної розвідки, ведення дій в умовах міської забудови, а також медичної допомоги на полі бою;
- розвиток нових перспективних ініціатив у галузі освіти та підготовки, а також навчання на мовних та фахових курсах в Україні та за її межами. У цьому контексті було проведено низку курсів, зокрема з кризового реагування, лідерських якостей стратегічного рівня, а також управління оборонними ресурсами в широкому контексті безпеки;
- започаткування проекту зі стратегічного інформування (комунікацій) для підвищення якості проведення інформаційних кампаній та забезпечення ефективних зв'язків на усіх рівнях.

У рамках розслідування причин авіакатастрофи літака “Боїнг–777” Малайзійських авіаліній рейсу МН-17, збитого терористичними угрупованнями на Сході України, налагоджено ефективну взаємодію між військовими та цивільними представниками **Королівства Нідерландів, Малайзії** та України.

Важливим напрямом двостороннього співробітництва є співпраця у сфері отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням **гуманітарної та матеріально-технічної допомоги**. Загалом Збройні Сили України отримали допомогу від 14 країн-партнерів на суму близько 30 млн доларів США.

Основу гуманітарних вантажів становили речове майно, індивідуальні сухі пайки, засоби індивідуального захисту, лікарські засоби та медичні матеріали, радіостанції, обладнання для розмінування, прилади нічного бачення тощо, що сприяло підвищенню обороноздатності українського війська.

Крім того, **на лікування та реабілітацію** до провідних клінік світу (Німеччини, Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Словаччини, Словенії, Угорщини, Хорватії, Великої Британії, Франції тощо) за двосторонніми угодами було направлено 134 військовослужбовці Збройних Сил України, які були поранені під час участі в антитерористичній операції.

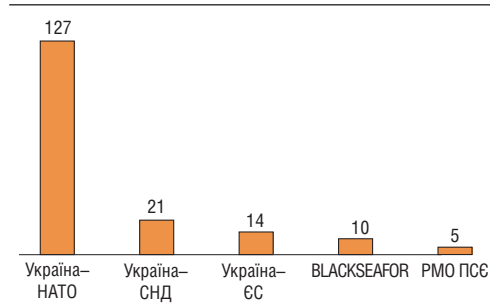
З Міністерством оборони Грузії розпочато реалізацію спільного проекту щодо організації реабілітації українських військовослужбовців, які брали участь в антитерористичній операції, в спеціалізованому Центрі психологічної реабілітації збройних сил Грузії.

На тлі агресії **Російської Федерації** та втручання у внутрішні справи України суттєво ускладнилися міждержавні відносини та були скасовані усі заходи українсько-російського військового співробітництва, заплановані до проведення у 2014 р.

Разом з тим для повернення захопленого на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь озброєння, військової техніки та матеріальних засобів Збройних Сил України протягом певного часу проходили переговори, які були припинені Російською Федерацією в односторонньому порядку.

БАГАТОСТОРОННЄ СПІВРОБІТНИЦТВО

Схема 7.3. Стан багатостороннього співробітництва у 2014 р.

Головні зусилля Міністерства оборони України в сфері багатостороннього співробітництва у 2014 р. були зосереджені на використанні механізмів консультацій та практичної реалізації заходів в рамках відносин стратегічного партнерства України, зокрема в рамках Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, Спільної з Європейським Союзом політики безпеки і оборони та інших міжнародних і регіональних договорів. Загалом протягом року проведено 173 заходи (схема 7.3).

Співробітництво з Європейським Союзом

Співробітництво з військовими структурами ЄС щодо реалізації Порядку денного асоціації Україна-ЄС було спрямовано на реалізацію стратегічної мети України щодо набуття членства в Європейському Союзі та практичне залучення України до участі в Спільній політиці безпеки та оборони.

У рамках розвитку воєнно-політичного діалогу:

- проведено традиційні робочі зустрічі керівництва Генерального штабу Збройних Сил України з керівництвом Військового комітету Європейського Союзу, збройних сил країн-членів Вишеградської четвірки;
- відбулися консультації у рамках щорічного Робочого Плану співробітництва Збройних Сил України та Секретаріату Ради ЄС;
- у вересні 2014 р. проведено черговий раунд штабних переговорів між Генеральним штабом Збройних Сил України та Військовим штабом ЄС;
- тривало опрацювання питання щодо укладення Адміністративної угоди між Міністерством оборони України та Європейським оборонним агентством.

У першому півріччі 2014 р. сили та засоби Збройних Сил України вдруге залучалися до оперативного чергування бойової тактичної групи ЄС “HELBRON” (Грецька Республіка, Республіка Болгарія, Румунія, Республіка Кіпр). Тривала робота щодо визначення активів Збройних Сил України, що будуть залучені до бойової тактичної групи країн Вишеградської четвірки (Республіка Польща, Словацька Республіка, Угорська Республіка, Чеська Республіка), чергування якої заплановано на перше півріччя 2016 р.

Україна розширила свою участь в операції ЄС “EU NAVFOR ATALANTA”. Національний контингент у складі фрегата “Гетьман Сагайдачний”, палубного вертольота Ка-27ПР та оглядової команди загальною чисельністю до 249 осіб у січні–лютому 2014 р. виконував завдання протидії актам піратства в Аденській затоці поблизу узбережжя Сомалі.

Головними завданнями національного контингенту були:

- запобігання та протидія проявам піратства;
- захист цивільних суден, які виконують завдання в рамках Світової продовольчої програми, у тому числі завдяки присутності на судах озброєних підрозділів;
- вживання необхідних заходів, включаючи застосування сили, для запобігання та втручання в спробі здійснити акти піратства або озброєного пограбування;
- взаємодія з країнами, структурами та організаціями, що представлені в регіоні, для боротьби з актами піратства.

Прийнято рішення про участь України у Військовій тренувальній місії ЄС в Республіці Малі¹.

У зв'язку з розташуванням у безпосередній близькості до зони проведення антитерористичної операції основних підприємств, які здійснюють утилізацію протипіхотних мін типу ПФМ-1 та легких озброєнь і стрілецької зброї, заходи з їх утилізації у 2014 р. не проводилися.

Разом з тим у грудні 2014 р. проведено урочисту церемонію щодо підписання ЄС та Агенцією НАТО з забезпечення (NSPA) документа стосовно виділення Європейською Комісією коштів у сумі 1,8 млн. євро на знищення в Україні протипіхотних мін ПФМ-1 в рамках Трастового фонду НАТО/ПЗМ.

Тривала реалізація освітніх проектів. У рамках ініціативи ЄС “Східне партнерство” за сприяння міністерств оборони Литви та Австрії проведено заключний етап курсу з питань Спільної політики безпеки і оборони.

Співробітництво з НАТО

Поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору відбувалося за рахунок активізації політичного діалогу та реалізації практичних проектів, спрямованих на використання потенціалу НАТО і держав-членів Альянсу для дотримання суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності кордонів України та практичної допомоги у підвищенні боєздатності Збройних Сил України.

Зважаючи на складну внутрішньополітичну обстановку, що склалася в Україні, Річна національна програма співробітництва Україна–НАТО на 2014 р. не була видана. Проте це не завадило виконати її узгоджені заходи.

¹ Указ Президента України “Про участь України у Військовій тренувальній місії Європейського Союзу в Республіці Малі” № 5 від 14 січня 2014 року.

Основними формами оборонного та військового співробітництва Україна–НАТО були:

- участь в операціях з врегулювання криз під проводом НАТО, залучення до Сил реагування НАТО та інших багатонаціональних формувань високої готовності;
- оборонно-технічне співробітництво;
- реалізація оборонних та військових проектів з метою підвищення обороноздатності держави;
- освіта та підготовка персоналу за стандартами НАТО, у тому числі участь у багатонаціональних навчаннях;
- штабні переговори, консультації, робочі семінари тощо.

Активним був воєнно-політичний діалог між Україною та Альянсом. Зокрема, у 2014 р. у штаб-квартирі НАТО відбулось два засідання Комісії Україна–НАТО на рівні міністрів оборони. Тривала реалізація проектів під егідою Спільної робочої групи Україна–НАТО з питань воєнної реформи високого рівня, зокрема у сферах боротьби з корупцією (Building Integrity), удосконалення системи військової освіти та професійної підготовки цивільного персоналу.

Протягом року український національний контингент та персонал брав активну участь у двох місіях НАТО: в Косово (Республіка Сербія) та в Ісламській Республіці Афганістан.

В рамках підтримки операції НАТО з протидії тероризму в акваторії Середземного моря “Активні зусилля” виконано комплекс заходів щодо розгортання первинного національного Контактного пункту на базі штабу Військово-Морських Сил Збройних Сил України (м. Одеса) та досягнення ним операційних спроможностей щодо взаємного обміну інформацією стосовно цивільного судноплавства у Чорноморському регіоні із штабом проведення операції (штаб Командування військово-морських сил НАТО “Нортвуд”).

Під час засідання Комісії Україна–НАТО на рівні міністрів закордонних справ у грудні 2014 р. для допомоги Україні у зміцненні оборонної спроможності та подальшого реформування сектору безпеки

і оборони було офіційно оголошено про початок практичної реалізації п’яти нових трастових фондів НАТО, а саме:

- розвитку систем логістики та стандартизації Збройних Сил України;
- розвитку систем зв’язку та автоматизації Збройних Сил України;
- перепідготовки та соціальної адаптації військовослужбовців;
- фізичної реабілітації (протезування) військовослужбовців, поранених в антитерористичній операції;
- розвитку системи кібернетичного захисту України.

З метою надання Україні консультативно-дорадчої допомоги у реформуванні національного сектору безпеки і оборони країнами-членами НАТО направлено до Офісу зв’язку НАТО в Україні групу радників, зокрема для імплементації нових трастових фондів.

У рамках Індивідуальної програми партнерства між Україною та НАТО 190 представників Збройних Сил України взяли участь у 119 заходах військового співробітництва за напрямками: розвиток системи управління і зв’язку, розвиток сил спеціальних операцій, кіберзахист, логістика та військова медицина, інформаційно-психологічні операції, обмін досвідом у сфері розвитку озброєнь та технічних стандартів, підготовки спеціалістів у галузі розмінування та протидії саморобним вибуховим пристроям. Докладніше про участь підрозділів Збройних Сил України у міжнародних військових навчаннях наведено у Розділі 4.

Співробітництво в рамках інших міжнародних і регіональних організацій та ініціатив

Будучи державою-співзасновницею Організації Об'єднаних Націй, Україна неухильно дотримується цілей та принципів Статуту ООН, робить значний внесок у її діяльність у сферах підтримання міжнародного миру та безпеки, роззброєння. Водночас Україна очікувала від ООН ефективних та своєчасних дій щодо захисту своєї територіальної цілісності і державного суверенітету відповідно до норм Статуту ООН. Протягом року проведено близько 20 засідань Ради безпеки ООН щодо ситуації в Україні. Зокрема у березні 2014 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, яка підтверджує територіальну цілісність України².

Представники Збройних Сил України беруть участь у пленарних засіданнях та форумах Організації з безпеки і співробітництва в Європі із співробітництва у галузі безпеки з питань виконання міжнародних зобов'язань країнами-учасницями. Міністерство оборони України та Генеральний штаб Збройних Сил України виконали заходи співробітництва зі Спеціальною моніторинговою місією ОБСЄ,

яка діяла на запрошення Уряду України³, зокрема для забезпечення діяльності спостерігачів Місії було передано десять спеціалізованих броньованих автомобілів Cougar – APC. Діяльність Місії була спрямована на співпрацю з виконавчими структурами ОБСЄ та іншими міжнародними організаціями у зниженні напруженості, підтриманні миру, стабільності й безпеки на всій території України.

Визнаючи важливість доведення до світової спільноти інформації щодо воєнно-політичної ситуації на Сході України та забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у рамках діяльності Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Європи, представники оборонного відомства України у березні, вересні та жовтні 2014 р. взяли участь у проведенні засідань Політико-військового керівного комітету.

Продовжено конструктивне співробітництво з країнами-членами Вишеградської четвірки. Керівництво Генерального штабу Збройних Сил України у червні 2014 р. взяло участь у засіданні начальників генеральних штабів збройних сил країн-членів Вишеградської четвірки. Під час переговорів підтверджено наміри сторін щодо розвитку та поглиблення всіх існуючих сфер військової співпраці як у форматі “В4 + Україна”, так і в двосторонньому форматі. У листопаді 2014 р. Президент України і президенти країн “Вишеградської четвірки” домовилися про початок нового формату співпраці, зокрема домовлено про налагодження постійної взаємодії на рівні міністрів закордонних справ і оборони країн “Вишеградської четвірки” і України.

В умовах тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя унеможливилася виконання Україною міжнародних зобов'язань у рамках цієї регіональної ініціативи “Чорноморської Групи Військово-Морського Співробітництва” (BLAKSEAFOR). Це змусило українську сторону достроково передати повноваження головуючої до Республіки Болгарія та оголосити про тимчасове “замороження” Україною участі у військово-морській компоненті BLAKSEAFOR.

З тих самих причин робота щодо реалізації заходів у рамках операції “Чорноморська Гармонія” проводилася методом поточного взаємного обміну інформацією між контактними пунктами військово-морських сил Турецької Республіки та Збройних Сил України.

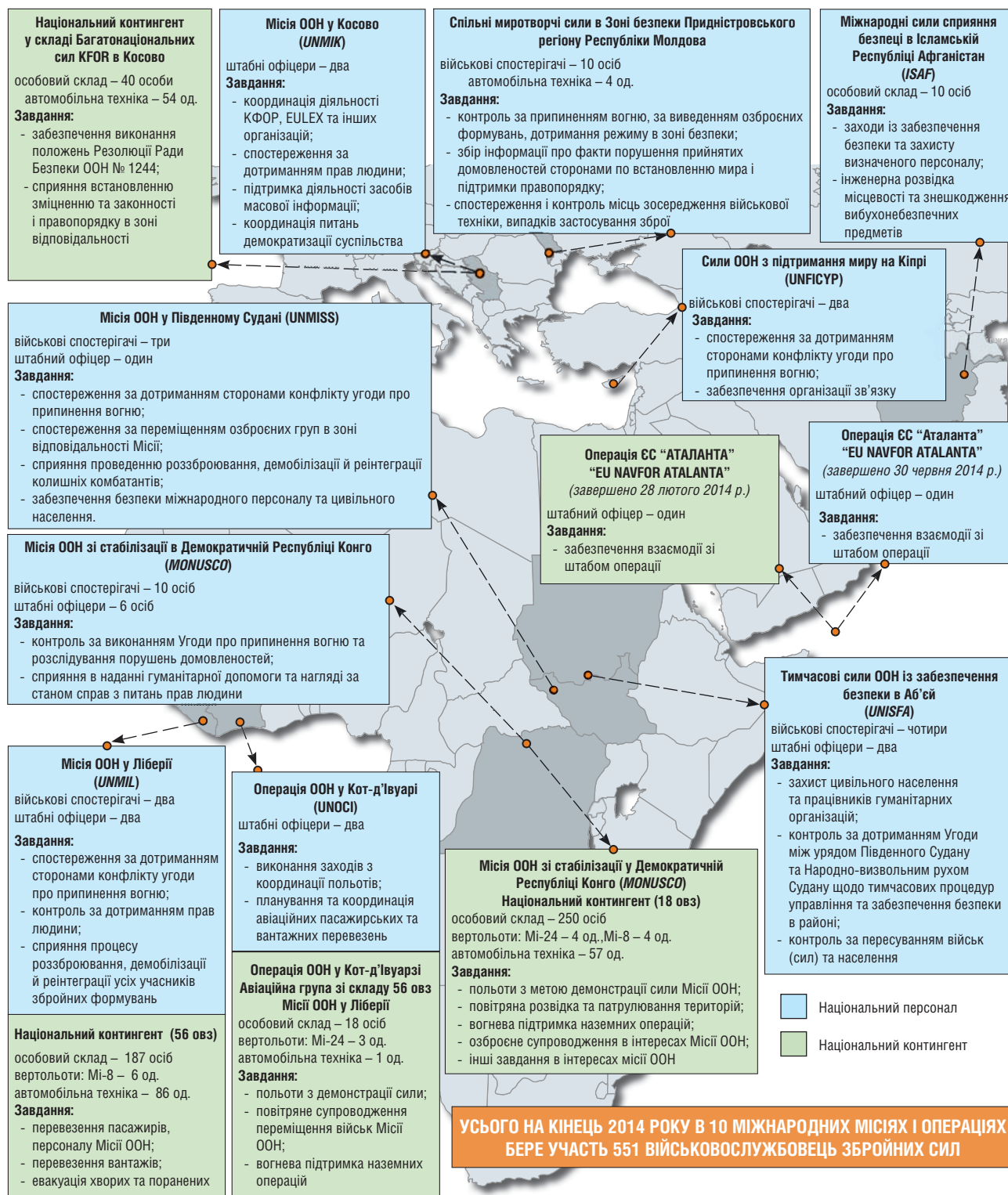
² Шістдесят восьма сесія Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй 24 березня 2014 р. прийняла Резолюцію A/68/L 39 “Територіальна цілісність України” пункту 33 (b) порядку денного “Запобігання збройних конфліктів: зміцнення ролі посередництва у мирному врегулюванні спорів, запобігання та вирішенні конфліктів”.

³ Постійна рада ОБСЄ 21 березня 2014 року схвалила рішення про направлення в Україну спеціальної моніторингової місії міжнародних спостерігачів ОБСЄ.

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Участь України в діяльності з підтримання миру і безпеки є важливою складовою внеску країни у зміцнення миру і безпеки в усьому світі. У 2014 р. близько 1000 військовослужбовців Збройних Сил України у складі чотирьох національних контингентів та миротворчого персоналу взяли участь в одинадцяти міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на території дев'яти країн світу та районі Аб'єй (схема 7.4). Результати виконання завдань українськими миротворцями отримали високу оцінку від керівництва ООН, НАТО та ЄС.

Схема 7.4. Участь національних контингентів і персоналу Збройних Сил України в міжнародних операціях з підтримки миру і безпеки у 2014 р.

Врізка 7.2. Зміни у складі національних контингентів та миротворчого персоналу

Зменшено кількість військовослужбовців:

- 56-го окремого вертолітного загону Місії ООН у Ліберії на 50 осіб (з 255 до 205 осіб);
- національного контингенту в Косово (Республіка Сербія) на 123 особи (з 163 до 40 осіб). Повернуто в Україну 36 одиниць техніки;
- національного персоналу у складі Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан на 20 осіб (з 30 до 10 осіб)

Було організовано та практично проведено більше 50 планових ротацій національного контингенту і персоналу та забезпечено їх діяльність в районах виконання завдань.

Протягом року було оптимізовано формат участі Збройних Сил України у міжнародних операціях та їх представництво було зменшено на 193 особи (врізка 7.2).

Разом з тим було додатково направлено для виконання завдань трьох українських офіцерів до складу штабів Операції ООН у Кот-д'Івуарі⁴ (дві особи) та Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго⁵ (одна особа).

КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМИ

У 2014 р. значно зросла роль контролю над озброєнням щодо підвищення рівня довіри і безпеки України, змінилися зміст та географія проведення заходів. Увага держав-учасниць ОБСЄ акцентується на регіональних та субрегіональних режимах контролю над озброєнням, зміцненні двостороннього та багатостороннього співробітництва у галузі безпеки (врізка 7.3).

Врізка 7.3. Договори, міжнародні угоди у сфері контролю над озброєнням

- Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 р.;
- Договір з відкритого неба 1992 р.;
- Віденський документ 2011 р. про заходи зміцнення довіри та безпеки;
- двосторонні міжурядові угоди про додаткові заходи зміцнення довіри та безпеки (зі Словацькою Республікою, Республікою Польща, Республікою Білорусь та Угорщиною)

Україна продовжує пошук шляхів врегулювання збройного конфлікту поблизу кордону з Російською Федерацією. З цією метою використовується весь інструментарій міжнародних договорів та угод у галузі контролю над озброєнням.

Зокрема вперше в історії реалізації положень Віденського документу 2011 р. про заходи зміцнення довіри та безпеки були використані механізми, зазначені у розділі III “Зменшення небезпеки”. Демонструючи толерантність та відкритість, Україна розширила рамки цього документа відносно розділів IX “Дотримання і перевірка” та X “Регіональні заходи”. Це дало змогу додатково прийняти 10 позаквотних

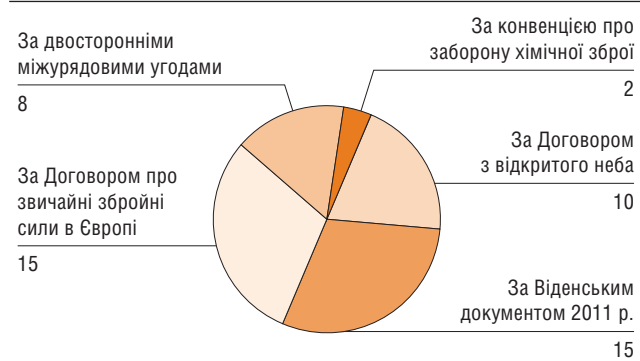
інспекцій від держав-учасниць ОБСЄ, метою яких був моніторинг військово-політичної ситуації та формування неупереджених оцінок стосовно на Сході України.

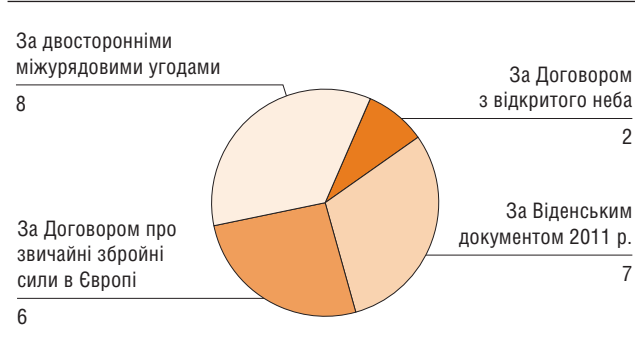
⁴ Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй щодо надання ресурсів до складу Операції ООН у Кот-д'Івуарі від 3 липня 2014 р.

⁵ Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про підписання Протоколу між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй про внесення змін до Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй щодо надання ресурсів до складу Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго” № 614-р від 2 липня 2014 р.

Схема 7.5. Кількісні показники верифікаційної діяльності на території України

Схема 7.6. Кількісні показники верифікаційної діяльності поза межами України

Крім того, у рамках Договору з відкритого неба вперше застосовано механізм виконання надзвичайного спостережного польоту над територією України з боку Швеції та США (двічі). Зі свого боку Україна виконала надзвичайний спостережний політ над територією Російської Федерації.

Загалом протягом року на території України виконано 50 контрольних заходів (схема 7.5) та проведено 23 контрольні заходи на територіях держав-учасниць міжнародних договорів (схема 7.6).

Міністерство оборони України створило належні умови для постійного і конструктивного діалогу зі стратегічними партнерами України, країнами-донорами та міжнародними організаціями у сфері оборони, реалізувало першочергові заходи щодо інтеграції Збройних Сил України до загальноєвропейських систем безпеки.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

За підсумками року Збройні Сили України в цілому готові до виконання завдань за призначенням. Значно нарощено рівень бойової готовності військ (сил) та технічного стану озброєння та військової техніки, розпочато реальну воєнну реформу та створення перспективного складу Збройних Сил України.

Пріоритетами оптимізації та реорганізації Збройних Сил України на 2015 рік будуть:

- перехід до нової функціональної структури Збройних Сил України, оптимізація системи управління військами (силами), створення Сил спеціальних операцій, зокрема командування Сил спеціальних операцій;
- перехід на нові стандарти бойової готовності та підготовки Збройних Сил України відповідно до сучасних військових стандартів, забезпечення набуття ними здатності до відбиття збройної агресії;
- запровадження екстериторіального, змішаного принципу комплектування Збройних Сил України особовим складом, а саме військовослужбовцями військової служби за контрактом та строкової військової служби, досягнення якісно нового рівня кадрового забезпечення військ (сил) та створення дієвого кадрового резерву;
- нарощення обсягів ремонту та модернізації озброєння та військової техніки, розроблення та прийняття на озброєння високотехнологічних зразків озброєння та військової техніки, збільшення складової новітніх і модернізованих зразків у загальній їх кількості;
- удосконалення матеріально-технічного забезпечення та оснащення Збройних Сил України, створення нової системи всебічного забезпечення;
- забезпечення реалізації соціально-економічних і правових гарантій військовослужбовців, членів їх сімей та працівників Збройних Сил України, у тому числі запровадження дієвих механізмів будівництва житла для військовослужбовців;
- виявлення порушень і корупційних проявів у сфері фінансово-економічної діяльності, притягнення винних осіб до відповідальності та вжиття заходів, які унеможливають вчинення порушень та корупційних проявів у сфері управління Міністерства оборони України та запобігання їм надалі.

ДОДАТКИ

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ ПРИЙНЯТІ (ВИДАНІ) У 2014 р.

Нормативно-правовий акт	Дата прийняття та реєстраційний номер
Законодавчі акти України	
“Про внесення змін до деяких законів України щодо служби у військовому резерві”	17 березня 2014 р. № 1127-VII
“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення проведення мобілізації”	27 березня 2014 р. № 1169-VII
“Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях”	1 квітня 2014 р. № 1182-VII
“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації”	20 травня 2014 р. № 1275-VII
“Про військовий обов’язок і військову службу” та “Про засади запобігання і протидії корупції”	12 серпня 2014 р. № 1634-VII
“Про внесення змін до Митного кодексу України щодо спрощення ввезення продукції оборонного призначення”	2 вересня 2014 р. № 1657-VII
“Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо деяких питань оподаткування благодійної допомоги”	2 вересня 2014 р. № 1658-VII
«Про внесення змін до статті 7 Закону України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”»	2 вересня 2014 р. № 1663-VII
Укази Президента України	
“Про присвоєння військових і спеціальних звань учасникам бойових дій на території інших держав”	14 лютого 2014 р. № 77/2014
“Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України у 2014 році і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях”	25 березня 2014 р. № 341/2014
“Про День морської піхоти”	31 березня 2014 р. № 352/2014
“Про звільнення в запас військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, призваних на строкову військову службу та навчання військовими комісаріатами з Автономної Республіки Крим і міста Севастополя”	31 березня 2014 р. № 360/2014
“Про внесення змін до додатка № 1 до Указу Президента України від 21 березня 2002 року № 277”	8 квітня 2014 р. № 385/2014
“Про внесення змін до додатка № 1 до Указу Президента України від 21 березня 2002 року № 277”	23 квітня 2014 р. № 431/2014
“Про внесення змін до додатка № 1 до Указу Президента України від 21 березня 2002 року № 277”	29 квітня 2014 р. № 442/2014
“Про заходи щодо підвищення обороноздатності держави”	1 травня 2014 р. № 447/2014
“Про заохочення військовослужбовців – учасників антитерористичної операції”	19 травня 2014 р. № 480/2014
“Про внесення змін до Положення про відомчі заохочувальні відзнаки”	26 травня 2014 р. № 491/2014
“Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України”	6 червня 2014 р. № 502/2014
“Про відзначення державними нагородами України”	8 вересня 2014 р. № 708/2014
“Про відзначення державними нагородами України”	29 вересня 2014 р. № 747/2014
“Про внесення зміни до пункту 7 Положення про порядок підготовки документів щодо передачі державної таємниці іноземній державі чи міжнародній організації”	27 жовтня 2014 р. № 828/2014
“Про внесення змін до додатка № 1 до Указу Президента України від 21 березня 2002 року № 277”	22 грудня 2014 р. № 946/2014

Нормативно-правовий акт	Дата прийняття та реєстраційний номер
Постанови Кабінету Міністрів України	
“Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2010 року № 889”	12 лютого 2014 р. № 59
“Про внесення змін до норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань”	5 березня 2014 р. № 72
“Питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період”	9 квітня 2014 р. № 111
“Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2014 рік, та виділення коштів з резервного фонду державного бюджету”	4 червня 2014 р. № 158
“Про утворення факультету військово-морських сил Одеської національної морської академії та відділення військової підготовки Морехідного коледжу технічного флоту Одеської національної морської академії”	4 червня 2014 р. № 163
“Про внесення зміни до норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань”	18 червня 2014 р. № 189
“Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2010 р. № 889”	25 червня 2014 р. № 199
“Про затвердження Порядку фінансового забезпечення потреб національної оборони держави Збройних Сил за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності і функціонування Збройних Сил”	2 липня 2014 р. № 222
“Про внесення змін до пункту 1 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу”	2 липня 2014 р. № 223
“Про внесення змін до пункту 36 Порядку реалізації нерухомого військового майна Збройних Сил на аукціонах”	2 липня 2014 р. № 224
“Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 року № 158”	2 липня 2014 р. № 259
“Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 року № 158”	17 липня 2014 р. № 254
“Про внесення зміни до норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань”	17 липня 2014 р. № 256
“Про затвердження Порядку підготовки і здійснення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки”	13 серпня 2014 р. № 548
“Про внесення змін до пункту 4 додатка до постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 року № 65”	20 серпня 2014 р. № 382
“Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення”	20 серпня 2014 р. № 413
“Деякі питання вилучення і передачі озброєння, бойової техніки та іншого військового майна”	26 серпня 2014 р. № 376
“Деякі питання грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу”	3 вересня 2014 р. № 395
“Про внесення зміни до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 04 червня 2014 р. № 158”	10 вересня 2014 р. № 417
“Про внесення змін до пункту 22 додатка до постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65”	17 вересня 2014 р. № 461
“Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі звільнення військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією”	17 вересня 2014 р. № 460
“Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 450”	23 вересня 2014 р. № 478
“Про внесення змін у додаток 1 постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85”	1 жовтня 2014 р. № 496
“Про внесення змін до пункту 90 Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію”	1 жовтня 2014 р. № 503
“Про внесення змін до пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1444”	1 жовтня 2014 р. № 547
“Про внесення зміни до пункту 13 додатка до постанови Кабінету Міністрів України від 01 березня 2014 р. № 65”	30 жовтня 2014 р. № 578
“Про затвердження структури військового резерву людських ресурсів”	12 листопада 2014 р. № 607
“Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу”	12 листопада 2014 р. № 609

Нормативно-правовий акт	Дата прийняття та реєстраційний номер
“Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2011 р. № 464 і від 23 квітня 2014 р. № 117”	12 листопада 2014 р. № 619
“Про утворення Міжвідомчої робочої групи з питань проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони України”	19 листопада 2014 р. № 640
“Про затвердження Положення про Міністерство оборони України”	26 листопада 2014 р. № 671
Розпорядження Кабінету Міністрів України	
“Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2004 року № 945-р”	9 січня 2014 р. № 9-р”
“Про внесення змін у додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2012 р. № 949-р”	22 січня 2014 р. № 30-р
“Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про співпрацю у сфері оборони”	29 січня 2014 р. № 55-р
“Про виділення коштів державного бюджету для виплати додаткового грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил, внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ та Адміністрації Державної прикордонної служби, які проходять службу на території Автономної Республіки Крим”	9 березня 2014 р. № 145-р
“Про внесення зміни до розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 травня 2013 р. № 291”	9 березня 2014 р. № 146-р
“Про відпуск розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву”	19 березня 2014 р. № 338-р
“Про виділення коштів для проведення навчальних зборів з військовозобов’язаними”	23 березня 2014 р. № 243-р
“Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про заходи зміцнення довіри і безпеки”	13. травня 2014 р. № 291-р
“Про виділення коштів для відшкодування витрат, пов’язаних з похованням Героя України, генерал-майора у відставці Березняка Є.С.”	16 травня 2014 р. № 457-р
“Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України, Урядом Литовської Республіки та Урядом Республіки Польща стосовно створення спільної військової частини”	27 травня 2014 р. № 504-р
“Про погодження рішення Міністерства оборони щодо передислокації військових частин (підрозділів), установ та організацій Збройних Сил України з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь”	4 червня 2014 р. № 530-р
“Про підписання Протоколу між Урядом України та Організацією Об’єднаних Націй про внесення змін до Меморандуму між Урядом України та Організацією Об’єднаних Націй щодо надання ресурсів до складу Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго”	2 липня 2014 р. № 614-р
“Про виділення коштів для виплати одноразової грошової допомоги членам сімей загиблих військовослужбовців Збройних Сил та Державної прикордонної служби”	9 липня 2014 р. № 636-р
“Про передачу транспортних засобів, конфіскованих за рішенням судів, Міністерству оборони України”	10 вересня 2014 р. № 814-р
“Деякі питання забезпечення роботи спеціальної моніторингової місії Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) в Україні”	15 вересня 2014 р. № 876-р
«Про ліквідацію Організаційного комітету з питань реалізації військово-історичного проекту “Клуб любителів старовинної авіації “Air Squadron”»	17 вересня 2014 р. № 865-р
“Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про співпрацю у сфері оборони”	8 жовтня 2014 р. № 940-р
“Про передачу будівлі у м. Києві до сфери управління Міністерства оборони”	8 жовтня 2014 р. № 918-р
“Про внесення змін до пункту 2 розпорядження КМУ від 05.12.2012 № 996”	22 жовтня 2014 р. № 1019-р
“Про передачу броньованих автомобілів в безоплатне тимчасове користування”	29 грудня 2014 р. № 1286-р

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ У 2014 р.

Відповідно до Закону України “Про Державний бюджет України на 2014 р.” на потреби Збройних Сил передбачалося 27 069,3 млн грн, (1,78 % від валового внутрішнього продукту), у тому числі за загальним фондом 13 677,5 млн грн (50,5 % видатків), за спеціальним – 1 473,6 млн грн (5,5 %), за резервним – 11 918,2 млн грн (44 %).

Протягом 2014 р. Міністерство оборони отримало 26 967,7 млн грн (1,77 % від ВВП) або 99,6 % річних призначень, з них за загальним фондом 13 677,5 млн грн (100 % призначень), за спеціальним – 1 372,0 млн грн (93,1 %), за резервним – 11 918,2 млн грн (100 %).

Схема 1. Фінансування Збройних Сил у 2014 р., %

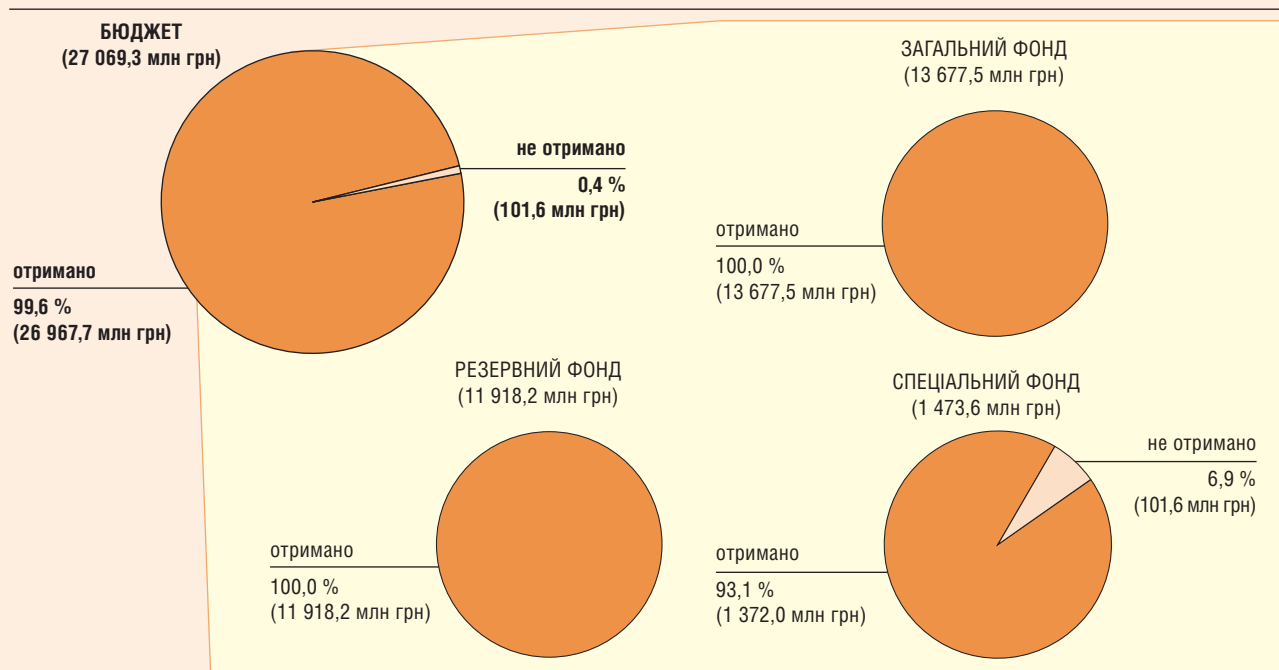
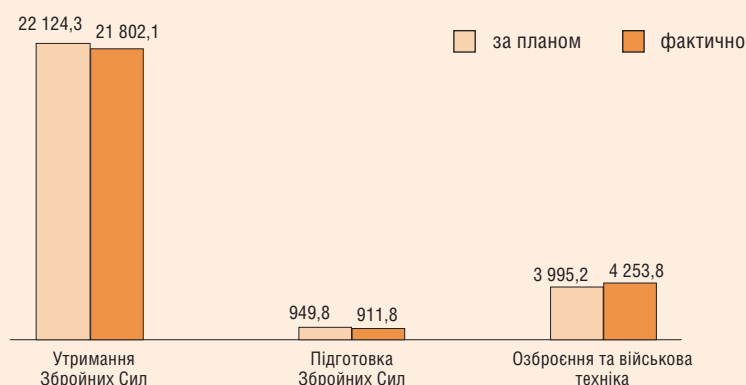

Схема 2. Фінансування за функціональним призначенням у 2014 р., млн грн

ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ТА СТРУКТУРА ЗБРОЙНИХ СИЛ

Схема 1. Структура Міністерства оборони України, на кінець року

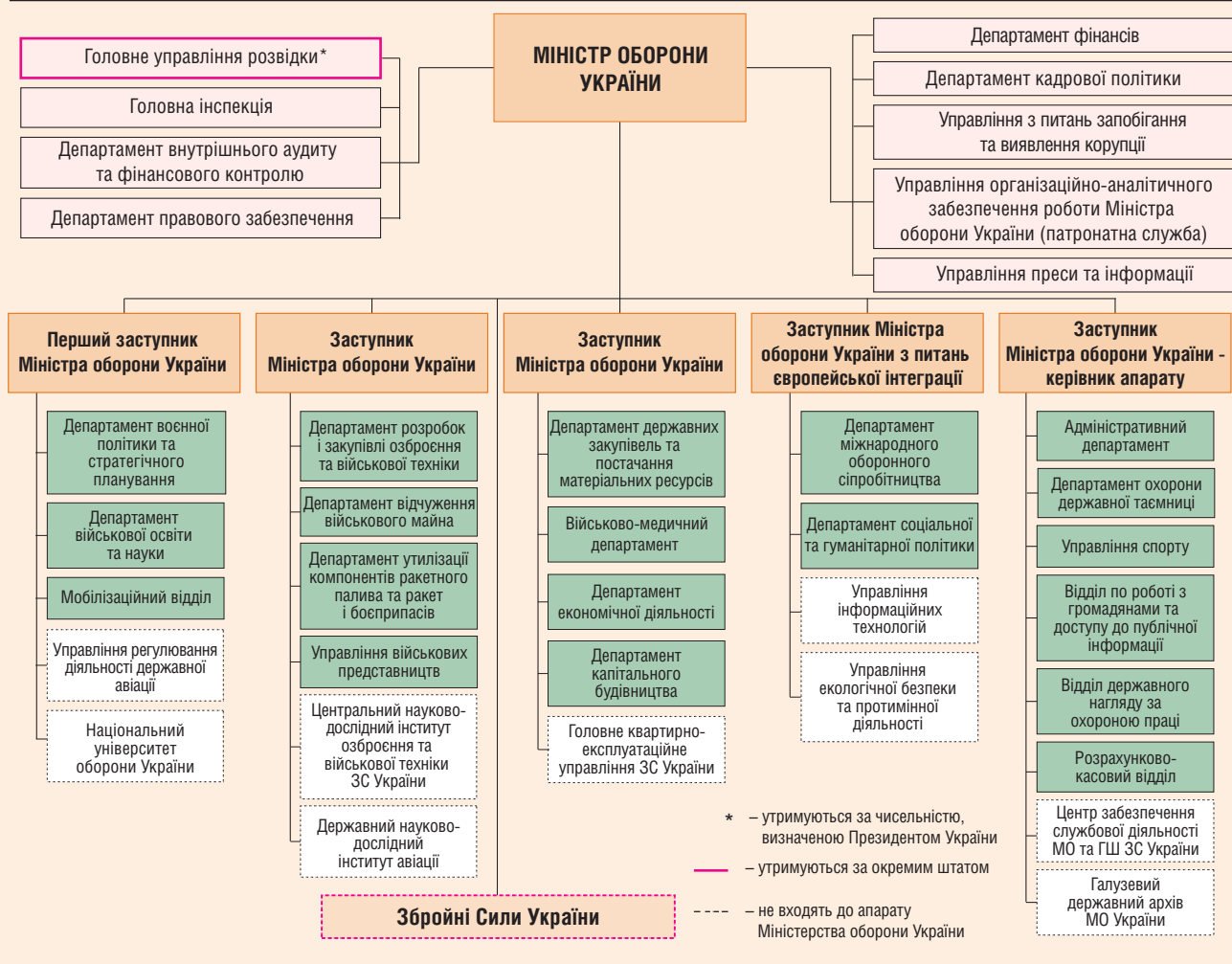

Схема 2. Структура Генерального штабу, на кінець року

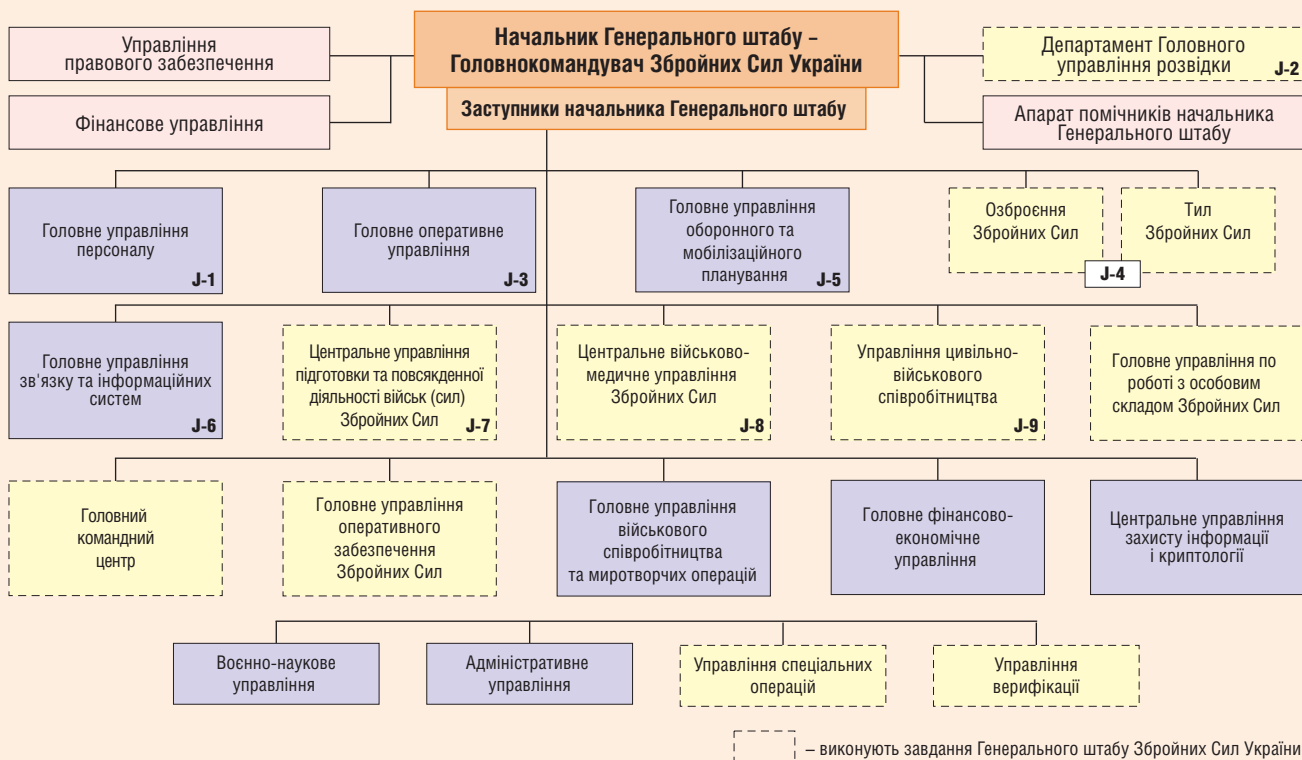

Схема 3. Структура Збройних Сил, на кінець року

Схема 4. Чисельність Збройних Сил у 2012–2014 рр., на кінець року, осіб

Схема 5. Організаційна структура Сухопутних військ, на кінець року

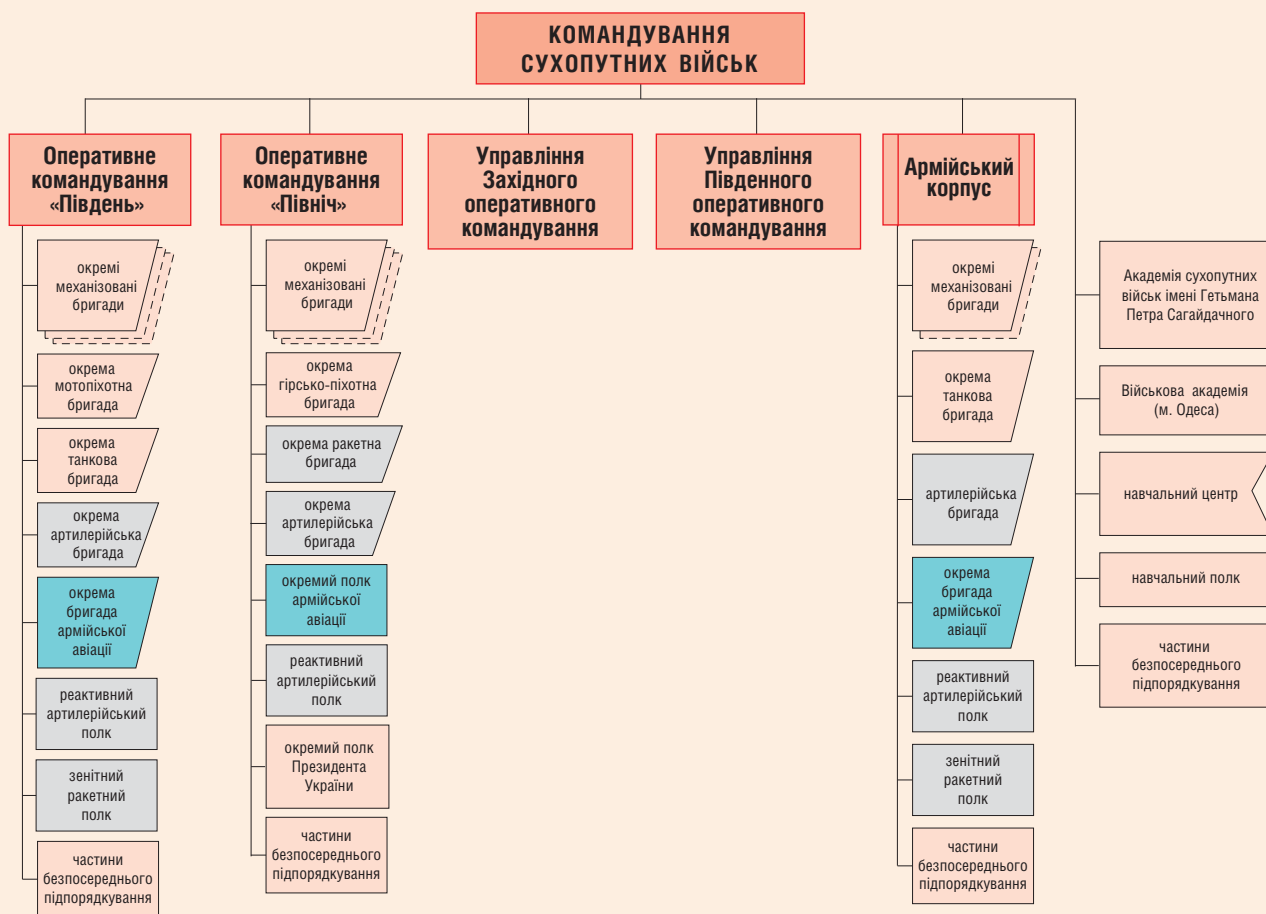

Схема 6. Організаційна структура Повітряних Сил, на кінець року

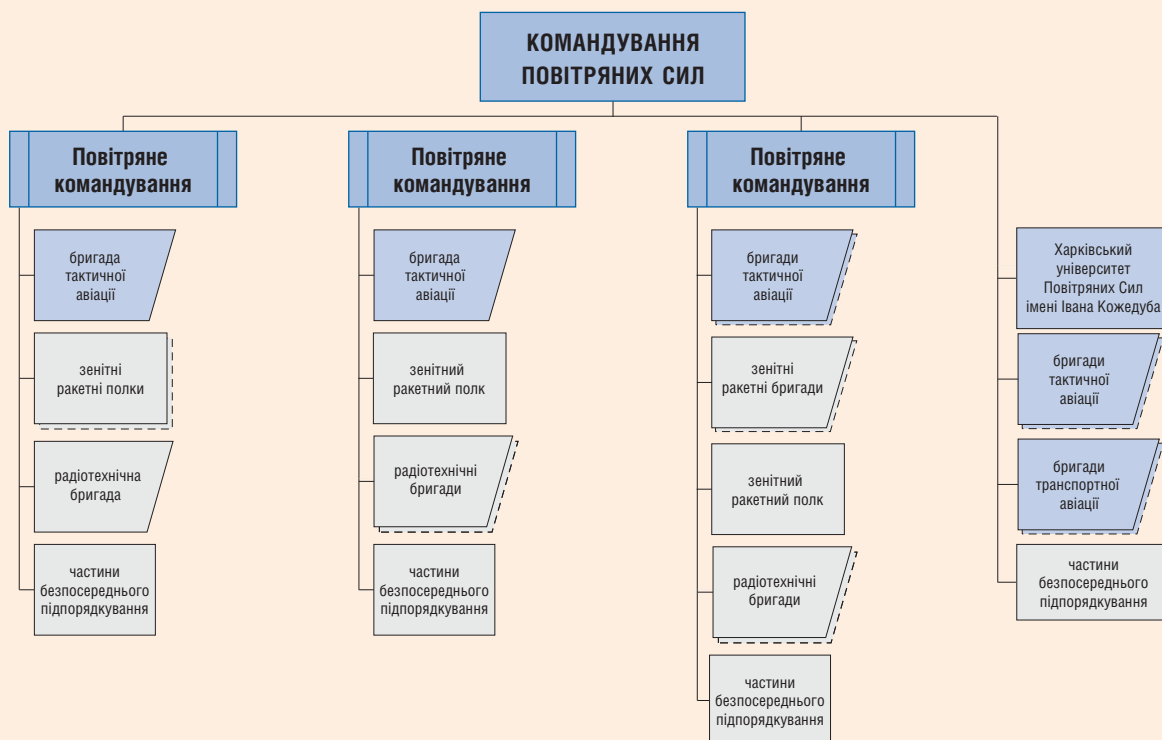

Схема 7. Організаційна структура Військово-Морських Сил, на кінець року

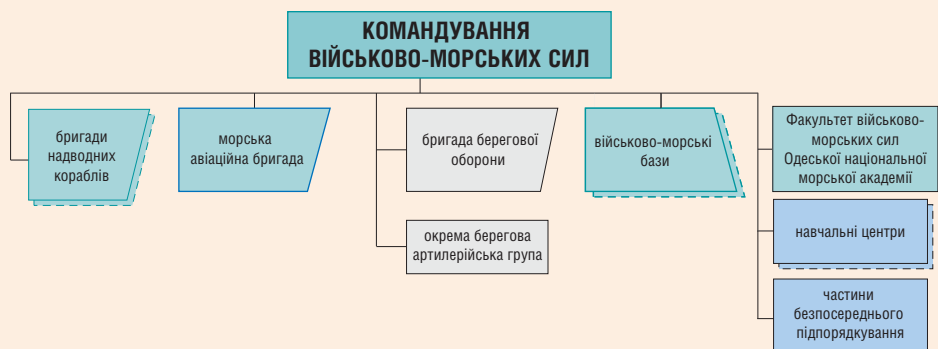
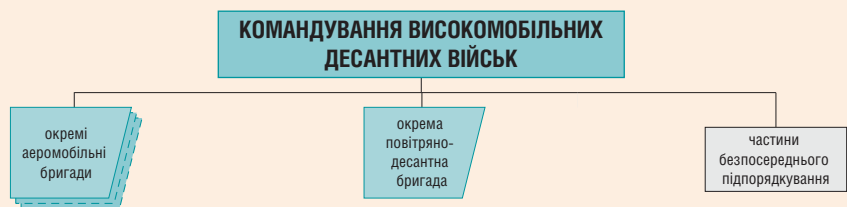

Схема 8. Організаційна структура високомобільних десантних військ, на кінець року

ОСНАЦЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ОЗБРОЄННЯМИ ТА ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ У 2014 р.

	ВИПРОБУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРОЕКТИ РОЗРОБЛЕННЯ ОВТ	ПРИЙНЯТТЯ НА ОЗБРОЄННЯ НОВИХ ЗРАЗКІВ ОВТ	ЗАКУПІВЛЯ ОВТ, од. (компл.)	МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ПРОДОВЖЕННЯ РЕСУРСУ ОВТ
ОВТ ДЛЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК	<ul style="list-style-type: none"> 9-мм пістолети ФОРТ 14ТП, ФОРТ 14ТП з глушником, ФОРТ 17; 5,45-мм штурмові гвинтівки ФОРТ 221, ФОРТ 224 	<ul style="list-style-type: none"> 9-мм пістолети ФОРТ 14ТП, ФОРТ 14ТП з глушником, ФОРТ 17; 5,45-мм штурмові гвинтівки ФОРТ 221, ФОРТ 224 	<ul style="list-style-type: none"> танк "Булат" – 9; самохідна установка 2С1 – 18; бронетранспортер БТР-4 – 12; бронетранспортер БТР-3 – 20; протитанкові засоби – 85; штурмова гвинтівка "Форт" – 493; гвинтівка "Barrett" калібру 12,7 мм – 15; наземний радіолокатор "Борсук" – 40; коліматорний приціл "Мерго 21М" – 1000; комплекти динамічного захисту "Ніж" – 29; спеціальний броньований автомобіль КРА3-SPARTAN – 30; автомобіль КРА3-63221, 6322, 6446 – 70 	<ul style="list-style-type: none"> танк БМ "Булат"; реактивна система залпового вогню БМ-21 "Град"; керовані та некеровані авіаційні засоби ураження; бойова машина піхоти БМП-1У
ОВТ ДЛЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ	<ul style="list-style-type: none"> військово-транспортний літак Ан-70; літак Л-39М; бойовий вертоліт Мі-24 за повним варіантом модернізації 	<ul style="list-style-type: none"> учбово-бойові літаки Су-27УБ1М, Су-27УП1М та бойові літаки Су-27С1М, Су-27П1М; десантно-транспортний вертоліт Мі-8МСБ-В; наземний програмно-апаратний комплекс контролю та обробки польотної інформації літаків 	<ul style="list-style-type: none"> літак Су-25УБМ1 – 1; літак Су-25УМ1 – 3; бойовий вертоліт Ми-24 ПУ1 – 1; десантно-транспортний вертоліт Мі-8МСБ-В – 3; керована авіаційна ракета – 14; радіолокаційна станція "Малахіт" – 4; комбінований пристрій викиду хибних цілей "Адрос" – 48; станція оптико-електронного придушення "Адрос" – 12; десантна транспортна система "Dedal" – 38 	<ul style="list-style-type: none"> літак Су-25УБ; літак Су-25; армійський бойовий вертоліт Мі-24П; радіолокаційна станція 35Д6
ОВТ ДЛЯ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ	<ul style="list-style-type: none"> морський патрульний катер 			
СПЕЦІАЛЬНІ ВИДИ ОВТ	<ul style="list-style-type: none"> автоматизований комплекс СН-4003; цифрова радіорелейна станція Р-425С 	<ul style="list-style-type: none"> автоматизований комплекс радіоперешкод Р-330УМ 	<ul style="list-style-type: none"> техніка радіоелектронної боротьби – 10; апаратура споживачів супутникових навігаційних систем СН-3003М – 134; спеціальна апаратура – 8 	<ul style="list-style-type: none"> засоби зв'язку

РЕЗУЛЬТАТИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ У 2014 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

ПІДГОТОВКА ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Таблиця 1. Підготовка органів військового управління

Найменування заходів	Кількість заходів	
	Заплановано на рік	Проведено
Двостороннє командно-штабне навчання (комплекс командно-штабних навчань)	1	1
Командно-штабне навчання	1	–
Командно-штабні тренування	8	5
Командно-штабна воєнна гра	–	1
Спільні штабні тренування	58	35
Роздільні штабні тренування	68	27
Оперативно-тактичні летючки	6	–
Оперативно-польові поїздки	4	–
Науково-практичні конференції	2	–
РАЗОМ:	148	69

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

Таблиця 2. Підготовка органів управління видів Збройних Сил

Найменування заходів	Кількість заходів	
	Заплановано на рік	Проведено
Сухопутні війська		
Командно-штабні навчання на картах	22	–
Командно-штабні тренування	29	–
Повітряні Сили		
Командно-штабні навчання на картах	13	5
Командно-штабні тренування	21	23

БОЙОВА ПІДГОТОВКА ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК (СИЛ)

Таблиця 3. Механізовані, танкові війська Сухопутних військ та високомобільні десантні війська Збройних Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Батальйонні тактичні навчання	6	17	283,3
Ротні тактичні навчання	44	182	413,6
Бойові стрільби взводів	135	320	237
Бойові стрільби відділень	384	924	240,6
Стрільби з озброєння танків	156	622	398,7
Стрільби з озброєння бойових машин	727	1931	265,6
Стрільби зі стрілецької зброї	2189	5838	266,7
Водіння танків	90	114	126,7
Водіння бойових машин	679	783	115,3
Водіння автомобілів	60	102	170
Стрибки з парашутом	33 744	11 970	35,5

Таблиця 4. Льотно-тактична підготовка і застосування армійської авіації Сухопутних військ

Найменування заходів	Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Практичні стрільби по наземних цілях	203	248	122,1
Середній наліт на один екіпаж	30 год.	72 год. 15 хв.	240

Таблиця 5. Льотно-тактична підготовка і застосування авіації Повітряних Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Льотно-тактичні навчання ескадрилій	4	4	100
Практичні стрільби по наземних цілях	938	326	34,7
Практичні пуски керованих ракет	55	15	100
Практичне бомбометання	2005	465	23,2
Десантування повітряних десантів	326	48	14,7
Середній наліт на один екіпаж	26 год. 07 хв.	66 год. 50 хв.	257,7

Таблиця 6. Виконання курсів бойової підготовки кораблями (катерами) Військово-Морських Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Артилерійські стрільби по морських цілях	41	110	268
Артилерійські стрільби по повітряних цілях	11	96	872
Мінні вправи (приймка мін)	4	1	25
Протидиверсійні бойові вправи	34	49	144
Стрільби ЗРК	4	1	25
Середня наплаваність кораблів (катерів), діб	10	33,8	338

Таблиця 7. Льотно-тактична підготовка і застосування морської авіації

Найменування заходів	Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Льотно-тактичні навчання ескадрилій	2	2	100
Практичне бомбометання	42	42	100
Десантування повітряних десантів	93	210	225
Середній наліт на один екіпаж	40 год.	60 год. 37 хв.	150

Таблиця 8. Бойова підготовка підрозділів військ берегової оборони Військово-Морських Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Батальйонні тактичні навчання	1	1	100
Ротні тактичні навчання	4	10	250
Бойові стрільби взводів	11	15	136
Бойові стрільби відділень	33	38	115
Стрільби з озброєння танків	24	31	129
Стрільби з озброєння БМП (БТР)	52	52	100
Стрільби зі стрілецької зброї	130	207	159
Водіння танків, БМП (БТР)	70	68	97
Стрибки з парашутом	477	1605	336

БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІ НАВЧАННЯ ЗА УЧАСТЮ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ У 2014 р.

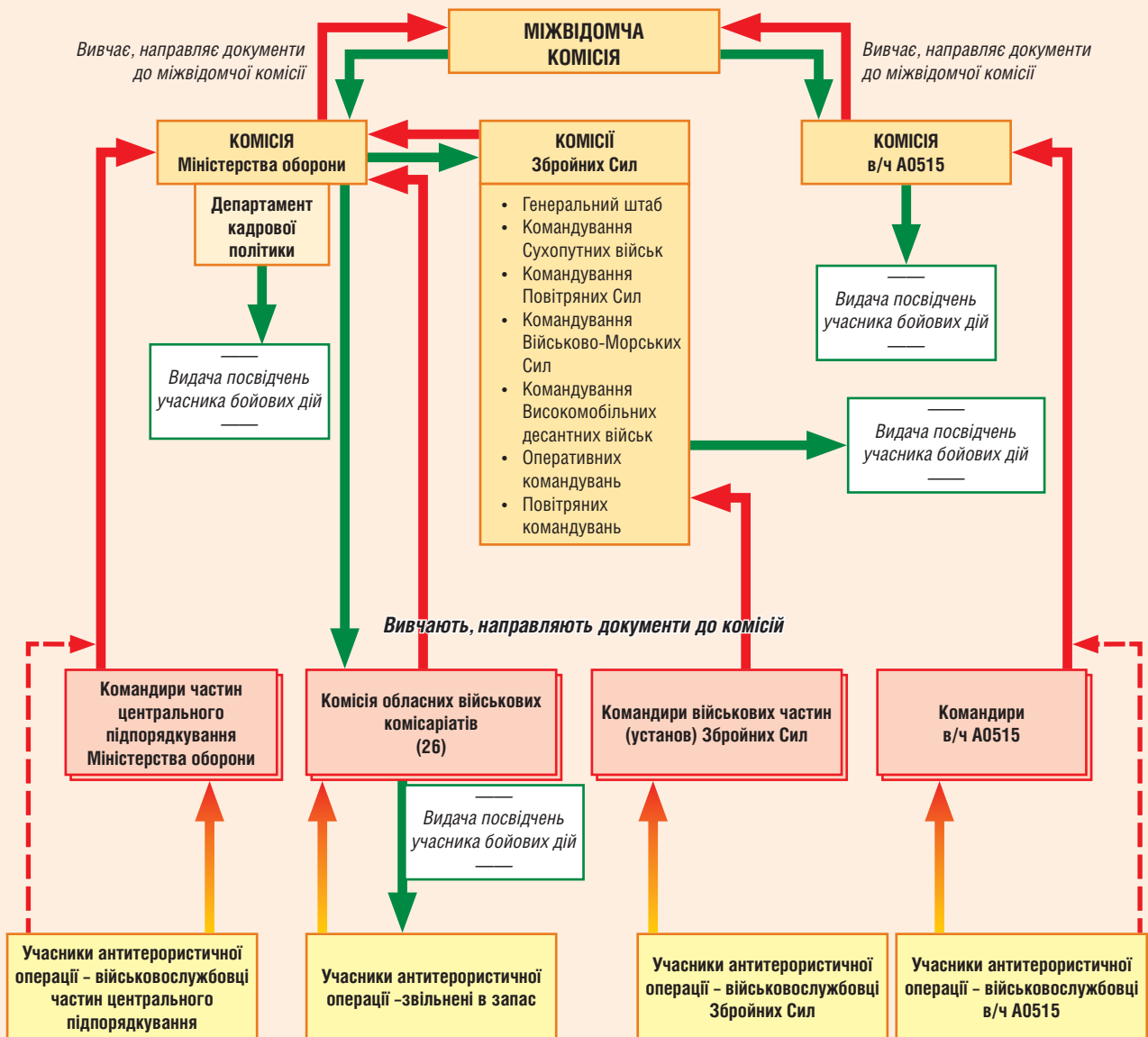
Навчання	Термін проведення	Район проведення	Завдання, що вирішувалися	Загальна чисельність сил, озброєння та військової техніки
НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ АБО ПОБЛИЗУ ЇЇ КОРДОНІВ				
Світла Лавина – 2014 Багатонаціональне командно-штабне навчання	02–06 вересня	Міжнародний центр миротворчості та безпеки ЗС України (с. Старичі, Львівська обл.)	Підготовка спільного штабу та національних модулів багатонаціонального інженерного батальйону “Тиса”, поліпшення взаємної сумісності підрозділів	Від України – 63 військовослужбовці, 33 од. озброєння та військової техніки. Від країн-партнерів – 46 осіб, 10 одиниць озброєння та військової техніки
Sea Breeze – 2014 Українсько-американське командно-штабне навчання	08–10 вересня	Акваторія Чорного моря	Підвищення рівня взаємної сумісності підрозділів держав-учасниць під час планування та проведення миротворчих, гуманітарних і антитерористичних операцій та операцій з безпеки на морі; відновлення спроможностей Військово-Морських Сил ЗС України	Від України – понад 900 військовослужбовців, 7 кораблів, 2 літаки, 3 вертольоти. Від країн-партнерів – 1143 військовослужбовці, 6 кораблів
Rapid Trident – 2014 Українсько-американське тактичне навчання	11–28 вересня	Міжнародний центр миротворчості та безпеки ЗС України (с. Старичі, Львівська обл.)	Набуття практики в плануванні та проведенні миротворчих операцій у складі багатонаціональних штабів, підвищення рівня взаємної сумісності з підрозділами збройних сил інших країн	Від України – 556 військовослужбовців, 126 од. озброєння та військової техніки. Від країн-партнерів – 506 військовослужбовців
ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ				
Combined Endeavour – 2014 Багатонаціональне командно-штабне навчання підрозділів зв'язку	24 серпня – 13 вересня	Федеративна Республіка Німеччина	Підвищення рівня взаємної сумісності підрозділів зв'язку з підрозділами збройних сил інших країн	Від України – 16 військовослужбовців. Від країн-партнерів – понад 1500 військовослужбовців
Кленова арка – 2014 Багатонаціональне тактичне навчання	08–19 вересня	Республіка Польща	Підготовка штабу багатонаціонального батальйону для проведення операцій з підтримання миру та безпеки у складі багатонаціональної польсько-литовсько-української бригади	Від України – 22 військовослужбовці. Від країн-партнерів – 234 військовослужбовця
Saber Guardian – 2014 Багатонаціональне командно-штабне навчання за допомогою комп'ютерів	19 березня – 04 квітня	Республіка Болгарія	Тренування штабів за стандартними операційними процедурами НАТО під час планування операції з підтримання миру, організація управління та контролю за виконанням завдань підрозділами за допомогою автоматизованих систем управління	Від України – 15 військовослужбовців. Від країн-партнерів – понад 1500 військовослужбовців
Regex – 2014 Багатонаціональне командно-штабне навчання	16–24 жовтня	Турецька Республіка	Тренування офіцерів штабів з питань планування та проведення багатонаціональної операції з підтримання миру, підвищення рівня взаємної сумісності штабів держав-учасниць	Від України – 4 військовослужбовці. Від країн-партнерів – більше 1500 військовослужбовців
Trident Juncture – 2014 Багатонаціональне комплексне командно-штабне навчання	07–17 листопада	Італійська Республіка	Злагодження та сертифікація штабів та підрозділів, які залучаються до чергування у складі Сил негайного реагування НАТО у 2015 р.	Від України – 2 військовослужбовці. Від країн-партнерів – понад 3000 військовослужбовців

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКИМ У 2014 р. ПРИСВОЄНО ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

№ пп	Прізвище, ім'я та по батькові	Вид Збройних Сил	Посада	Номер та дата Указу Президента України	Описання подвигу
1.	МОГИЛКО Костянтин Вікторович (помертно) Похований на кладовищі с. Пирогове Вінницької обл.	Повітряні Сили	Командир транспортної авіаційної ескадрильї “Блакитна стежа” військової частини А2215, підполковник	№ 545/2014 від 20.06.2014	6 червня 2014 р. літак-розвідник АН-30Б, яким керував підполковник Могилко К.В., фотографував місцевість над містом Слов'янськ Донецької області. В екіпажі було сім чоловік. О 17:04 на висоті 4050 метрів, яка вважається безпечною, літак підбила ракета, випущена сепаратистами з переносного зенітно-ракетного комплексу. Удар ракети прийшовся в правий двигун, який пробило наскрізь, почалася пожежа. З двигуна вогонь перекинувся на праве крило. АН-30Б почав різко втрачати висоту. До падіння залишалися лічені секунди. Командир наказав команді покинути літак, а сам відвів його від житлових кварталів Слов'янська і впав північніше міста під кутом 80 градусів. Командир літака підполковник Могилко К.В. загинув. Його знайшли у кабіні. Він до останнього залишався за штурвалом і навіть не намагався спробувати вийти з літака, в якому не передбачена система катапультивання
2.	СЕНЮК Тарас Михайлович (помертно) Похований на Центральному міському цвинтарі м. Коломия Івано- Франківської обл.	Сухопутні війська	Командир аеромобільно- десантного батальйону військової частини А0281, полковник	№546/2014 від 20.06.2014	2 травня 2014 р. військова колона на чолі з підполковником Сенюком Т.М. вирушила на виконання чергового бойового завдання. Близько 4:00 противник вдався до спроби обстрілу, зав'язався бій. Вогонь було зосереджено на перші три бронетранспортери, в одному з яких перебував підполковник Сенюк Т.М. Бій тривав близько 10 хвилин. Вогневі точки противника були надійно подавлені. Близько 5:30 в районі мосту, поблизу міста Слов'янськ, знову зав'язався бій. Терористів було витіснено з блокпоста і міст опинився під контролем підрозділу підполковника Сенюка Т.М. 3 червня 2014 року батальйон підполковника Сенюка Т.М. отримав чергове бойове завдання – знищити блокпост терористів поблизу міста Слов'янськ. Тактична група висунулася вперед. Командир батальйону знову був попереду, разом із розвідувальним взводом. Пролунали постріли, ворожий вогонь посилювався, серед десантників з'явилися перші поранені, був підбитий бронетранспортер. У ході бойового зіткнення атака була відбита, але командир батальйону підполковник Сенюк Т.М. загинув від кулі ворожого снайпера
3.	ЗАБРОДСЬКИЙ Михайло Віталійович	Сухопутні війська	Командир військової частини А0281, полковник, (з березня 2015 р. – командувач Високомобільних десантних військ Збройних Сил України)	№ 672/2014 від 23.08.2014	Під безпосереднім керівництвом Забродського М.В. у стислі строки на високому професійному рівні планувались завдання підрозділам під час блокування міст Слов'янськ та Краматорськ. 95-й окремії аеромобільній бригаді вдалося у стислий термін, без втрат захопити та утримувати оперативно важливий пункт - гору Карачун. У квітні під керівництвом полковника Забродського М.В. була відбита бойова техніка 25-ї окремої повітряно-десантної бригади, яка була захоплена сепаратистами у місті Слов'янськ. У червні поблизу селища Селезньовка завдяки вмільм та чітким діям Забродського М.В. в умовах інтенсивного обстрілу було знищено два блокпости бойовиків, зірвано спробу прориву до 200 бойовиків з міста Слов'янськ. Також у квітні при проведенні операції під його керівництвом аеромобільна група в районі населеного пункту Крива Лука не допустила відходу бойовиків на територію Російської Федерації

№ пп	Прізвище, Ім'я та по батькові	Вид Збройних Сил	Посада	Номер та дата Указу Президента України	Описання подвигу
4.	ЗЕЛЕНСЬКИЙ Євгеній Олександрович (помертно) Похований на Совському кладовищі м. Києва	Сухопутні війська	Командир групи спеціального призначення роти спеціального призначення загону спеціального призначення військової частини А0553, старший лейтенант	№673/2014 від 23.08.2014	З весни 2014 р. старший лейтенант Зеленський Є.О. брав участь в антитерористичній операції на Сході України. Зі своїми підлеглими він завжди перебував у найгарячіших точках. Командування довіряло йому виконання найвідповідальніших завдань, а бійці завжди були впевнені у своєму командирові. 17 червня 2014 р. у міста Щастя Луганської області групі старшого лейтенанта Зеленського Є.О. було поставлено бойове завдання визволити з полону іншу групу. Потрапивши у засідку, під шаленим вогнем терористів старший лейтенант Зеленський Є.О. до останнього прикривав бійців, надав їм можливість перегрупуватися. Група відбила напад, але командир отримав важкі поранення від пострілу із реактивного протитанкового гранатомета не сумісні з життям
5.	ГОРДІЙЧУК Ігор Володимирович	Головний командний центр	Начальник центру оперативного керівництва – заступник начальника Головного командного центру Збройних Сил України, полковник	№ 816/2014 від 21.10.2014	12 серпня 2014 р. група розвідників у складі 14 чоловік під командуванням полковника Гордійчука І.В. прорвалася на висоту Савур-Могила, яка мала стратегічне значення для усієї обстановки, перебрала контроль над спостережним пунктом на її вершині та розпочала коригування артилерійського вогню. Протягом 12 діб розвідники полковника Гордійчука І.В. утримували контроль над Савур-Могилою, відбиваючи нічні штурми бойовиків. Полковник Гордійчук І.В. був неодноразово контужений, але позицій не покинув, і після отримання наказу про відхід останнім пішов з висоти та рейдовими діями по тилах противника вивів особовий склад з-під вогню. У ході стримування атак терористів отримав тяжке поранення голови і 30 серпня 2014 р. у неpritомному стані був доставлений до лікарні міста Дніпропетровська. Переніс кілька операцій
6.	КРИВОНОСОВ Сергій Сергійович (помертно) Похований на Мешковському кладовищі м. Миколаєва	Сухопутні війська	Начальник штабу – перший заступник командира аеромобільно-десантного батальйону військової частини А0224, майор	№916/2014 від 04.12.2014	Майор Кривоносов С.С очолював зведений підрозділ ротної тактичної групи, яка охороняла державний кордон з Російською Федерацією в районі населеного пункту Д'якове Донецької області. Позицію на українсько-російському кордоні підрозділ утримував більше місяця. Майор Кривоносов С.С. загинув 4 серпня 2014 р. під час чергового нищівного артилерійського обстрілу з реактивної системи залпового вогню "Град" позицій українських військових. Він прикрив собою підлеглих, коли ракета влучила у бліндаж, і тим самим врятував їм життя
7.	МАЙБОРОДА Дмитро Олександрович (помертно) Похований на Алеї Слави центрального кладовища м. Вінниці	Повітряні Сили	Начальник служби безпеки польотів військової частини А1231, майор	№ 917/2014 від 04.12.2014	Майор Майборода Д.О. як командир екіпажу літака АН-26 з травня по липень 2014 р. виконав 35 бойових вильотів для перевезення військовослужбовців, озброєння, матеріально-технічних засобів в зону антитерористичної операції, проводив евакуацію поранених та хворих. Майор Майборода загинув 14 липня 2014 р. у Краснодонському районі Луганської області, коли його літак підбили ракетою "повітря-повітря". Він до останнього намагався керувати повітряним судном, що дозволило іншим членам екіпажу евакуюватися
8.	ПЕТРАКІВСЬКИЙ Олександр Петрович	Сухопутні війська	Командир групи спеціального призначення роти спеціального призначення загону спеціального призначення військової частини А0553, майор	№918/2014 від 04.12.2014	20 липня 2014 р. група військовослужбовців під його керівництвом забезпечувала проходження колони техніки Збройних Сил та сил добровольчого батальйону "Айдар" до аеропорту Луганська. Поблизу міста Щастя Новоайдарського району Луганської області група потрапила у засідку. У ході бою капітан Петраківський О.П. віддав підлеглому свій кевларовий шолом і врятував йому життя. Але сам отримав важке поранення в голову однак продовжував керувати діями групи і вивозив поранених у безпечне місце. В результаті було забезпечено передислокацію колони техніки

АЛГОРИТМ НАДАННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ УЧАСНИКАМ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ, НА КІНЕЦЬ 2014 р.

ЗМІСТ

Розділ 1	
Підсумки реалізації заходів щодо зміцнення обороноздатності держави та участі Збройних Сил в антитерористичній операції	5
Розділ 2	
Система управління Збройними Силами, їх структура, чисельність	15
Розділ 3	
Підсумки розроблення, модернізації, постачання, відновлення й утилізації озброєння та військової техніки	21
Розділ 4	
Підготовка військ (сил)	27
Розділ 5	
Комплектування персоналом Збройних Сил.....	35
Розділ 6	
Реалізація гуманітарної політики у Збройних Силах та забезпечення соціальних гарантій військовослужбовців	43
Розділ 7	
Міжнародне співробітництво, миротворча діяльність, контроль над озброєннями	55
Додатки	68